

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ЄВРОПЕЙСЬКА НАУКОВА ПЛАТФОРМА»

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СЬОГОДЕННЯ

20 березня 2018 рік | м. Вінниця

ТОМ 6

ЗБІРНИК

НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ΛΟΓΟΣ

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ЄВРОПЕЙСЬКА НАУКОВА ПЛАТФОРМА»

ОО «ЕВРОПЕЙСКАЯ НАУЧНАЯ ПЛАТФОРМА» ♦ NGO «EUROPEAN SCIENTIFIC PLATFORM»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ «ΛΟΓΟΣ»

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СЬОГОДЕННЯ»

20 БЕРЕЗНЯ 2018 РІК

ТОМ 6

м. Вінниця

УДК 001(08)
ББК 72.4(4УКР)я 431
Н 34

Н 34 **Актуальні питання сьогодення** [текст]: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 20 березня 2018 року у м. Вінниця: зб. наук. праць «ΛΟΓΟΣ» / відп. за випуск Голденблат М.А. // ГО «Європейська наукова платформа». – Обухів: Друкарня «Друкарник» (ФОП Гуляєва В.М.), 2018. – Т.6. – с.132.

Викладено тези доповідей та статті учасників міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання сьогодення», яка відбулася у місті Вінниця, 20 березня 2018 року.

Збірник присвячено для студентів, аспірантів, докторантів, здобувачів, молодих фахівців, викладачів, науковців та інших зацікавлених осіб, а також для широкого кола читачів.

Бібліографічний опис матеріалів конференції представлено у Науковій електронній бібліотеці «Elibrary.ru».

Збірник включено до міжнародних наукометричних баз «РИНЦ» та «Google Академія».

УДК 001 (08)
ББК 72.4(4УКР)я 431

© Колектив авторів конференції, 2018
© Збірник наукових праць «ΛΟΓΟΣ», 2018
© ГО «Європейська наукова платформа», 2018

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 12. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ Софійчук К.К.	7
ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВИДІВ ПРОБЛЕМНИХ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ Стиркін К.О.	9
ПОДАТКОВІ ВИГОДИ ВІД ЛЕГАЛІЗАЦІЇ КІБЕРСПОРТУ В УКРАЇНІ Балай К.А., Гуняга Н.О.	11
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ Бурдега К.О.	15
ПРИНЯТИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАНАХ Акимов Н.С., Азадэн А.	19
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ Гончарук Н.І.	26
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В КАМ'ЯНЦІ-ПОДІЛЬСЬКОМУ Ліпковська К.А.	29
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ УКРАЇНИ Перепельчук Т.В., Кривенко Я.В.	32
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ МЕНЮ Ліпковська К.А.	38
РЕАЛІЗАЦІЯ ПОТЕНЦІАЛУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ Машлій Г.Б.	40

РЕГРЕСІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИОСТІ УКРАЇНИ Симончук К.І.	42
РИНОК КРИПТОВАЛЮТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ Дзюба Д.О.	49
РОБОТА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РОЛЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ Гарасимів В.М.	52
СИСТЕМА БЮДЖЕТІВ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ Бальоха А.О.	54
СИСТЕМА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ У РОКИ КОМАНДНО-АДМІНІСТРАТИВНОЇ СИСТЕМИ Кузян К.В.	58
СОВРЕМЕННЫЕ ПРИНЦИПЫ УПРАВЛЕНИЯ В СУБЪЕКТАХ СОЦИАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЙ СФЕРЫ В УКРАИНЕ (ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АСПЕКТ) Кучин С.П.	60
СТАНОВЛЕНИЕ ИНСТИТУТА СОЦИАЛЬНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ Дмитриева Н.Ю.	62
СТРАХУВАННЯ ЗАСТАВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОГО РИНКУ Піскун А.І.	69
СУЧАСНА КЛАСИФІКАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ГОТЕЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ Гаврилюк А.В.	72
ІНДУСТРІАЛЬНА РЕВОЛЮЦІЯ 4.0. ЯКОЮ БУДЕ ЕКОНОМІКА МАЙБУТНЬОГО Змельська Д.В.	74
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОЇ	

ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ Мосійчук Т.В.	78
СУЧАСНІ ФОРМИ МОТИВАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ Ткачук А.В.	80
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ Табас Л.І., Машлій Г.Б.	83
УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА Войтко Д.О.	84
УПРАВЛІННЯ ІНОВАЦІЯМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ Ткачук А.В.	88
УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА Бабушкін О.А. , Мартиненко Ю.О.	90
УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА Омельченко М.С.	91
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ Ап'юнкін К.Г.	93
ФОРМУВАННЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ У ВНУТРІШНІЙ (УПРАВЛІНСЬКІЙ) БУХГАЛТЕРСЬКІЙ ЗВІТНОСТІ Дерев'янка С.І.	95
ЦІНОУТВОРЕННЯ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ Слободюк А.М.	102
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЦТВА Грінченко А.Ю.	104
ЩОДО ЗАВДАНЬ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОБЧИСЛЕННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК Шевчук С.В., Шевчук Н.О.	106

СЕКЦІЯ 13. ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

МЕДІАСИСТЕМА ФРН: ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ЗМІ ТА ПОЛІТИКИ Гондюл О.Д.	108
ПРОБЛЕМА ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА ЖІНКИ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ Гладка Ю.Ю.	113
РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА Волкова І.О.	115

СЕКЦІЯ 14. ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

ВЛИЯНИЕ ДОМАШНИХ ЖИВОТНЫХ НА ПСИХИЧЕСКОЕ И ЭМОЦИОНАЛЬНОЕ СОСТОЯНИЕ РЕБЕНКА Гулиева Э.М.	120
МОТИВИ ТА СТИМУЛИ КАР'ЄРНОГО ЗРОСТАННЯ Курієнко А.В.	121
ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ЯК ОДНА З ПРОВІДНИХ ПРОБЛЕМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАЦІ Орлик О.В.	127

СЕКЦІЯ 20. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

к.е.н., доц. Софійчук Катерина Костянтинівна
*Національний транспортний університет
Україна*

Гірськолижний туризм у світі продовжує активно розвиватися. Будуються нові курорти, модернізуються траси, удосконалюється інфраструктура, з'являються нові центри катання. Інвестиції в цьому напрямку вимірюються в багатьох мільярдах, тому доцільно зазначити, що активний розвиток цього виду туризму буде сприяти підвищенню міжнародного авторитету української держави.

В Україні функціонують багато гірськолижних курортів. Більшість туристів надають перевагу приватним туристичним базам. Сьогодні найпопулярніші місцевості для розвитку гірськолижного туризму знаходяться в Карпатах: Буковель, Яблуниця, Славське, Драгобрат, Плай, гори Красія, Вишків[8]. Незважаючи на природну привабливість, легку транспортну доступність, умовно помірні ціни, сучасні туристи все-таки віддають перевагу подорожам за кордон, ніж подорожам по Україні через недостатню якість сервісу та інфраструктури [2],[4].

Взагалі гірськолижний туризм належить до спеціальних видів туризму, так як є комбінованим видом туризму і включає елементи наступних видів: лікувально-оздоровчий, рекреаційний, спортивний, аматорський, екологічний туризм. Він має цілий ряд особливостей, що відрізняє його від інших, більш простих, видів. Перш за все необхідно відзначити особливості засобів розміщення в гірськолижному туризмі [7]. Розміщення передбачено в спеціалізованих готелях типу гірських шале, архітектурно вписаних в навколишній пейзаж. Поблизу готелів обов'язкова наявність підйомників, готелі повинні бути розташовані поблизу гірськолижних трас. У гірськолижному туризмі велику роль у вартісному відношенні грає асортимент додаткових послуг: послуги інструктора, прокат спорядження, «ski pass» [6]. Незважаючи на те, що гірськолижний туризм належить до досить дорогого виду туризму, з кожним роком зростає число туристів, що захоплюються цим видом.

Нашій державі важливо використовувати міжнародний досвід з розвитку гірськолижного туризму. Зокрема гірськолижному туризму Польщі дала поштовх продумана державна політика, яка була зорієнтована на зовнішній попит. Держава надала колосальну підтримку малому і середньому бізнесу,

вручивши їм розбудову матеріальної та спеціалізованої транспортної інфраструктури [3].

Словаччина, чій традиції розвитку гірськолижного туризму сягають ще часів соцтабору, втратила свої позиції з розпадом країни і не маючи централізованої підтримки держави, орієнтується у своєму розвитку на приватну ініціативу, віддавши готелі та підприємники до рук акціонерним товариствам. Гірськолижний туризм розвивається тут значно повільнішими темпами, ніж у Польщі, хоча країна має більший природно-ресурсний потенціал.

Турецька модель розвитку гірськолижного туризму характеризується ринковою орієнтацією, де з одного боку, внутрішній попит дав поштовх розбудові гірськолижних центрів місцевого значення, а з іншого — зростання зовнішнього попиту на відповідний вид туризму стало каталізатором створення нових альтернативних гірськолижних курортів, орієнтованих на міжнародний ринок. Усі готелі в гірськолижних центрах побудовані за кошти приватних підприємців. При цьому з часу побудови нового готелю держава звільняє господарів від податків на термін від п'яти років і надає значну підтримку у рекламі вітчизняного турпродукту на міжнародному ринку.

На сьогодні, каталізатором розвитку гірсько-лижного туризму в Україні, враховуючи міжнародний досвід, можуть стати такі кроки: удосконалення правових засад регулювання відносин у галузі туризму; забезпечення становлення гірськолижного туризму як високо рентабельної галузі України, шляхом зниження податкового тиску на підприємства галузі; заохочення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії гірськолижного туризму; створення нових робочих місць; розвиток в'їзного та внутрішнього туризму за рахунок посилення рекламування українських гірськолижних курортів з урахування потреб споживачів; розширення міжнародного співробітництва та утвердження України на світовому туристському ринку; створення сприятливих для розвитку гірськолижного туризму умов, шляхом спрощення та гармонізації податкового, валютного, митного, та інших видів регулювання; забезпечення доступності туризму та екскурсійних відвідувань для дітей, молоді, людей похилого віку, шляхом запровадження пільг для цих категорій осіб.

Для збереження, відновлення та раціонального використання рекреаційно-туристських ресурсів України, в тому числі гірськолижного туризму необхідно розробляти регіональні та інші програми розвитку туризму та рекреації на території України, забезпечити залучення іноземних інвесторів, звільнити підприємців залучених в туризмі від податків на певний термін, заохочувати та підтримувати інноваційні рішення у галузі.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про розвиток гірських територій в Україні» - 2009. - 14 квітня (№19).- С.34-56.
2. Заїкина О.О Внесок туристичної галузі в подолання економічної кризи- [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>.
3. Качанівський В.С. Концепція розвитку туризму в Україні / Качанівський В.С – Л.: Брама, - 2003. – 317с.
4. Квартальнов В.А. Туризм: теорія и практика., Москва., Фінанси і статистика, 2004; 157с.
5. Про концептуальні засади розвитку видів спортивного туризму в Україні: Постанова Федерації спортивного туризму України №9 від 16.12.2007р.
6. Самольотов П.В. Проблеми розвитку гірських територій Українських Карпат та європейська гірська політика / Самольотов П.В.- В зб.: Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональна політика: досвід 61 Європейського Союзу (Збірник наукових праць). Випуск 5 (XLIII) част 3. – Львів: ІРД НАН України, - 2003. – С. 108-113.
7. Гаспарян А.А. Розвиток гірського туризму в Україні / Гаспарян А.А // Бізнес, - 2005, - №5 – С.38.
8. Гірськолижні курорти України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.hotelsbukovel.com.ua>.

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВИДІВ ПРОБЛЕМНИХ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ

Стиркін Кирило Олександрович

Науковий керівник: к.е.н., доц. Андрійченко Ж.О.

*Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця
Україна*

Останнім часом, зважаючи на скрутне економічне становище, а також на кризові явища у банківському секторі, вітчизняні банківські установипосилили контроль за простроченими кредитами. Тому, прострочення платежу навіть у кілька днів переводить його у розряд проблемних.

Для недопущення ситуації, коли конкретний кредит стає проблемним, банк повинен стежити за виконанням умов кредитної операції, за цільовим використанням, своєчасним і повним погашенням кредиту, підтримуючи тісний зв'язок з позичальником і гарантом повернення кредиту протягом всього періоду користування кредитом. Проблема заборгованості може виникати з різних причин (факторів), які можна умовно поділити на декілька груп: зовнішні щодо банку та контрагентів фактори; внутрішньобанківські фактори; фактори, що пов'язані з діяльністю позичальника[1].

Фактори виникнення проблемної заборгованості в банківських установах перекликаються з факторами кредитних ризиків. І це не дивно, тому що проблемна заборгованість є основною причиною реалізації кредитного ризику. За іншою класифікацією, фактори виникнення проблемних кредитів [2] можна розподілити на керовані та некеровані, класифікація представлена на рис.1. Особливою групою факторів, які є індивідуальними для кредитного ринку кожної окремої країни, є чинники, породжені банківською системою – внутрішньосистемні банківські чинники. Це сукупність певних подій у банківській системі недалекого минулого, які спонукали формування теперішнього обсягу проблемної заборгованості за наданими кредитами; або недосконалий розвиток певних сегментів кредитного ринку, що не дозволяє повною мірою реалізовувати заходи по мінімізації ризику виникнення проблемної заборгованості [3].

До безнадійних кредитів відносяться кредити, ймовірність виконання зобов'язань за якими з боку позичальника/контрагента банку, з урахуванням фінансового стану позичальника та рівня забезпечення, практично відсутня, ризик за такими операціями дорівнює сумі заборгованості за ними [2]. Кількість календарних днів прострочення за такими позиками зазвичай становить більше 180 днів.

До сумнівних кредитів відносяться кредити, за якими виконання зобов'язань з боку позичальника/контрагента банку в повній сумі, з урахуванням фінансового стану позичальника та рівня забезпечення, під загрозою, ймовірність повного погашення кредитної заборгованості низька та становить 50% [2].

Рис.1.Фактори виникнення проблемних кредитних операцій

До реструктуризованих кредитів відносяться кредити, за якими змінено умови повернення, відповідно до яких позичальнику тимчасово надаються

пільгові умови погашення [3], наприклад, зменшення розміру щомісячного платежу, тимчасова відстрочка з погашення основної суми кредиту та/або процентів, зміна графіку погашення, збільшення строку кредитування.

До рефінансованих кредитів відносяться кредити, при яких погашення взятих раніше кредитних зобов'язань відбувається за допомогою оформлення нового кредиту [2].

Підсумовуючи, варто відзначити, що при здійсненні кредитних операцій банки формують резерв для покриття можливих збитків, які можуть бути завдані в результаті їх кредитної діяльності, проте від ранньої діагностики проблемного кредиту та формування для кожного його виду програми підтримки залежить результативність та успішність здійснення кредитних операцій банку.

Список використаних джерел:

1. Банківський кредит : правові засоби повернення : монографія / А. Т. Ковальчук. – К. : Знання, 2001. – 150 с.
2. Болгар Т. М. Проблемні кредити банків як результат реалізації кредитного ризику / Т. М. Болгар // Економічний Нобелівський вісник. – 2014. – № 1. – С. 7-24.
3. Рац О. М. Дослідження впливу якості кредитного портфелю на ефективність кредитної діяльності банку як складова моніторингу кредитного ризику / О. М. Рац // ТАРП. – 2015. – №5 (21). – С. 41-45.

ПОДАТКОВІ ВИГОДИ ВІД ЛЕГАЛІЗАЦІЇ КІБЕРСПОРТУ В УКРАЇНІ

Балай Костянтин Анатолійович

Гуняга Наталія Олексіївна

Науковий керівник: к.е.н., проф. Хлівний В.К.

Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Київський національний торговельно-економічний університет

Україна

Сучасний розвиток віртуальної мережі призвели до стрімкого розвитку та розповсюдженню кіберспорту. Спортивні змагання з відеоігор активно користуються попитом в усьому світі на протязі останніх 20 років.

Кіберспорт набирає великого розповсюдження та розширює аудиторію споживачів з кожним днем. Очікується, що аудиторія кіберспорту буде збільшуватися удвічі кожні два роки. Підтвердженням цьому є минулорічний фінал чемпіонату світу з кіберспорту «League of Legends», який зібрав 32 мільйони глядачів в он-лайн трансляції та 91 тисячу вболівальників на стадіоні. А фіналісти однієї з дисциплін кіберспорту на чемпіонаті світу з «Dota 2» заробили 5 мільйонів доларів у 2016 році.

Кіберспорт в Україні набув свого широкого розповсюдження за останні декілька років, але згідно з українським законодавством він не є легалізованим, у зв'язку з чим Україна втрачає додаткові податкові надходження, які могли би бути. Згідно даним американського агентства Super Data ринок кіберспорту у світі на 2017 рік оцінюється у 892,8 млн. доларів та зазначається, що у 2018 році світовий ринок кіберспорту буде становити 1,1 млрд. доларів. Найбільшу кількість доходу за 2017 рік принесла кіберспортивна дисципліна «League of Legend», яка оцінюється у \$157 млн. Друге місце посіла дисципліна «PUBG» - \$102 млн., третє місце - «Hearthstone» - \$83 млн., «Dota 2» посіла четверте місце - \$65 млн., а п'ятірку замикає «Overwatch» з \$63 млн. доходу.[1]

Мультигемінгові організації та кіберспортивні організації на ринку кіберспорту виступають, як виробниками, так і постачальниками (трансфер учасників) такої діяльності. Вони являються юридичними особами які на загальних підставах сплачують податки. Схема діючого механізму оподаткування кіберспортивної організації представлена на рис. 1.

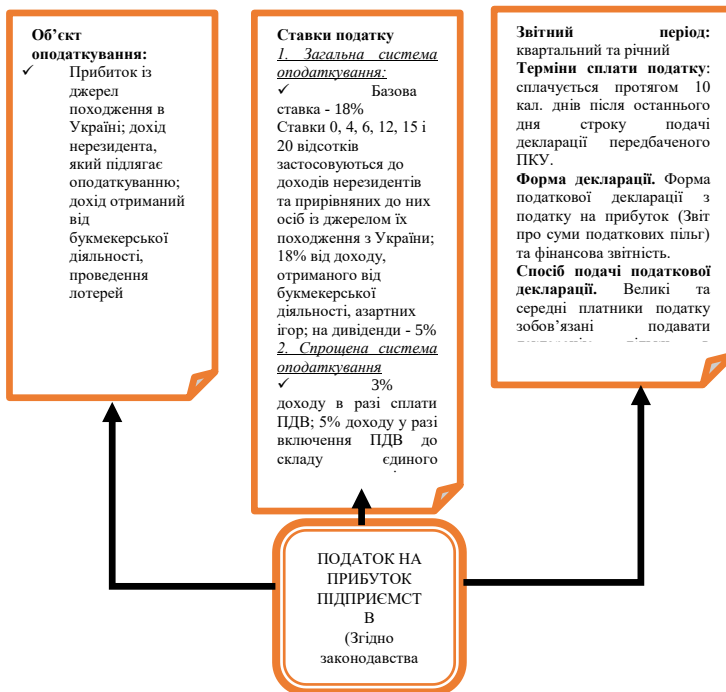

Рис. 1. Оподаткування кіберспортивних організацій на сьогоднішній день

Дані сформовано авторами на основі [2]

При визнанні в Україні eSport можна запропонувати новий податок, який буде мати назву «Податок з кіберспорту» та матиме наступну схему оподаткування, яка представлена на рис. 2.

Рис. 2. Схема оподаткування податком з кіберспорту
Дані сформовано авторами

Щоб зрозуміти, що буде базою оподаткування потрібно дослідити звідки з'являються гроші у кіберспорті та кіберспортивних організаціях (табл. 1).

Таблиця 1

Доходи у кіберспорті

Вид доходу	Шляхи наповнення
Розробники ігор (організації)	Приплив нових геймерів в гру і розвиток внутрішньої економіки
Організатори турнірів (організації)	Продаж квитків та прав на трансляцію, контракти зі спонсорами
Стрімінг платформи та телеканали (організації)	Реклама під час трансляції кібертурнірів
Кіберспортивні команди (організації)	Спонсорство брендів, призи за перемогу в турнірах, продаж мерча фанатам
Кіберспортсмени	Заробітна плата від команди, частка від призових коштів, трансляція через Twitch
Букмекери (організації)	Дохід від ставок на кіберспорт

Отже, існує 5 різних видів доходів у кіберспортивних організаціях та один, який стосується безпосередньо самих гравців. Розуміння доходу в кіберспорті дає змогу сформувати базу оподаткування (рис.2).

Крім того, при визнанні eSport кожен член організації, який задіяний в кіберспортивній дисципліні буде визнаний як її співробітник та буде сплачувати податки згідно ПКУ. У світі податкові ставки, які сплачують члени кіберспортивних організацій варіюються від країни до країни та можуть швидко складатися в залежності від суми, котру заробляють співробітники.

Наприклад, ставки податку на прибуток, які сплачуються гравцями, «відрахування на соціальне страхування» (сплачується гравцями) та додаткові внески на соціальне страхування в додатковому розмірі, сплачені організацією (командою), які варіюються в залежності від території представлені у таблиці 2, також в ній наведені ставки які будуть функціонувати при визнанні кіберспорту та створенні мультигеймінгових організацій та кіберспортивних організацій.

Таблиця 2

Оподаткування заробітної плати кіберспортсменів

Країни	Середній податок на прибуток (сплачується гравцями)	Відрахування на соціальне страхування (сплачується гравцями)	Відрахування на соціальну допомогу (сплачується командою або організацією)
Великобританія	20-45%	12%	14%
Німеччина	15-45%	20%	20%
Франція	14-45%	30%	43%
Швеція	20-25%	7%	31%
Україна (зараз)	18% та 1,5%	0%	22%
Україна (доробка авторів)	28%	5%	25%

Дані сформовано авторами на основі [3]

Такі ставки податку обґрунтовані тим, що, наприклад, члени команди Ember заробляють від базового окладу після виключення податків від 57 500 до 65 000 дол. США в рік та ще 27 000 дол. США бонусів. Riot Games (League of Legends) сплачує своїм гравцям базовий оклад в розмірі 4200 дол./міс. (50 400 дол./рік). Отже, з розрахунку виходить, що до бюджету за діючими ставками буде сплачено податків на суму 51 875 грн./міс., в той час як при визнанні кіберспорту та введенні нових ставок буде сплачено податків в розмірі 72 500 грн./міс. Наведені розрахунки доводять, що визнання кіберспорту як спортивної дисципліни та закріплення її на законодавчому рівні принесе до бюджету податків лише з заробітної плати за одну кіберспортивну команду від 217 500 – 362 500 грн.

На наш погляд визнання кіберспорту позитивно вплине на податкові надходження та збільшення ВВП країни. А подальший розвиток кіберспорту, який прогнозують аналітики може збагатити державний

бюджет, підняти інвестиційний клімат та зробити країну відкритою для нових можливостей.

Список використаних джерел:

1. Esports Courtside: Playmakers of 2017/Esports Market Brief [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://superdata-research.myshopify.com/products/esports-courtside-playmakers-of-2017-esports-market-brief>
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/paran8575#n8575>
3. Рынок киберспорта в России и СНГ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bckspc.com/rynok-kibersporta-v-rossii-i-sng/>

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

Бурдега Катерина Олексіївна

Науковий керівник: д.е.н., проф. Мацелюх Н.П.
Університет державної фіскальної служби України
Україна

На сьогоднішній день при активізації інтеграційних процесів в економіці України важливою умовою радикальної роботи підприємств є пристосування системи бухгалтерського обліку до вимог міжнародної практики.

Дослідженням проблеми порівняння обліку основних засобів за національними та міжнародними стандартами займалася низка вітчизняний та закордонних вчених-економістів: С.Ф. Голова, В.М. Костюченко, М.П. Войнаренко, Н.А. Пономарьова, О.В. Замазій. Л. Косовиць, Р. Грачова, С. Голова, Н. Крічка, І. Бланк, М. Баканов.

Метою даної роботи є дослідження питання актуальних проблем порівняння аналізу обліку основних засобів за національними та міжнародними стандартами.

Загальні правила обліку основних засобів за міжнародними та національними стандартами дуже схожі, проте водночас між ними існують певні відмінності, які слід урахувати у процесі організації бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами.

Аналізуючи міжнародні та національні стандарти щодо обліку основних засобів, спостерігаються відмінності у формуванні первісної вартості основних засобів, що виникають внаслідок різних подій.

Так, при придбанні основних засобів у кредит відповідно до міжнародних стандартів облік витрат на виплату відсотків здійснюється за вимогами МСБО 23 «Витрати на позики»[3], залежно від того, чи є цей об'єкт кваліфікованим активом, а також від умов сплати таких відсотків. Пунктами 8 та 11 П(С)БО 7 «Основні засоби» [2] не передбачено включення витрат на виплату відсотків за кредит до первісної вартості об'єкта у жодному випадку.

Досить важливим напрямком обліку основних засобів є процес їх переоцінки, в якому міжнародні та національні стандарти не містять суттєвих відмінностей, проте в П(С)БО 7 «Основні засоби»[2] зазначено межу (більше 10%), при якій необхідно проводити переоцінку. Міжнародними стандартами така межа також передбачена, проте вона визначена як така, що «суттєво відрізняється» від балансової вартості.

Однак відображення переоцінки основних засобів в обліку потребує подальшого удосконалення, оскільки за МСБО 16 «Основні засоби» [1] розкриття інформації щодо методів переоцінки основних засобів, суттєвих припущень та ступінь використання ринкових даних або інших методів оцінки справедливої вартості основних засобів є обов'язковим, тоді як діючою національною системою обліку таких можливостей не передбачено [4].

Національні і міжнародні стандарти містять деякі відмінності і у методиці нарахування амортизації. Методами нарахування амортизації у національних і у міжнародних стандартах є прямолінійний та виробничий.

Проте П(С)БО 7 «Основні засоби» [2] передбачено ще три методи: зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, а МСБО 16 «Основні засоби» [1] включає метод зменшення залишку.

Міжнародні стандарти не містять вичерпного переліку методів амортизації основних засобів, проте в них зазначено, що головне те, щоб використовуваний метод відображав схему за якої підприємство споживає економічну вигоду, отриману від активу [5]. Тому, обліковуючи основні засоби, що продовжують приносити економічні вигоди, з нульовою залишковою вартістю, українські підприємства відповідно до міжнародних стандартів роблять суттєву помилку у веденні обліку основних засобів. В такому випадку підприємству слід змінити метод амортизації або строк корисного використання основного засобу.

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» [2] вартість землі не амортизується, тоді як МСБО 16 «Основні засоби» [1] містить положення про те, що у деяких випадках сама земля може мати обмежений термін корисної експлуатації, тоді її амортизують методом, який відображає вигоди, що мають бути отримані від неї [1].

З метою покращення бухгалтерського обліку основних засобів доцільним є внесення змін у П(С)БО 7 «Основні засоби» [2] у питанні методики нарахування амортизації землі та земельних ділянок.

Таким чином, детально вивчивши положення, які містяться у МСБО 16 «Основні засоби» [1] та П(С)БО 7 «Основні засоби» [2] на підставі порівняльної характеристики, можна спостерігати ряд спільних рис. Проте між цими нормативними документами є і суттєві відмінності, оскільки міжнародні стандарти не враховують національні особливості ведення бухгалтерського обліку.

Для адаптації національної системи бухгалтерського обліку відповідно до вимог міжнародної практики, в П(С)БО 7 «Основні засоби» [2] необхідно внести деякі зміни і доповнення, що дозволить подолати певні неузгодженості в обліку основних засобів і сприятиме підвищенню достовірності, прозорості та зрозумілості облікової інформації для іноземних користувачів.

Як в міжнародних, так і в національних стандартах основні засоби мають строк використання більше одного року і використовуються з різною метою в господарській діяльності підприємства.

За міжнародним стандартом визначено декілька умов, за яких об'єкт основних засобів слід визнавати активом. До таких умов належить ймовірність надходження у майбутньому економічних вигод, пов'язаних з використанням об'єкта основних засобів, а також можливість достовірно оцінити собівартість об'єкта. Визнання об'єкта основних засобів активом за принципами П(С)БО 7 «Основні засоби» [2] – аналогічне. Відповідно до стандартів фінансової звітності виокремлено складові елементи витрат, що включаються до первісної вартості об'єкта основних засобів.

Як за міжнародними, так і за національними стандартами до складу первісної вартості входять:

1) ціна придбання, включаючи імпортні мита та не відшкодовуванні податки на придбання після вирахування торговельних знижок та цінових знижок.

2) витрати, які безпосередньо пов'язані з доставкою активу до місця розташування та приведення його в стан, необхідний для експлуатації.

3) попередня оцінка витрат на демонтаж, переміщення об'єкта та відновлення території, на якій він розташований.

За національними стандартами більш деталізовано витрати на податки та збори. Зазначено також, що до первісної вартості включаються витрати зі страхування ризиків, пов'язаних з доставкою основних засобів.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз переоцінка об'єктів основних засобів

Види переоцінки основних засобів	Згідно з П(С)БО 7	Згідно з МСБО 16
Переоцінка первісної вартості	Підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу.	Для відображення в обліку основних засобів після визнання підприємство може обирати одну з двох моделей оцінки: модель собівартості або модель переоцінки. Слід застосовувати цю політику до всього класу основних засобів.

Переоцінка зносу	Пропорційний метод коригування накопиченого зносу (множення первісної вартості і суми зносу об'єкта основних засобів на індекс переоцінки).	Два методи перерахунку суми зносу: пропорційно до зміни валової вартості активу або методом виключення суми зносу з валової вартості активу.
------------------	---	--

Відповідно до національних стандартів амортизація основних засобів починає нараховуватись після введення об'єкта основних засобів в експлуатацію, за обраним методом (табл. 2).

Амортизацію розраховують постійно, якщо не відбудеться подій, що обумовлять зміни в обліковій політиці підприємства. Вибуття основних засобів у П(С)БО і у МСБО здійснюється на основі продажу. Разом з тим, у національних стандартах є безоплатна передача, невідповідність критеріям визнання активу, у міжнародних – виключення активу з використання без очікування економічних вигід від його вибуття. Часткова ліквідація об'єкта основних засобів у міжнародних стандартах не визначається, а у П(С)БО первісна (переоцінена) вартість та знос зменшуються відповідно на суму первісної (переоціненої) вартості та зносу ліквідованої частини об'єкта. Відповідно до МСБО 16 [1] визнання балансової вартості об'єкта основних засобів слід припиняти після вибуття, або коли не очікують майбутніх економічних вигід від його використання або вибуття. У національних стандартах цього моменту не зазначено.

У стандартах зазначені різні причини вибуття об'єктів основних засобів. За міжнародним стандартом причиною може бути продаж, укладання угоди про фінансову оренду, дарування. На противагу за національними об'єкт основних засобів вилучається з активів внаслідок продажу, безоплатної передачі, невідповідності критеріям визнання активом. Деякі з пунктів є тотожними проте, існує ряд відмінностей у формулюванні.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз методів амортизації вартості основних засобів

№ з/п	Згідно з П(С)БО 7	Згідно з МСБО 16
1	Прямолінійний метод: постійні рівноцінні відрахування протягом строку корисної експлуатації.	Прямолінійний метод: постійні відрахування протягом строку корисної експлуатації, якщо ліквідаційна вартість активу не змінюється.
2	Метод зменшення залишкової вартості: річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року та річної норми амортизації	Метод зменшення залишку: зменшення суми відрахувань протягом строку корисної експлуатації
3	Метод прискореного зменшення залишкової вартості: річна сума амортизації – це подвоєний добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року та річної норми амортизації	Метод суми одиниць продукції: відрахування, базовані на очікуваному використанні або продуктивності активу.
4	Кумулятивний метод: річна сума амортизації – це добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта	

5	Виробничий метод: місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації	
---	---	--

Таким чином між вітчизняними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку має ряд спільних положень. Та все ж у аспекті оцінки, переоцінки основних засобів, визначення їх первісної вартості, амортизації та вибуття є вагомі відмінності.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»/[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (дата звернення - 20.03.15). – Назва з екрана.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 « Основні засоби» : затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000 р.
3. Сайт Мінфіну України <http://www.minfin.gov.ua>
4. Руденко Л.М. Відмінності в обліку основних засобів за МСБО 16 і П(С)БО 7/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://biznesinalogi.com/vidminnosti-v-obliku-osnovnix-zasobiv-za-msbo-16-i-psbo-7> (дата звернення - 20.03.15). – Назва з екрана.
5. Дерун І. А. Удосконалення бухгалтерського обліку основних засобів на основі його гармонізації [Текст] / І. А. Дерун // Вісник Житомирського державного технологічного університету: економічні науки. – 2009. – № 4 (50) – С. 40 – 42.

ПРИНЯТИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАНАХ

к.э.н., проф Акимова Наталия Сергеевна
аспирант Асвае Азадэн

Харьковский государственный университет питания и торговли
Украина

В настоящее время Международные стандарты бухгалтерского учета (МСБУ) или Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО) используются почти во всех развитых странах в качестве стандартов отчетности.

В последние два десятилетия было зафиксировано беспрецедентное число стран, принимающих международные стандарты финансовой отчетности (МСФО). Исследования причин их популярности и принятия странами склоняются, как правило, только к статистическим подходам, что не может

быть убедительным в объяснении вариаций в разрезе стран, которые принимают стандарты, особенно развивающихся стран.

Однако, импульс МСФО во всем мире продолжает расти и в настоящее время более 120 стран публично объявили об их принятии или намерениях сделать это в ближайшем будущем.

Фонд IFRS создал Группу по развивающимся эконоимкам (EEG) Совета по международным стандартам финансовой отчетности (IASB), направленную на дальнейшее усиление влияния стран с развивающейся экономикой на процесс разработки МСФО. Такие усилия укрепили бы глобальное признание МСФО, что в конечном итоге облегчит миссию IASB по созданию единого набора высококачественных стандартов учета в мире

Взгляд на страны, которые приняли МСФО в Африке, указывает на то, что большинство стран указывают на полное соблюдение положений МСФО. По состоянию на ноябрь 2012 года 15 стран Африки приняли МСФО. В число этих стран входят Гана, Нигерия, Сьерра-Леоне, Южная Африка, Кения, Малави, Танзания, Ботсвана, Замбия, Лесото, Мозамбик, Уганда, Намибия, Свазиленд и Зимбабве.

Дискуссия вокруг стандартизации бухгалтерского учета в Африке переместилась в настоящее время в сторону разнообразия подходов к этой проблеме. Это разнообразие можно рассматривать с точки зрения различной социально-экономической динамики в институциональных условиях, что способствует принятию или ограничению принятия этих стандартов.

Тем не менее, нет всестороннего анализу того, почему МСФО не привлекли внимания африканских деятелей экономической политики, независимо от того, действуют ли они индивидуально как страны или коллективно, как экономические транснациональные сообщества, такие как государства Экономического сообщества Западной Африки (ECOWAS), африканский Союз (AU), Западноафриканский валютный союз.

Во многих странах Африки различные регуляторы отрасли, такие как регулятор ценных бумаг, страховой регулятор и банковский регулятор, сыграли важную роль в принятии решения о принятии МСФО. В некоторых странах некоторые отраслевые регуляторы могут иметь надзорную ответственность за предписание стандартов бухгалтерского учета. Например, Закон о центральных банках некоторых стран дает центральному банку юридическую поддержку для определения того, какой стандарт учета применяется во всех банковских организациях. В других странах существует отдельный регулятор бухгалтерского учета с юридическим мандатом, чтобы предписывать стандарты учета, применяемые всеми субъектами, представляющими общественные интересы. Учетные регуляторы часто имеют право делать заявления о принятии МСФО. Чтобы получить версию МСФО, принятую в стране, важно проанализировать заявление регулятора бухгалтерского учета или учреждения с юридическими полномочиями на такое заявление.

По нашему мнению, решение страны о проведении реформ бухгалтерского учета зависит от того, преобладают ли определенные минимальные учреждения для поддержки принятия решения. Мы выдвигаем гипотезу о том, что решение страны о принятии МСФО зависит от наличия рынков капитала, действующей бухгалтерской профессии, истории культуры или англосаксонской бухгалтерской традиции, членства в международных бухгалтерских органах и налич Общеизвестная причина международных различий в учете связана с широким понятием «культурные различия». Можно ожидать, что сама культура будет влиять на другие вещи, такие как правовые системы, налоговые системы и способы формирования и финансирования предприятий, что, в свою очередь, будет влиять на типы требуемой информации. Простым примером будет случай исламских финансов, где понятие взимания процентов по кредитам является неприемлемым в арабском мире, следовательно, причиной непринятия МСФО. Источники помощи или финансирования могут также влиять на используемые стандарты учета. Например, международная финансовая организация (например, Всемирный банк, МВФ) может потребовать использования определенных правил учета в качестве условия предоставления средств стране. Доказательства указывают на то, что Всемирный банк и Европейский союз продолжают оказывать давление на развивающиеся страны для принятия МСФО, чтобы получить право на финансирование и помощь.

Из обзора литературы можно отметить, что внедрение МСФО в развитых странах привлекло значительное внимание исследователей [2, 3, 5]. Однако этой теме в контексте развивающихся стран не уделялось должного внимания.

В большинстве исследований основное внимание уделяется учетным свойствам принятия МСФО, таких как консерватизм, управление доходами, значимость, стоимость капитала, улучшение раскрытия информации и кредитный риск поставщика бухгалтерской сертификации.

На протяжении многих лет корпорации развивающихся стран представляют свою финансовую и бухгалтерскую информацию в соответствии с Общепринятыми принципами бухгалтерского учета (GAAP) или их внутренними правилами бухгалтерского учета.

Предпочтение либо МСФО, либо US GAAP теперь менее четкое, чем раньше, поскольку в то время как общественное мнение использовало признание GAAP в качестве "золотой звезды", в настоящее время мир принимает МСФО в качестве ориентира. Кроме того, с точки зрения профессиональных бухгалтеров соблюдение МСФО улучшает понятность и достоверность финансовой отчетности, а также уменьшает махинации в бухгалтерском учете. Применение стандартов способствует экономическому росту, так как конкурентоспособность и эффективность международного рынка капитала зависят от способности составителей финансовой отчетности эффективно взаимодействовать с инвесторами

через канал финансовых отчетов. Поэтому можно отметить, что подготовка финансовых отчетов в соответствии с МСФО может сыграть жизненно важную роль в привлечении иностранных инвестиций в развивающиеся страны. Иностранные инвестиции на конкурентных и динамичных международных рынках капитала частично обусловлены наличием обязательных стандартов учета для частных компаний в некоторых развивающихся странах. Однако внедрение МСФО в развивающихся странах сталкивается с определенными проблемами, которые можно рассматривать как замедление процесса перехода на МСФО.

В последнее время Ливия находится на переходном этапе либерализации экономики, но высокий уровень неопределенности тормозит и препятствует инвестициям. Это можно объяснить многими причинами, одна из которых - отсутствие практики корпоративного управления. Ливийское правительство в 2005 году приняло закон № 1, который регулирует банковский сектор, а в 2006 году - инициативу Ливийского фондового рынка № 134, которая учредила LSM.

Ливийские власти объявили о принятии МСФО в 2006 году без каких-либо изменений в действующем законодательстве и отсутствие изменений в этом отношении считается большой проблемой, стоящей перед выполнением IAS. Более того, правительство Ливии в 2010 году приняло Закон № 11, который регулирует деятельность LSM и перечисленных компаний. Эти законы требуют, чтобы все банки и зарегистрированные на бирже компании применяли МСФО. Однако перечисленные ливийские компании по-прежнему соблюдают GAAP. Кроме того, на корпоративное регулирование бухгалтерского учета в Ливии влияют многие законы, такие как Ливийский налоговый закон № 7, Ливийский коммерческий закон № 23 и Общее финансовое положение (СКФ).

Одним из объяснений данному феномену является то, что эти государства все еще очень сильно привязаны к своему колониальному «хозяину», склонны ссылаться на политику своих бывших колонизаторов, когда они сталкиваются с принятием политических решений, а потому продолжают использовать их ПБУ.

Вслед за глобализацией и увеличением взаимосвязанности континентов некоторые страны добились прогресса в направлении реформ бухгалтерского учета и сделали это с учетом или без учета их колониального прошлого. Такие страны рассматривают решение о реформировании своих стандартов бухгалтерского учета не на том основании, что в системах бывших колониальных мастеров произошли изменения в системах учета, но из-за острой необходимости двигаться в соответствии с глобальными тенденциями на этапе бухгалтерского учета. Например, Мозамбик (португальская колония, Маврикий, смесь британской и французской колонии) отошла от французского плана учета, чтобы принять МСФО.

Фундаментальную роль в оказании помощи политикам в принятии финансовых и инвестиционных решений, которые приводят к разумным инвестициям и тем самым стимулируют экономический рост играет сильная бухгалтерская профессия. Эта связь, установленная между профессией бухгалтера и экономическим ростом, также подтверждается тем, что бухгалтеры несут ответственность за предоставление услуг всем секторам экономики с честью, что, в свою очередь, повысит доверие инвесторов как на местном, так и на внешнем уровне к инвестированию в кредит и рынок капитала. Во всем мире данные свидетельствуют о том, что экономически успешные страны имеют сильную независимую профессию бухгалтера, которая поддерживается правительством и уверенно говорит в общественных интересах.

В глобальном масштабе национальные профессиональные бухгалтерские органы, такие как Американский институт сертифицированных общественных бухгалтеров (AICPA), Институт дипломированных бухгалтеров Индии, Институт дипломированных бухгалтеров Англии и Уэльса (ICAEW) и CPA Australia, отметили некоторые из них, содействуют учету стандартизации на местном уровне и стремиться устанавливать стандарты бухгалтерского учета, которые отвечают потребностям местной экономической среды.

В настоящее время профессия бухгалтера действует в эпоху конвергенции от GAAP к МСФО, хотя «некоторые страны по-прежнему используют национальные стандарты бухгалтерского учета (GAAP) в качестве основы для расчета налогов, а некоторые страны корректируют или изменяют налоговое регулирование для поддержки внедрения МСФО» [1].

Проблемы связаны также и с тем, что бухгалтеры не знают о приложениях IRS / IFRS, поскольку нет соответствующих учебных программ для их обучения в этом вопросе.

Хотя ливийское правительство санкционировало принятие МСФО, эти стандарты не были переведены на арабский язык и не введены в учебную программу учета. Поэтому ливийские бухгалтеры выполняют учетные записи, применяя GAAP, которые были переведены на арабский язык более четырех десятилетий назад.

Эффективность применения МСФО в развивающихся странах требует надлежащего обучения персонала для того, чтобы стандарты могли быть поняты и применены. В настоящее время отсутствие квалифицированного персонала в этом отношении является большой проблемой, стоящей перед процессом перехода к МСФО [3]. Например, в Ливии установлено, что одним из препятствий на пути полного внедрения МСФО являются отсутствие учебных заведений и устаревшая учебная программа. В частности, недостатки в учете образования и устаревшие бухгалтерские программы служат для усложнения принятия МСФО в этой стране. Отсутствие исполнительного потенциала, нехватка персонала по

бухгалтерському учету и отсутствие надлежащего учета инфраструктуры, можно отнести к недостаткам в учете образования, которые, как следствие, препятствуют компаниям в странах с формирующимся рынком в их усилиях по переходу на МСФО [4].

Неадекватное бухгалтерское образование в Ливии считается одной из причин того, что компании не могут применять МСФО. Это связано с тем, что учебные программы по бухгалтерскому учету не включают программы IAS / IFRS, за исключением программ последипломного образования, которые включают ограниченное введение IAS. В Ливии образование в области бухгалтерского учета и другие образовательные программы были созданы в конце 1950-х годов в соответствии с моделями и советами профессиональных организаций и университетов в Великобритании и США. Хотя этот фонд был хорош в то время, с тех пор бухгалтерская профессия страны изо всех сил пытается перейти к применению МСФО. Фактически, ряд развивающихся стран Африки, которые являются аффилированными с Британским Содружеством, разработали свои системы бухгалтерского учета на основе британских законов о компаниях. Поэтому можно утверждать, что это наследие представляет собой серьезную проблему для таких стран, если они планируют перейти на МСФО.

МСФО (IFRS) имеет англосаксонское происхождение, хотя история IASC исходит от стран-членов, которые вообще не говорят по-английски, например, Германии, Франции, Японии, Мексики, Нидерландов, Японии, в то время как Великобритания, США, Канада и Австралия говорили по-английски

С самого начала существования IASC были существенные разногласия между странами-членами в отношении официального языка, который комитет будет использовать при установлении стандартов учета.

Призывы многих стран, например Франции, к публикациям стандартов на других языках, кроме английского были отклонены и было объявлено, что IASC распространит все свои публикации по всему миру на английском языке.

МСФО по своей сути сталкиваются с проблемой распространения в странах, которые не говорят или не используют английский как официальный. Хотя существует несколько переведенных версий МСФО, которые могут быть использованы.

Необходимость подготовки финансовых отчетов на английском языке является важным фактором, определяющим, могут ли компании в странах, где английский язык не является родным, принять IAS. Что касается Ливии, то английский язык вообще не использовался в их компаниях. Кроме того, в Ливии нет закона, который требует от компаний использовать английский язык при подготовке счетов [5].

Это означает, что даже с улучшенной учебной программой бухгалтерского учета бухгалтеры не только не смогут составлять

финансовые отчеты на английском языке, но даже понятия переведенные версии МСФО.

Еще одним барьером в этом вопросе является отсутствие контроля со стороны внешних аудиторов, Ливийского бюро бухгалтерского учета (LAB) и Ливийского фондового рынка (LSM). Никаких принудительных взысканий со стороны внешних аудиторов или LSM для внедрения IAS / IFRS не существует. Хотя LSM требует, чтобы все перечисленные компании следовали IAS при подготовке финансовой отчетности, LSM не оказывает давления, чтобы навязать свои полномочия перечисленным компаниям для применения IAS.

Исследование показывает, что проблемы, с которыми сталкивается реализация МСФО при подготовке финансовых отчетов включают следующее:

- 1) большинство компаний не предлагают учебные программы для обучения перехода на международные стандарты;
- 2) бухгалтеры не имеют достаточных навыков, осведомленности и возможностей при внедрении МСФО;
- 3) бухгалтерские образовательные программы не включают в себя IAS / IFRS;
- 4) подавляющее большинство участников не могут использовать английский язык при подготовке счетов;
- 5) наблюдается отсутствие принудительного исполнения со стороны LSM и внешних аудиторов;
- 6) механизмы управления LSM слабы.

Таким образом очевидно, что эти факторы представляют собой большие препятствия для применения МСФО в развивающейся Ливии.

Список используемых источников:

1. Mulyadi, M.S., Soepriyanto, G., Anwar, Y. (2012) "IFRS adoption and taxation issue", International Journal of Arts and Commerce, Vol. 1, No. 7, pp. 159-165.
2. DeFond, M., Hu, X., Hung, M., Li, S. (2011) "The impact of mandatory IFRS adoption on foreign mutual fund ownership: The role of comparability", Journal of Accounting and Economics, Vol.51, No. 3, pp 240-258.
3. Kapoor, B, and Ruhela, J. (2013) "IFRS Implementation – Issues and Challenges for India", International Journal of Business and Management Research, Vol. 3, No. 2, pp. 103 – 106.
4. Nwachukwu, I. (2012) "KPGM Identifies Challenges Facing Companies Adopting IFRS", Available at - <http://businessdayonline.com/NG/index.php/markets/companies-and-market/46065-kpgm-identifies-challenges-facing-companies-adopting-ifs-format=pdf>.
5. Shamsaddeen Faraj., Essa El-Firjani (2014) "Challenges Facing IASs/IFRS Implementation by Libyan Listed Companies" Universal Journal of Accounting and Finance 2(3, p.p. 57-63, Available at - <http://www.hrpub.org> DOI: 10.13189/ujaf.2014.020302

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Гончарук Наталія Іванівна

Науковий керівник: д.е.н., доц. Лисенок О.В.

Фінансово-правовий коледж, Україна

У сучасних умовах фінансової кризи діяльність банківських установ характеризується зниженням обсягу капіталу, погіршенням якості кредитного портфеля, отриманням значних збитків. Проте чи не найбільшою проблемою вітчизняного банківського сектору залишається відтік депозитних ресурсів, що свідчить про значне зниження довіри населення до банківських установ. Ефективне функціонування банків можливе тільки за наявності довіри до них з боку суспільства. Дана проблема стає особливо актуальною в кризових умовах, коли загострюється необхідність збереження віри економічних суб'єктів у здатність фінансового сектору продуктивно здійснювати свою роботу та активізовувати інвестиційно-ощадну діяльність населення.

Станом на 1 грудня 2016 року ліцензію НБУ мали 98 банківських установ (в т.ч. 39 банків з іноземним капіталом). В цілому щодо 82 банків було прийнято рішення про ліквідацію. Щодо 10 банківських установ рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію було прийняте без попереднього запровадження тимчасової адміністрації (див. рис. 1)

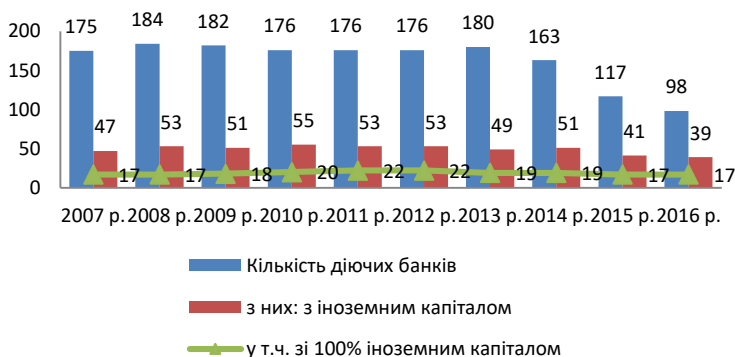

Рис. 1. Динаміка зміни кількості банків України 2007-2016 рр. [1]

Відносними показниками діяльності банків на макрорівні є рентабельність активів та капіталу, норматив адекватності капіталу (H2) та чиста процентна маржа. Результати розрахунку наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Відносні показники ефективності діяльності банків на початок 2012-2017 років [4]

Показники станом на	Рентабельність активів банків України (ROA), %	Рентабельність капіталу банків України (ROE), %	Адекватність капіталу банків України (H2), %
01.01.2012	-0,76	-5,27	18,9
01.01.2013	0,45	3,03	18,26
01.01.2014	0,12	0,81	15,6
01.01.2015	-4,07	-30,46	12,74
01.01.2016	-5,46	-51,91	13,07
01.01.2017	-12,60	-116,74	12,69

Як бачимо в табл.1, початок 2012 року свідчить про негативні зміни у фінансовому стані банківських активів, рентабельність активів має негативне значення (0,76)%, отже, оптимально значення – 1%, не досягнуто. Схожу тенденцію має коефіцієнт рентабельності капіталу (ROE). З 2013 року спостерігається покращення: рентабельність активів складала 0,45%, а капіталу – 3,03%. Проте, з 2014 року почалося зниження даних показників: ROA з 0,12 до (-5,46%) на початку 2016 року та (-12,60%) на початку 2017 року; ще гірше з показником ROE, зменшення відбулося з 0,81% до (-51,91%) у 2015 році, що значно вплинуло на фінансову стійкість банків, внаслідок чого в 2014-2015 роках більшість банків збанкрутувало, а на початок 2017 року цей показник склав (-116,74%). Зниження показників рентабельності свідчить про загальне погіршення фінансового стану банківської системи.

Коефіцієнт адекватності регулятивного капіталу є одним із основних економічних нормативів діяльності банків. Він відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру. За результатами розрахунку значення цього коефіцієнта скорочувалось з 18,9% у 2011 році до 13,07% у 2015 році. Таке скорочення саме у після кризовий період пов'язане із відтоком іноземного капіталу із банківської системи України, ця проблема є досить гострою для фінансового сектору економіки країни. Проте уже в 2014 році бачимо тенденцію до зростання на 2,59%, що свідчить про відновлення стабільності банків з українським капіталом, хоча й незначне покращення.

З наведених даних можемо зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку банківська система України переживає кризові тенденції, що супроводжуються масовим банкрутством банків, відтоком депозитів, зменшенням ресурсної бази банків, скороченням обсягів кредитування, зниженням рівня довіри до системи. Цей період можна характеризувати як

масштабну банківську кризу, оскільки згідно загальноприйнятому визначенню: «Банківська криза – стрімке і масштабне погіршення якості банківських активів під впливом несприятливих факторів макроекономічного, інституційного і регулятивного характеру» [6, с.105]. Зокрема, її ознаками є:

- напруга на міжбанківському ринку (різке зростання ставок міжбанківського ринку порівняно зі ставкою рефінансування);
- надання банкам додаткової ліквідності;
- абсолютний відтік по одному з джерел фондування (зобов'язання перед нерезидентами, депозити населення, кошти організацій);
- різке скорочення прибутку організацій порівняно з аналогічними показниками за попередній період [2, с.32].

Проблеми у банків в періоди криз наступні:

1) Підприємства відмовляються від інвестицій, зменшується попит на позиковий капітал. Навіть якщо у банку є гроші, фірми не хочуть займати ці гроші для реальних інвестицій навіть за умови зниження процентної ставки (у ситуації невизначеності).

2) Банки не можуть пристосуватися до кризового стану в країні та постійної нестабільності у політичній сфері. Обсяг кредитного портфеля банків відносно активів збільшується, але реальна його величина скорочується, що пов'язано зі зниженням якості кредитного портфеля. Це в свою чергу призводить до зниження дохідності кредитних операцій банків та зростання рівня кредитного ризику, бо значна частка активів акумулюється у вигляді резервів на покриття збитків.

3) Основна проблема – якість активів. Якщо кредити видані під заставу, яка знецінюється, то банк одержує додаткові збитки. Те ж саме, якщо в портфелі цінних паперів з'являються «завислі» папери (неліквідні). Часто буває, що збитки настільки великі, що їх не закриває можливість зниження власного акціонерного капіталу. Але формально ніхто в цьому не зізнається. Тоді виходить, що банк існує лише до тих пір, поки вкладники не починають виводити з нього гроші [3, с.345]. Такий банк, який хоча існує формально, насправді вже «мертвий», і практично припиняє свою діяльність. І навіть у разі достатності капіталу його зниження через механізм гранично допустимого важеля (левереджу) призведе до того, що потрібно буде зменшувати кількість виданих кредитів, відмовляючи надійним клієнтам у пролонгації (втрата клієнтів).

Всі три фактори, що впливають на фінансову стійкість банків, мають місце при погіршенні ситуації в економіці. З 2014 р. в нашій країні спостерігається уповільнення темпів зростання економіки, яка в 2015 р. перейшла в стадію тривалої рецесії [5, с.297]. Поки в економіці не почнеться економічне зростання і не з'являться позитивні очікування щодо майбутніх перспективах у бізнесу, банківська система буде відчувати важкий стрес.

Тому в найближчій перспективі вирішення проблем банківської системи

залежатиме як від стабілізації економічної ситуації в країні загалом так і від регуляторної політики центрального банку спрямованої на встановлення стандартів прозорості функціонування банківської системи, вдосконалення системи гарантування вкладів, вдосконалення банківського нагляду.

Список використаних джерел:

1. Банківська система України [Електронний ресурс] / Національне рейтингове агентство «Рюрік». – URL: <http://mrik.com.ua/our-research/branch-reviews/1187>.
2. Дзюблюк О. В. Проблеми забезпечення ефективного функціонування банківської системи в перехідній економіці [Текст] / О. В. Дзюблюк // Вісник Національного банку України. – 2017. – №3. – С. 30-45.
3. Колодізев О. М. Кредитно-інвестиційна діяльність банків України: сучасний стан і перспективи розвитку / О. М. Колодізев, Н. М. Власенко // Бізнес Інформ. – 2017. – № 11. – С. 342-347.
4. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/mdex>. – Назва з екрана.
5. Філіппова Ю. О. Напрями реалізації антикризової політики держави шляхом забезпечення стійкості банківської системи [Текст] / Ю. О. Філіппова // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – 2015. – № 4 (29). – С. 296-300.
6. Чуб П. М. Антикризове управління у банківській діяльності [Текст] / П. М. Чуб / Фінанси, облік і аудит. – 2012. – № 20. – С. 203-211.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В КАМ'ЯНЦІ-ПОДІЛЬСЬКОМУ

Ліпковська Катерина Анатоліївна

Науковий керівник: асист. Гринь В. В.

Вінницький торговельно-економічний інститут

*Київського національного торговельно-економічного університету
Україна*

Сфера готельного бізнесу по всій території України, характеризується динамічним розвитком та стає важливим чинником культурного та економічного прогресу країни. Проте, на сучасному етапі розвитку готельний бізнес має ряд певних проблем, які є перешкодами для становлення європейських стандартів якості послуг на підприємствах готельного господарства. До основних належить: невелика кількість готелів міжнародного класу, незначні обсяги інвестування у будівництво нових готелів, недостатня кількість кваліфікованих фахівців у галузі управління

підприємствами готельного господарства та обслуговування, низький рівень конкуренції на готельному ринку та багато інших [1, с. 288].

Значний внесок в дослідження стану готельного господарства зробили такі науковці, як: Барановський В. А., Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М., Забуранна Л. В., Єфімова О. П., Єфімова Н. А. та багато інших [2, с. 125]. Проте, незважаючи на їх значний науковий доробок у цьому напрямі, перелік важливих проблем готельного бізнесу на всі куточки нашої країни вимагає глибшого дослідження. Неабиякий інтерес викликає дослідження проблем та перспектив розвитку готельного господарства у одному із туристичних центрів місті - Кам'янець-Подільський.

Кам'янець-Подільський часто називають містом-музеєм під відкритим небом. Це одне з найдавніших міст України, перші згадки про нього датуються XI століттям. Найбільша цінність міста - практично повністю збережений історичний центр, Старе місто, не розбавлене архітектурою XX століття, і саме це захоплює та заманює у свої простори велику кількість туристів.

Впродовж останніх 5-10 років у регіоні мав місце справжній бум готельного будівництва. Так, тільки в Кам'янець-Подільському протягом десятиріччя здано в експлуатацію величезну кількість готелів, де кожний об'єкт вражає своєю неординарністю по відношенню один до одного. Загалом, за оцінками Кам'янець-Подільської міської ради, місто може одночасно прийняти й поселити до 3,5 тис. туристів. Проте, дані готелі кардинально відстають у своєму розвитку з готелями більш розвинених міст України.

Серед готельних закладів менше половини мають власний веб-сайт – головне джерело інформації про заклад у сучасному світі, і лише декілька – англomовну версію сайту. Слабким місцем абсолютної більшості готелів є їхня орієнтованість на українського туриста: брак інформації про заклади іноземними мовами, персонал, що не володіє мовами, неможливість розраховуватися за надані послуги кредитними картками. Іншою проблемою залишається непередбачуваність якості послуг, що надають готельні заклади. Фактично єдиним незалежним (хоча й суб'єктивним) джерелом інформації про готелі є відгуки відвідувачів на інтернет-форумах. Хоча аналіз такої інформації свідчить, що частина відгуків носить явно замовний, приховано-рекламний (антирекламний) характер.

Також лічені готельні заклади в Кам'янці пропонують послуги з онлайн бронювання номерів. Та навіть ті заклади, що надають таку послугу, фактично підміняють поширене в більшості розвинутих країн бронювання, що породжує юридичні зобов'язання для готелю та майбутнього гостя, простою онлайн формою зворотного зв'язку. Повноцінне онлайн бронювання здійснюють лише 4 готельних заклади («Клеопатра», «Reikartz», «7 днів», «Ксенія»). Жоден Кам'янецький готель не представлений у найбільш популярних глобальних мережах онлайн бронювання, як приміром: Booking.com, Hotels.com, Hostels.com тощо [5].

Проте, готельна інфраструктура регіону є доволі розвинутою за українськими мірками. На сьогодні вона в цілому задовольняє туристичний попит на послуги з тимчасового розміщення. На ринку діють заклади від тих, що надають мінімальний набір готельних послуг, (кімнату з ліжком та зручностями на поверсі) до яких можна віднести «Guest House Na Papanina», «Nadiya», «Yandrusi», до чотирьохзіркових готельних комплексів з розвинутою суміжною інфраструктурою (ресторани, SPA- центри, конференц-зали тощо) серед яких визначне місце посідають «Клеопатра», «Reikartz», «7 днів» [5]. Сегмент ринку 5 зірок (Luxury hotels & resorts) досі залишається вільним.

Не дивлячись на певні перешкоди на готельному ринку Кам'янець Подільський є досить привабливим для іноземних інвесторів. Проте власники готельних господарств змушені оновлювати сферу своєї діяльності для досягнення бажаного результату, а саме отримання належного прибутку. Основними завданнями керівників у сфері готельного бізнесу згідно з міжнародними стандартами вважається створення конкурентних переваг і підвищення конкурентоспроможності, пошук нових шляхів розвитку, оновлення власної політики з урахуванням динамічного ринку готельних послуг [3, с. 176].

Таким чином, зусилля розвитку готельного господарства мають бути направлені на якісний розвиток, що зумовить популярність на українському ринку під сильним національним брендом. Крім того, необхідно здійснювати активну політику по впровадженню ефективних єдиних стандартів управління, просуванню бренду, розвитку інформаційних технологій, що значно закріпить позиції готельного господарства не тільки в Україні, але і дасть можливість виходу на міжнародний готельний ринок.

Список використаних джерел:

1. Байлик С. І. Готельне господарство. Проблеми, перспективи, сертифікація : [навч. посіб.] / С.І. Байлик ; 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Дакор, 2016. – С. 288.
2. Король, С. Я. Характеристика основної діяльності готелю / С. Я. Король // Стратегія розвитку туристичної індустрії та громадського харчування: праці міжнар. наук.-пр. конф. – К.: КДТЕУ, 2015. – С. 124-128.
3. Кузнєцова Н. М. Основи економіки готельного та ресторанного господарства / Н.М. Кузнєцова ; ФПУ Інститут туризму. – К., 2015. – С. 176.
4. Балацька Н. Ю. Особливості та перспективи готельного бізнесу в Україні [Електронний ресурс] / Н. Ю. Балацька, В. М. Репринцева // Молодий вчений № 1 (28). – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/1/2.pdf>.
5. Левченко Є. Стратегічний план підвищення конкурентоспроможності та економічного розвитку міста Кам'янця-Подільського [Електронний

ресурс] / Є. Левченко. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://kam-pod.gov.ua/files/Ekonomika/Ekonomika-mista/sp.pdf>

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ УКРАЇНИ

ст.викл. Перепельчук Тетяна Вікторівна,
Кривенко Яна Володимирівна

Одеський національний економічний університет
Україна

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасному світі людський капітал фактично є основою багатства країн. Від здатності економіки створювати та ефективно використовувати людський капітал залежить конкурентоспроможність і розвиток економічних систем, економічна сила і добробут нації, тобто чітко прослідковується взаємозв'язок економічного зростання та підвищення ролі людського капіталу в національних економіках[1,141].

Перехід від адміністративно-командної до ринкової системи господарювання ще більше загострив одну з найскладніших соціально-економічних проблем в Україні – формування, розвиток та ефективне використання людського капіталу. Протягом тривалого історичного періоду самостійної і незалежної Української держави зміна форм власності, кризові спади виробництва, військові дії, еміграція та трудова міграція населення за кордон, високий рівень безробіття, недостатнє фінансування соціальної сфери призвели до деградації та недовикористання наявного людського капіталу.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Людський капітал як фактор розвитку економіки розглядали такі закордонні вчені, як Г.Беккер, Л.Едвісон, М.Мелоун, Т.Стюарт і інші. Трохи пізніше різні аспекти людського капіталу почали розглядати і українські економісти: Д.Богиня, А.Колот, Н.Лук'яненко, В.Близнюк, Л.Албанкін, В.Врублевський, М.Долішній, В.Поплавський, А.Чухно та інші. У працях Л.Лісогора, В.Євсєєвої, О.Грішнєвої, Л.Семів, С.Вовканича людський капітал досліджується в контексті національної економіки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Але проблеми формування та недовикористання людського капіталу України на даний час не тільки не вирішені у повному обсязі, а й поглиблюються.

Постановка завдання. Метою даної статті є з'ясування сучасного стану розвитку людського капіталу України, аналіз і виявлення причин цього становища та надання пропозицій щодо способів його врегулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Людський капітал – це система характеристик, які визначають здатність людини до творчої праці з

метою створення товару, послуг, доданої вартості, тобто якості робочої сили індивідуума, сукупного працівника підприємства, фірми, корпорації, країни, що знаходить прояв у процесі розширеного відтворення[2,67].

У 2017 році спеціалістами Всесвітнього економічного форуму на чолі з німецьким економістом Клаусом Швабом було опубліковано дослідження щодо того, як різні країни розвивають свій людський капітал. На форумі поняття людського капіталу визначається як «люди, що мають знання і навички, які дозволяють створювати цінність у глобальній економічній системі»[3]. Кожній країні (із 130 країн) виставляли оцінки від 0 до 100 балів по чотирьом тематичним вимірам та п'яти віковим категоріям. Перші місця у рейтингу зайняли Норвегія, Фінляндія, Швейцарія, США, Данія, Германія й Нова Зеландія. П'ять останніх позицій віддали Малі, Ефіопії, Сенегалу, Мавританії та Ймену. Україна отримала 71,27 балів та зайняла 24-те місце, обігнав усіх сусідів, окрім Росії, яка отримала 72,16 балів та опинилась на 8 позицій вище [3]. Україна увійшла в першу десятку за рівнем поширення середньої освіти та кількістю робітників з неповною зайнятістю. Найбільш низькі оцінки вона отримала за такі тематичні виміри як рівень зайнятості у високотехнологічних підприємствах, кількість людей, які отримують професійно-технічну освіту та рівень безробіття.

Незважаючи на досить високу позицію за дослідженням Всесвітнього економічного форуму, об'єктивна картина стану людського капіталу України є сумною. Відбуваються процеси скорочення чисельності і старіння населення –

носія даного капіталу, збільшення трудової міграції та зниження якості освіти.

Розглянемо демографічні показники населення України за період з 2013 року по 2017 рік (табл. 1).

Таблиця 1

Демографічні показники населення України за 2013 – 2017 рр.

Рік	К-ть населення, тис. осіб	К-ть народжених, тис. осіб	К-ть померлих, тис. осіб	Природний приріст, тис. осіб
2013	45553,0	503,7	662,4	-158,7
2014	45426,2	465,9	632,3	-166,4
2015	42929,3	411,8	594,8	-183,0
2016	42760,5	397,0	583,6	-186,6
2017	42584,5	363,9	574,1	-210,1

Дані сформовано авторами на основі [4].

З таблиці 1 видно, що на протязі 2013 – 2017 рр. у країні спостерігається стійка тенденція до зменшення чисельності населення. Кількість українців за останні 5 років стала меншою на 2968,5 тис. осіб. І, хоча, частково причиною цього є те, що, починаючи з 2015 року оцінка чисельності

населення проводиться без урахування території Автономної Республіки Крим, вагомими причинами є низька народжуваність при порівняно високому рівні смертності, що призводить до природного скорочення населення. У період зменшення інтенсивності воєнних дій на сході України (2016-2017 рр.) показник природного скорочення населення збільшився із 186,6 тис осіб у 2016 р. до 210,1 тис осіб у 2017 р., що свідчить про наростання негативних процесів в економічній, соціальній, медичній сферах.

Далі звернемо увагу на вікову структуру населення України протягом 1990-2017 років (рис. 1).

Аналіз даних рис.1 свідчить, що за період з 1990 по 2017 рр. частка осіб літнього віку збільшилась з 18,3% до 22,5% (на 4,2%) при скороченні частки осіб до 15 років з 22,9% до 16,2% (на 6,7%). Зараз, за приблизними оцінками, на кожного працюючого припадає один пенсіонер, але у випадку, якщо негативна тенденція продовжиться, вже через 10 років на одного працюючого буде припадати 2-3 пенсіонера. Для виправлення цієї негативної тенденції необхідні цілеспрямовані послідовні дії на державному рівні із стимулювання народжуваності і створення ефективних програм охорони здоров'я (у тому числі репродуктивного здоров'я).

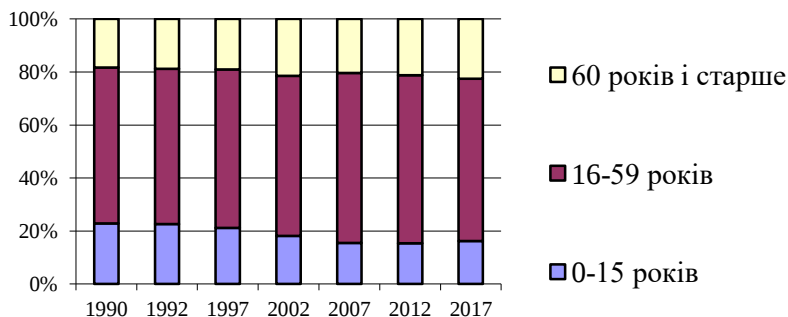

Рис. 1. Вікова структура населення України за 1990-2017рр.

Дані сформовано авторами на основі [4]

Слід звернути увагу на критичну ситуацію з якістю знань та навичок випускників навчальних закладів. Україна знаходиться серед світових лідерів за кількістю населення, що має вищу освіту, але, якщо в інших країнах кількість людей з вищою освітою прямо впливає на рівень ВВП, то у нашій країні цей зв'язок відсутній. Крім цього, зниження якості освіти призводить до нестачі кваліфікованих кадрів у всіх галузях економіки.

У 2014 році економістами Всесвітнього банку під керівництвом Гаеля П'єра та Марії Пуерти у рамках дослідження СТЕР було проведено опитування серед роботодавців більш ніж 700 підприємств із чотирьох секторів економіки України з метою виявлення задоволеності роботодавців

знаннями та навичками, якими володіють робітники, що приходять до них на роботу (рис.2).

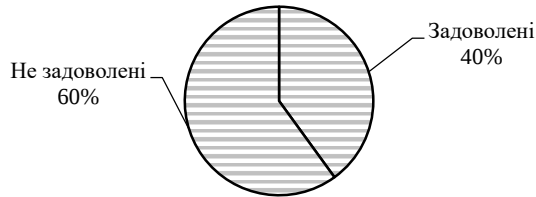

Рис. 2. Рівень задоволеності роботодавців знаннями робітників.

Дані сформовано авторами на основі [5]

За даними рис.2 більше 60% опитаних роботодавців не задоволені рівнем знань прийнятих на роботу працівників, серед них близько 70% були не влаштовані практичними навичками та більше 55% – актуальністю знань і рівнем необхідних вмінь.

Причиною виникнення такої ситуації є те, що українці, частіше за все, отримують «освіту заради освіти», і в подальшому працюють не за спеціальністю на роботах, що не потребують високої кваліфікації. Головним чином, це відбувається через деструктивні процеси, які не сприяють ні створенню робочих місць та сприятливих умов праці на підприємствах, ні підготовці якісних кваліфікованих кадрів. Політика держави стосовно вищих навчальних закладів має бути спрямована не стільки на збільшення кількості учнів, що навчаються на контракті, скільки на підвищення якості знань студентів та на обґрунтоване реформування системи освіти, яка не встигає за змінами оточуючого світу і тільки частково відповідає сучасному ринку праці.

Крім того, втрачена соціальна функція навчальних закладів, що є закономірним наслідком глобалізаційних процесів, деструктивних явищ в економіці, негативного впливу інформаційних технологій на формування світогляду молоді, зміни ціннісних орієнтирів у суспільстві тощо. Тому, на наш погляд, слід звернути увагу на укріплення інституту сім'ї, тому що саме сімейне виховання має найбільший вплив на формування ціннісно-мотиваційної сфери молодих людей, що, у свою чергу, визначає їх здатність відстоювати свої інтереси та створювати економічну незалежність країни.

Не можна забувати про «відтік» людського капіталу, який робить свій внесок до скорочення населення, причому ті, хто виїжджають, є, зазвичай, носіями кращого людського капіталу, ніж ті, що прибувають в Україну. За кордоном працюють більше 5 млн. українців, серед яких більшість знаходяться у Росії, Польщі, США та Німеччині. Згідно опублікованим даним соціологічного дослідження групи «Рейтинг», у найближчий час виїзд українців за кордон може прискоритись, оскільки 35% респондентів виявили бажання поїхати за кордон на постійне місце проживання, що на 5% більше, ніж за результатами опитування попереднього року [6].

Доцільно звернути увагу на причини трудової міграції українців (за даними Держкомстату) за період 2015-2017 років (табл. 2).

Таблиця 2

**Розподіл трудових мігрантів за причинами працевлаштування
за кордоном, 2015-2017 рр.**

	Кількість мігрантів; тис. осіб
Всього	1303,3
у тому числі за причинами	
відсутність в Україні підходящої роботи, що відповідає здобутій кваліфікації	106,3
низький рівень заробітної плати	1099,1
бажання підвищити рівень кваліфікації за кордоном, зробити кар'єру	4,3
бажання жити за кордоном	22,8
несприятливі умови праці в Україні	46,5
сімейні обставини (возз'єднання з сім'єю, виїзд з чоловіком/дружиною, заміжжя/ одруження тощо)	14,1
Інше	10,2

Дані сформовано авторами на основі [4]

За даними таблиці 2 за аналізований період загальна кількість трудових мігрантів становила 1303,3 тис. осіб. Більшість з них (1099,1 тис. осіб) не влаштовував рівень заробітної плати, який в Україні на даний момент є одним із найнижчих в Європі. Другою причиною працевлаштування за кордоном є відсутність в Україні підходящої роботи, яка відповідає здобутій кваліфікації мігрантів (106,3 тис. осіб). Третьою вагомою причиною є незадовільні умови праці на підприємствах України – 46,5 тис. трудових мігрантів. Дані причини спонукають шукати робочі місця за кордоном і випускників ВНЗ, які після закінчення навчального закладу не можуть знайти роботу за спеціальністю, або відповідна робота є низкооплачуваною, що призводить до майже безповоротної втрати цієї частини людського капіталу України.

Унаслідок вище проаналізованих демографічних та міграційних процесів, в Україні існує проблема малої кількості економічно активного населення. За даними Держкомстату, на початок 2017 року, із 43 млн. жителів країни тільки 29 млн. знаходяться у віці 15-70-ти років. Однак з них ще близько 40% економічно неактивні з різних причин, тож залишається 18 млн., з яких ще треба виключити 5 млн., що працюють за кордоном [4]. Отже, на початок 2017 р. Україна має близько 13 млн. економічно активного населення.

Враховуючи перелічені проблеми розвитку людського капіталу в Україні, можна запропонувати такі заходи для їх вирішення:

- приведення фінансування сфер освіти та охорони здоров'я до рівня країн з високим рівнем розвитку людського капіталу;
- встановлення гідних державних гарантій мінімального соціального забезпечення;
- стимулювання економічної зацікавленості роботодавців у забезпеченні безпечних умов праці найманих працівників;
- створення загальнонаціональної та регіональних програм охорони здоров'я стосовно покращення репродуктивного здоров'я населення і боротьби з палінням;
- модернізація системи освіти й розвиток висококваліфікованої робочої сили;
- стимулювання самозайнятості та підприємництва для осіб, що повертаються після трудової діяльності за кордоном з метою скорочення масштабів трудової міграції населення;[7]
- розробка системи мотиваційних заходів для «закріплення» випускників ВНЗ на підприємствах України;
- надання вищим навчальним закладам важелів впливу на контингент учнів для підготовки якісних кваліфікованих кадрів, необхідних для економіки нового часу.

Висновки і перспективи подальших розробок. Проаналізувавши стан людського капіталу України, приходимо до висновку, що даний стан є майже критичним і знаходиться на межі незворотних процесів через економічні проблеми, порушення генофонду, підлив основ медичинської та освітньої сфер, активну міграцію населення тощо. Для відтворення та підвищення рівня конкурентоспроможності людського капіталу, необхідно здійснити велику кількість перетворень на мікро- та макrorівнях у соціально-економічній сфері України. Тому політика держави у напрямку освіти, охорони здоров'я, професійної підготовки, мобільності робочої сили та інших напрямків «людських інвестицій» має стати окремим напрямком регулятивної функції уряду.

Список використаних джерел:

1. Іляш О.І. Оцінка розвитку людського капіталу України //Економіка і регіон.-2008.-№3(18).-с.141-145.
2. Близнюк В.В. Людський капітал як фактор економічного розвитку//Економіка і становлення нової системи господарювання-2005-с.66-67.
3. World economic forum – Global human capital report 2017 – [Electronic resource]. – Access mode: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Human_Capital_Report_2017.pdf
4. Офіційний сайт Державна служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.

5. The World Bank – STEP – [Electronic resource]. – Access mode: <http://documents.worldbank.org/curated/en/516741468178736065/STEP-skills-measurement-surveys-innovative-tools-for-assessing-skills>
6. Соціологічна група «Рейтинг». Динаміка міграційних настроїв українців. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/dinamika_migracionnyh_nastroeniy_uk_raincev.html
7. Вересюк С.М. Людський капітал України: проблеми і перспективи – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/27_NNM_2009/Economics/52989.doc.htm

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ МЕНЮ

Ліпковська Катерина Анатоліївна

Науковий керівник: к.е.н., доц. Мазуркевич І. О.

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

Україна

Ресторан – це дзеркало суспільства, у якому можна відобразити все, що є в нашому сьогоденні. Ресторани розповідають нам про життя держави, про етикет нації, про настрої людей та їх культуру.

Візитівкою будь-якою ресторану, що надає зв'язок з гостями, є меню. У сучасному світі необхідність дослідження методик складання меню надзвичайно актуальна, оскільки чим ретельніше та старанніше складене меню певного закладу, тим більша можливість розквіту вашої справи та одержання вагомого прибутку. Особливо велику роль науковці віддають вивченню психологічних аспектів складання меню, серед яких слід відмітити: Барановський В. А., Доцяк В. С., Липецька Є. Й., Мальська М. П., Ремеслова О. Л., Усов В. В., та багато інших.

Меню вперше почали застосовувати у Франції на королівських прийомах з 1541 року, де гостям давали детальний опис всіх страв, які мали бути подані до столу. Раніше при організації прийомів кожен наступний страву оголошував шеф – кухар, а скільки буде всього подано і в якому порядку ніхто не міг здогадатися [1, с. 366]. Історики вважають що поява першого ресторанного меню відображає перехід до оновлення усього ресторанного бізнесу. У загальному вигляді, меню – це перелік закусок, страв, напоїв, борошняних кондитерських виробів, наявних у продажі на даний день з вказівкою виходу і ціни. Меню повинно бути підписане керівником підприємства, бухгалтером, матеріально відповідальною особою і закріплене печаткою суб'єкта підприємницької діяльності [5].

Відмінне меню може бути не лише в престижному та популярному ресторані. Ідеальний ресторан повинен мати меню, яке зрозуміло

представляє страви, пробуджує фантазію та перетворює процес споживання їжі в особливий ритуал. В практиці ресторанного обслуговування розробляють декілька видів меню: сніданків, обідів, денного раціону, чергових страв, банкетів, прийомів, тематичних заходів тощо.

При розробці меню необхідно використовувати мову та стиль, які є найбільш близькими гостям. Не варто забувати, що:

- на підприємствах «фаст-фуд» при оформленні меню використовується багато фотоілюстрацій та символічних слів;
- в піцерії – назви страв у меню повинні бути максимально короткими;
- в трактирі- потрібен простий, спокійний і сердечний стиль;
- традиційний ресторан повинен пропонувати меню, яке буде допомагати гостям, а не ставити їх в неприємне становище.

Композиційно меню обов'язково має складатися з врахуванням психологічних законів людського сприйняття, що відіграють особливу роль у цьому процесі [3].

Якщо меню складається з однієї сторінки, погляд відвідувача спочатку падає на середину, потім піднімається вгору і опускається донизу. У іншому варіанті, коли меню складається з двох сторінок, тоді погляд концентрується на середині між сторінками, потім рухається вправо по квадрату, вгору-вліво- вниз, а потім по діагоналі вгору-вниз і по діагоналі вгору. Саме тому завдання адміністрації закладу полягає у приверненні уваги гостя до конкретних страв, це може значно вплинути на задоволення потреб гостей і суттєво підвищити кількість відвідувачів [4].

Кожне підприємство самостійно обирає свій стиль меню, поступово створюючи історію свого ресторану, свій імідж та певну концепцію. Зміст меню відповідає типу, класу підприємства та виду ресторанних послуг.

Таким чином, до розробки і створення меню слід підходити творчо, тоді воно не тільки інформуватиме споживачів про наявність страв та напоїв, а й спонукатиме споживача до більшого замовлення, тобто впливатиме на прийняття рішення про покупку, перетворюючись на елемент реклами. Крім того, ми всі як відвідувачі ресторанного бізнесу охоче відаємо перевагу тому закладу, меню якого викликає у нас незабутнє захоплення та захват.

Список використаних джерел:

1. Липецька Є. Й. Організація обслуговування в ресторанах [Електронний ресурс] / Євгенія Йосипівна Липецька. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://stryimkvpu34.edukit.lviv.ua/Files/downloads/%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%8E.pdf>.
2. Мальська М. П. Організація готельного обслуговування : підручник / М. П. Мальська, І. Г. Пандяк, Ю. С. Занько. – К. : Вид-во "Знання", 2015. – С. 366 .
3. Основи складання меню [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://studfiles.net/preview/5152683/>.

4. Пандяк І. Сучасний стан та проблеми розвитку бізнес-готелів в Україні / І. Пандяк // Вісник Львівського національного університету ім. Івана Франка. – Сер.: Економічна. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка. – 2014. – Вип. 24. – С. 224-229.
5. Ремеслова О. Л. Методичний підхід щодо оцінки задоволеності споживачів готельним продуктом / О. Л. Ремеслова // Торгівля і ринок України : тем. зб. наук. праць. – 2016. – Вип. 26, т. 1. – С. 212-216. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/>.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОТЕНЦІАЛУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

Машлій Галина Богданівна

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Україна*

Туристична галузь України відноситься до тих сфер національної економіки, які володіють значним потенціалом, який, на жаль, на сьогоднішній день реалізований далеко не повністю. Як свідчать дані Світової ради з туризму та подорожей, частка туризму складає біля 11% світового ВВП, при цьому він сприяє зайнятості біля 10% трудових ресурсів та забезпечує майже таку ж частку податкових надходжень [1, с. 126]. В Україні частка туристичної галузі у структурі ВВП країни становить лише 1,5-2,5% [2].

У табл. 1 наведено статистичні дані щодо кількості та складу туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України у 2010-2016 роках.

Таблиця 1

Кількість та склад туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України у 2010-2016 роках, осіб [3]

Роки	Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України – усього	У тому числі		
		іноземні туристи	туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи
2011	2199977	234271	1250068	715638
2012	3000696	270064	1956662	773970
2013	3454316	232311	2519390	702615
2014	2425089	17070	2085273	322746
2015	2019576	15159	1647390	357027
2016	2549606	35071	2060974	453561

Аналізуючи дані таблиці 1, можемо зробити висновок, що протягом 2011-2013 рр. простежувалась тенденція до збільшення загальної кількості туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України, проте протягом наступних двох років спостерігався спад значень даного показника. Так, у 2014 році порівняно з попереднім вище згадана кількість туристів становила лише 70,2% від рівня попереднього року, а у 2015 році – 83,3%. У 2016 році спостерігалось зростання зазначеної чисельності на 26,2% порівняно з попереднім роком. Це було зумовлено як збільшенням кількості іноземних туристів, що відвідали нашу країну, так і туристів-громадян України, які виїжджали за кордон, а також внутрішніх туристів. Незважаючи на деяке пожаття туристичних потоків у 2016 році загалом можна говорити про недостатній розвиток вітчизняної туристичної сфери. Основними причинами такої ситуації виступають: політична нестабільність в Україні, військові дії на її Сході, несприятливе податкове законодавство, недостатній рівень інформування вітчизняної та світової громадськості щодо туристичного потенціалу нашої країни та її окремих регіонів, складність процедури оформлення в'їзних документів для іноземних туристів, гостра нестача інвестиційних ресурсів на розвиток сфери туризму та реставрацію пам'яток культурно-історичної спадщини (зокрема, за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів), невідповідність рівня вітчизняних туристичних послуг світовим стандартам, низька якість послуг готельно-ресторанного бізнесу та транспортної інфраструктури. Подолання вище зазначених негативних факторів сприятиме більш повній реалізації потенціалу туризму у нашій країні.

Список використаних джерел:

1. Терехух, А.А. Проблеми розвитку міжнародного туризму в Україні [Текст] / А.А. Терехух, О.П. Макар, Г.Я. Ільницька // Молодий вчений. – 2015. – № 11 (26). – Ч. 2. – С. 126 – 129.
2. Талалай В.В. Сучасний стан та перспективи розвитку туристичної галузі в Україні [Електронний ресурс]/ В.В. Талалай// Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації та науковий потенціал світу»/ - (м.Київ, 17.03.2016 р.) - Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/talalaj.htm.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

РЕГРЕСІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

Симончук Катерина Ігорівна

Науковий керівник: к. псих. н., ст. викл. Коцюк Ю.А.
*Національний університет «Острозька академія»
Україна*

Постановка проблеми. Як і будь-яка інша галузь економіки, в Україні туристична індустрія спрямована на максимально можливе задоволення потреб людини. Тож у процесі оцінювання туристичної привабливості території необхідно зважати на запити, мотиви, смаки та ступінь задоволення потреб потенційних туристів[2, с. 14]. Туристично-привабливою можна вважати територію, яка користується популярністю у туристів і ця місцевість перетворюється у туристичний центр. Моделювання за допомогою регресійного аналізу допомагає провести всебічний і глибокий аналіз інформації, так званих статистичних даних в галузі туризму та допомагає вирішити завдання виявлення чинників, що визначають рівень і динаміку даного економічного процесу[3, с. 10].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наявна велика кількість думок, щодо туризму як галузі господарства так і міжгалузевого комплексу чи ринку. При аналізі досліджень науковців чітко простежується тенденція до вивчення питань що стосуються світового ринку туристичних послуг. А саме в працях таких дослідників як О.Виноградова, Л.Гайдукевич, Д.Ісмаїлова, Т.Ткаченко, І.Черніна. С.Ю.Цюхля в роботі наводить класифікацію факторів впливу на розвиток туризму. Даним аспектам приділила увагу О.А.Лебедева у своїй праці «Аналіз туристичного сектора розвинених країн світу». Також цікавим є дослідження О.М.Кальченка «Оцінка впливу факторів розвитку підприємств туристичної сфери», де визначено основні фактори, що впливають на діяльність підприємств туристичної сфери[5, с.97].

Метою та завданням дослідження є визначення основних факторів впливу на туристичну привабливість в Україні.

Виклад основного матеріалу. Система туризму функціонує у суспільному оточенні, яке представляють економічна, технологічна, політична, соціальна та екологічна системи. Середовище опосередкованого впливу визначають політичні фактори, фактори демографічного, природного, науково-технічного характеру, соціокультурні фактори, стан економіки, міжнародні події та інші фактори, які не мають безпосереднього впливу на функціонування туристичної сфери, але відображаються на них. Індустрія туризму спрямована на те, щоб якнайкраще задовольнити потреби людини. Вважається, що туристично-приваблива територія – це територія, що є популярною серед

туристів, адже має специфічні туристичні ресурси та зручні транспортно-географічні умови, а також поширену для туристів інформацію про неї[1, с.23].

Найвищий туристичний попит мають регіони з багатими природними та історико-культурними ресурсами: вони зазвичай густонаселені та урбанізовані, вигідні за своїм географічним положенням. Розвиток менш цінних у туристичному плані територій потребує вкладення інвестиційних коштів. Загалом, зростання популярності туризму в сучасному світі вважається стійким. Хоча на динаміку розвитку галузі впливають зовнішні економічні та політичні фактори, але туризму властива швидка відновлюваність показників у несприятливих умовах.

Так, як в Україні є досить хороший туристичний потенціал, але він не використовується в повному обсязі через ряд причин, корисно побудувати модель яка зможе описати туристичну привабливість України та фактори, що на неї впливають.

Для побудови моделі, в якості основних факторів, що впливають на туристичну привабливість України, вибрано:

обсяги викидів забруднюючих речовин;

- кількість музеїв;
- кількість місць у залах театрів для глядачів;
- кількість концертів, які проведені в межах області творчими колективами, бригадами і виконавцями сольних концертів;
- кількість стадіонів з трибунами на 1500 місць і більше;
- кількість суб'єкти туристичної діяльності.

За залежну змінну взято кількість туристів, що обслуговано в кожній області, за рік (панельні дані). Як видно на Рис. 1 найменшою була кількість туристів в 2014 році, але в наступні роки помітна динаміка до зростання тобто кількість туристів росла[4].

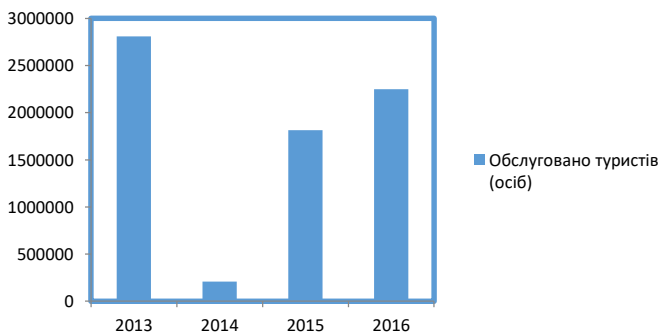

Рис. 1 Кількість туристів що обслуговано в Україні в 2013-2016 рр.

Дуже важливою складовою привабливості в сучасних умовах постає якість довкілля. У ринкових умовах господарювання вагомим

значення в організації навколишнього середовища набуває використання маркетингу, що сприятиме зміцненню конкурентоздатності певної території і може визначально впливати на її привабливість, тому одним з факторів є обсяги забруднюючих речовин.

В Україні динаміка обсягів викидів забруднюючих речовин за 2013-2016 рр. виглядає наступним чином[4]:

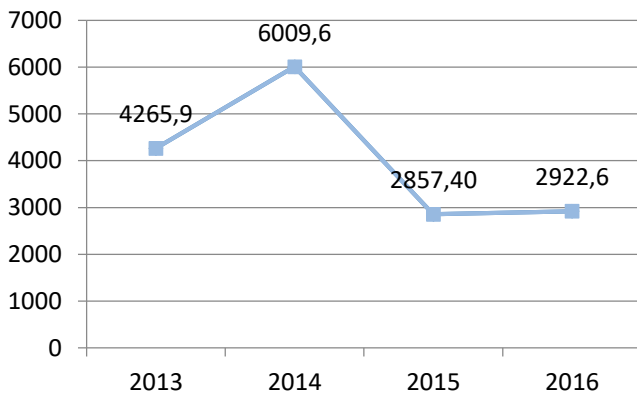

Рис. 2 Обсяги викидів забруднюючих речовин в Україні за 2013-2016 рр. (тис. т)

Одним з факторів є кількість музеїв в області Рис. 3, по графіку видно що найменше музеїв в Україні працювало в 2014 році, що викликано початком військових заворушень на сході[4].

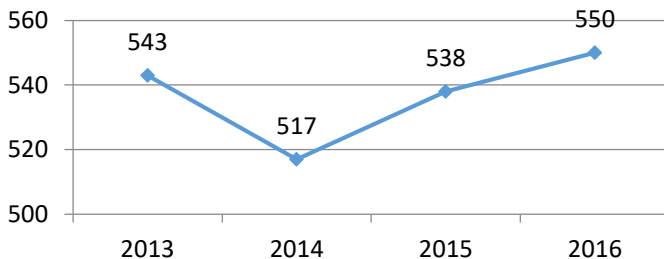

Рис. 3 Кількість музеїв в Україні у 2013-2016 роках

Від кількості місць (Рис. 4) у залах театрів для глядачів, залежить кількість осіб яку зможе прийняти область на певну постановку, тобто в дослідженні це є ще одним фактором що впливає на туристичну привабливість[4].

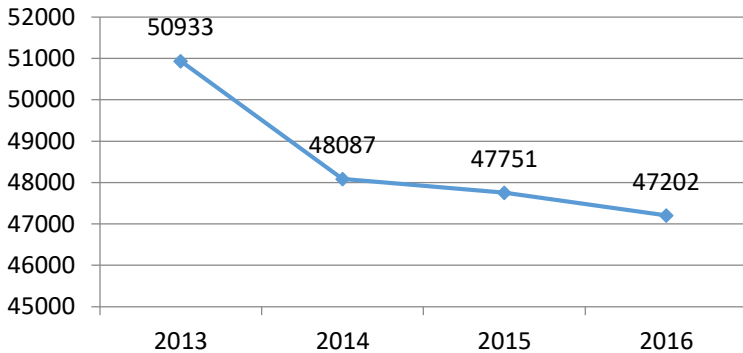

Рис. 4 Кількість місць у залах театрів для глядачів в Україні у 2013-2016 рр.

Ще одним з факторів туристичної привабливості в Україні є кількість концертів, які проведені в межах області творчими колективами, бригадами і виконавцями сольних концертів що відносяться до історико-культурного відпочинку туристів (Рис. 5)[4].

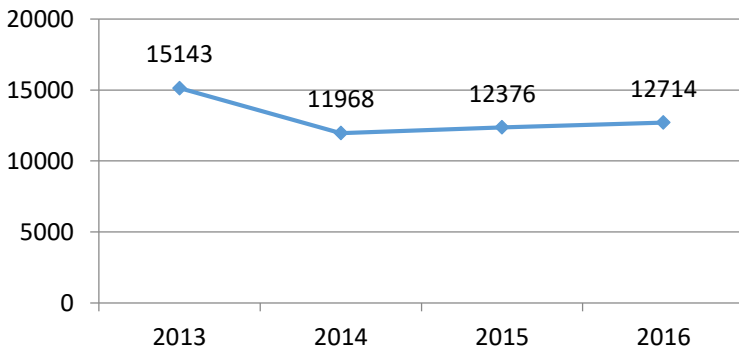

Рис. 5 Кількість концертів які проведено в Україні у 2013-2016 рр.

До спортивного туризму відноситься кількість стадіонів з трибунами на 1500 місць і більше, що є фактором впливу на туристичну привабливість певного регіону. Як видно на Рис. 6, в Україні кількість таких стадіонів зменшується, що є досить негативно адже це свідчить про зменшення кількості туристів, що зацікавлені спортом[4].

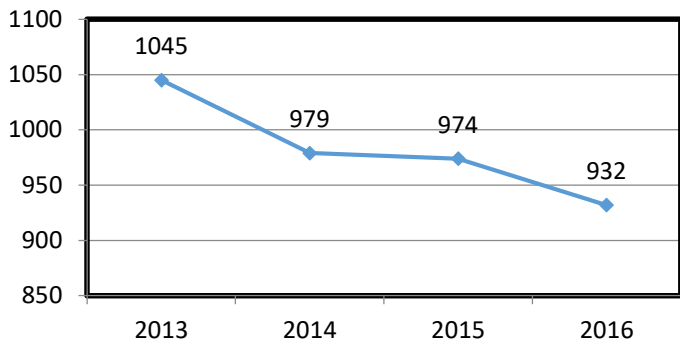

Рис. 6 Кількість стадіонів з трибунами на 1500 місць і більше в Україні у 2013-2016 рр.

В свою чергу від кількості суб'єктів туристичної діяльності Рис. 7 (турагентства та турагенти) залежить те яку кількість туристів може прийняти та обслуговувати область[4].

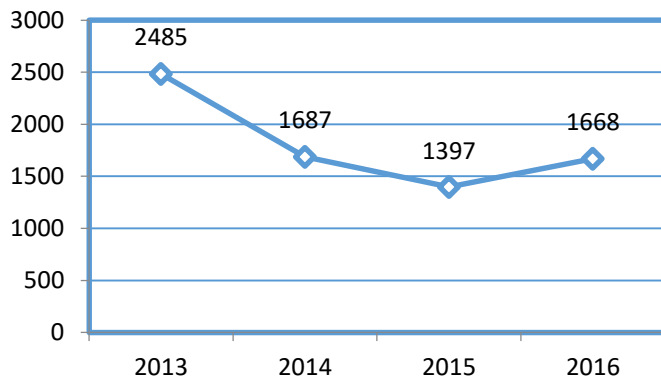

Рис. 7 Кількість суб'єктів туристичної діяльності в Україні у 2013-2016 рр.

Отож, туристична привабливість території формується передусім за наявності природних або історико-культурних туристичних ресурсів, а ще краще - за їх поєднання.

Для побудови багатофакторної регресії обрано вибірку із 24 областей та міста Києва за чотири роки 2013-2016 роки[4]. В процесі нормування дані було прологарифмовано.

Рівняння регресії, що містить зазначені вище фактори та результуючу змінну матиме такий загальний вигляд:

$$\ln(ST) = a_0 + a_1 * \ln(VPE) + a_2 * \ln(NM) + a_3 * \ln(NST) - a_4 * \ln(NC) + a_5 * \ln(NS) + a_6 * \ln(NSA) + \varepsilon, (1)$$

де:

- $\ln(ST)$ (Served tourists, all that visited the area) – логарифм натуральний від кількості туристів, що відвідали область;
- $\ln(VPE)$ (volumes of pollutant missions) – логарифм натуральний від обсягів викидів забруднюючих речовин;
- $\ln(NM)$ (number of museums) – логарифм натуральний від кількості музеїв;
- $\ln(NST)$ (number of seats in theater halls for viewers) – логарифм натуральний від кількості місць у залах театрів для глядачів;
- $\ln(NC)$ (number of concerts) – логарифм натуральний від кількості концертів, які проведені в межах області творчими колективами, бригадами і виконавцями сольних концертів;
- $\ln(NS)$ (number of stadiums) – логарифм натуральний від кількості стадіонів з трибунами на 1500 місць і більше;
- $\ln(NSA)$ (number of subjects of tourism activity) – логарифм натуральний від кількості суб'єктів туристичної діяльності, (туроператори та турагенти).

Тому рівняння регресії, що містить дані факторні ознаки, перелічені вище має наступний вигляд:

$$\ln(ST) = 0,4 + 0,12 * \ln(VPE) + 0,03 * \ln(NM) + 0,6 * \ln(NST) - 0,4 * \ln(NC) + 0,2 * \ln(NS) + 0,4 * \ln(NSA) + \varepsilon, (2)$$

При аналізі t-статистики виявлено, що три фактори в даній є моделі є неістотними, а саме обсяги викидів забруднюючих речовин (t-статистика ($\ln(VPE)$) = -1.23; $t_{0.05}$ = 1.98), кількість музеїв (t – статистика ($\ln(NM)$) = 0.12; $t_{0.05}$ = 1.98) та кількість стадіонів з трибунами на 1500 місць і більше (t – статистика ($\ln(NS)$) = 0.40; $t_{0.05}$ = 1.98), тому доречно провести регресію без цих факторів.

Таким чином ми отримали наступне рівняння регресії:

$$\ln(ST) = 0,2 + 0,68 * \ln(NST) + 0,3 * \ln(NC) + 0,59 * \ln(NSA) + \varepsilon, (3)$$

- t-статистика ($\ln(NST)$) = 4.9 ;
- t-статистика ($\ln(NC)$) = 3.59 ;
- t-статистика ($\ln(NSA)$) = 3.78 ;
- $t_{0.05}$ = 1.98.

З рівнем значимості 5%, ми стверджуємо, що зв'язок між кількістю туристів та кількістю місць у залах театрів для глядачів є істотним ($t = 4.9 > t_{0.05} = 1.98$), а тому при збільшенні кількості місць для глядачів в театрах на 1 % кількість туристів, що відвідають область збільшиться на 0.68%.

З рівнем значимості 5%, ми стверджуємо, що зв'язок між кількістю туристів та концертів, які проведені в області є істотним ($t = 3.59 >$

$t_{0.05}=1.98$), а тому при збільшенні кількості концертів на 1 % кількість туристів, що відвідають область збільшаться на 0.3%.

З рівнем значимості 5%, ми стверджуємо, що зв'язок між кількістю туристів та кількістю суб'єктів туристичної діяльності є істотним ($t=3.78 > t_{0.05}=1.98$), а тому при збільшенні кількості суб'єктів туристичної діяльності на 1% кількість туристів, що відвідають область збільшаться на 0.59%.

Так, як коефіцієнт детермінації становить 0.6136 тому, дана модель відображає залежність кількості туристів від кількості місць для глядачів у залах театрів, кількість концертів, які проведені в межах області та кількості суб'єктів туристичної діяльності на 61,36 %.

На основі побудованої регресії можна зробити висновок, що дані фактори впливають на туристичну привабливість в Україні та для впевненості в якості моделі проведено ряд тестів.

При проведенні перевірки моделі на адекватність моделі за допомогою

F-test, виявлено, що при рівні значимості 5% і при умові, що

$F = 93.02 > F_{0.05} = 2.67$ ми можемо стверджувати, що модель адекватна дійсності. В свою чергу Goldfeld-Quandt-test довів, що гетероскедастичність відсутня, адже $GQ=0.478 < \chi_{0.05}^2 = 6.509$.

Однією з важливих недоліків моделі може бути мультиколінеарність, а саме: наявність лінійної залежності між двома або більше факторними змінними у регресійній моделі.

Її наслідками є:

- зміщення оцінок параметрів моделі;
- збільшення коваріації оцінок;
- незначущість параметрів моделі (t-статистика менша за критичну).

Після проведення VIF-тесту було отримано такі результати:

$$Vif(x_1) = 1.67;$$

$$Vif(x_2) = 1.88;$$

$$Vif(x_3) = 1.33;$$

$$Vif(max) = 2;$$

Оскільки, значення Vif – тесту при рівні значимості 1% менші від максимального значення $Vif = 2$, можна стверджувати, що мультиколінеарність відсутня.

Висновки.

Щоб повною мірою використовувати багатий туристичний потенціал України, слід на державному рівні запровадити дієвий механізм реалізації комплексної програми розвитку туризму задля підвищення туристичної привабливості регіону. З цією метою слід удосконалити систему управління туристичною галуззю на державному рівні. Туристичні регіони також потребують застосування маркетингу. На підставі результатів наукового дослідження пропонується:

- звернути увагу на театральні приміщення так, як це цікавить туристів;
- проводити більшу кількість якісних культурно-мистецьких заходів;
- покращувати роботу суб'єктів туристичної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бакурова Г. В. Оцінка рекреаційної привабливості регіону / Г. В. Бакурова, Д. В. Очеретін. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський ДНУ, 2002. – (183).
2. Виноградська А. Розвиток українського туристичного бізнесу / А. Виноградська. – 2000. – №5.
3. Владика С. Український туризм - оптимізм без авантюризму / С. Владика. // Столиця. – 1997. – №5.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – 2017. Режим доступу до ресурсу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2017/bl/05/bl_zkm_16.zip.
5. Долматов Г. М. Міжнародний туристичний бізнес: історія, реальність, і перспективи / Г. М. Долматов. – Ростов-на-Дону.: Фенікс, 2001

РИНОК КРИПТОВАЛЮТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Дзюба Дмитро Олександрович

Науковий керівник: д.е.н., проф. Волосович С.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

Україна

В умовах посилення глобалізаційних процесів зростає зацікавленість щодо використання віртуальних валют. Нині сформувалися дві точки зору на місце віртуальних валют у фінансовій системі. З одного боку, віртуальні валюти є фінансовою інновацією, що сприятиме розвитку платіжних систем. З іншого боку, віртуальні валюти можуть стати інструментом відмивання грошей та фінансування тероризму в руках злочинних елементів, які намагаються ухилитися від контролю регулятора та уникнути санкцій.

Для характеристики механізму здійснення операцій з віртуальними валютами Європейський центральний банк застосував термін «схеми віртуальної валюти» (virtual currency scheme(s) - VCS).

Функціонування VCS має переваги, недоліки, можливості та загрози функціонування (табл. 1).

Таблиця 1

Swot-аналіз схем віртуальної валюти [1, с. 72]

Переваги	Недоліки
Висока адаптивність до середовища	Низька обізнаність та важкість для розуміння потенційних споживачів
Висока швидкість здійснення операцій	Відсутність юридично законних платіжних засобів
Низькі витрати на обслуговування	Висока волатильність
Децентралізація функціонування (незалежність від дій центральних банків)	Неможливість анулювання угоди при невиконанні продавцем своїх зобов'язань
Вільний доступ до VCS	Низька прозорість VCS
Можливості	Загрози
Високий інноваційний потенціал	Можливість здійснення фінансових злочинів
Забезпечення фінансової інклюзивності	Відсутність або недостатність захисту прав споживача
Створення конкуренції традиційному банківському бізнесу	Висока ймовірність банкрутства учасників VCS

Нині спостерігається зародження регулювання VCS. Представники країн G7 на зустрічі в Німеччині 7-8 червня 2015 р. наголосили про необхідність підтримки адекватного регулювання віртуальних валют. Виділяють ліберальну, консервативну, репресивну модель регулювання ринків криптовалют та модель очікування.

Інструментами ліберальної моделі регулювання VCS є : офіційне визнання віртуальної валюти та державні інвестиції. Ця модель застосовується на острові Мен, острові Джерсі та Великобританії. У консервативній моделі використовується ліцензування, оподаткування при цьому прирівнюються операції з криптовалютами до грошових переказів. Ця модель діє у США (штати Нью-Йорк та Каліфорнія), Австралії, Сінгапурі, Норвегії, Канаді та Гонконгу. У репресивній моделі діє заборона віртуальних валют. Це застосовується такими країнами, як В'єтнам, Бангладеш, Болівія, Еквадор, Таїланд. Модель очікування притаманна для Ізраїлю, Індії, Тайвані, України та Швейцарії. У ній застосовується відсутність заборони на операції у віртуальній валюті, проте центральні банки цих країн не рекомендують їх здійснювати [1, с. 72-73].

Щодо України, то нині вона входить до десяти країн світу за кількістю біткоїнів-нодів у всесвітній біткоїн-мережі, лідер за кількістю біткоїн-бізнесменів. Водночас Україна входить до п'ятірки країн світу за якістю підготовки і кількості IT-спеціалістів [2]. Офіційна позиція Національного банку України щодо криптовалют є доволі неоднозначною. Так, у листопаді 2014 р. Національний банк України розглядав «віртуальну валюту/криптовалюту» біткоїн як грошовий сурогат, який не має

забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це протирічить нормам українського законодавства.

На мою думку, передумовами для успішного розвитку віртуальних валют є наступні:

1. Розробка Консорціумом сертифікації криптовалют (C4) спільно з платформою з безпеки Bitcoin - BitGo правил для роботи з крипто валютою [3]. В їх основу було покладено можливість захисту криптовалюти від кібератак і платіжного шахрайства, що дозволить зробити її конкурентоспроможнішим платіжним інструментом.

2. Зростання рівня довіри до віртуальних валют. Згідно із дослідженням, проведеним CoinDesk, 48% респондентів опитування вважають, що біткоїн коштуватиме більше, ніж 500 доларів США в 2016 р. [4].

3. Можливість застосування технологій, що використовуються у VCS в інших сферах. Дослідження Greenwich Associates засвідчують, що 73% респондентів підтвердили можливість функціонування blockchain без біткоїн [5]. Це здійснюватиметься як у фінансовій сфері, так і поза її межами.

4. У країнах з низьким рівнем доступу до фінансових послуг VCS стають інструментом розширення фінансової інклюзивності. Прикладом може служити кенійський стартап BitPesa, який спочатку був орієнтований для здійснення переказів між кенійцями та кенійською діаспорою у Великобританії.

Таким чином, законність використання віртуальної валюти залежить від місця знаходження суб'єкта операцій з нею та мети її використання. В Україні для підтримки інновацій у фінансовому секторі необхідно розробити засади регулювання ринку криптовалют, одночасно попереджуючи злочинне використання віртуальних валют. Перспективною є консервативна модель регулювання ринку віртуальних валют. Це обумовлює необхідність функціонування відповідних інститутів регулювання. Перш за все в Україні має бути впроваджено ліцензування підприємницької діяльності з віртуальною валютою. При цьому ліцензії мають надаватися лише за умови забезпечення захисту прав споживачів, запобігання відмиванню грошей і підвищення вимог до кібербезпеки при роботі з криптовалютами. З метою детінізації даного сектору необхідно внести зміни до Податкового кодексу України щодо включення доходів від здійснення операцій з віртуальною валютою до об'єктів оподаткування податком на доходи фізичних осіб.

Вищезазначене забезпечить реалізацію завдань Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року щодо необхідності впровадження фінансових та технологічних інновацій та забезпечення прозорості.

Список використаних джерел:

1. Волосович С.В. Віртуальна валюта: глобалізаційні виклики та перспективи розвитку / С.В. Волосович // Економіка України. – 2016. - № 4(653). – С. 68-78.
2. Bitcoin Conference Kiev [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://bitcoinconf.com.ua/ru>
3. Консорціум криптовалют розробляє правила роботи з Bitcoin [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://news.finance.ua/ru/news/-/344939/konsortsium-kriptovalyut-razrabatyvaet-pravila-raboty-s-bitcoin>
4. 48 percent users think Bitcoin will be worth over USD 500 by 2016 [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://www.thepaypers.com/cryptocurrencies-bitcoin-virtual-currencies/48-percent-users-think-bitcoin-will-be-worth-over-usd-500-by-2016/762039-39?utm_campaign=20151110-automatic-newsletter&utm_medium=email&utm_source=newsletter&utm_content=
5. Finance pros believe blockchain will survive and thrive without Bitcoin [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.thepaypers.com/cryptocurrencies-bitcoin-virtual-currencies/finance-pros-believe-blockchain-will-survive-and-thrive-without-bitcoin/761636-39>

РОБОТА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РОЛЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Гарасимів Владислав Михайлович

Науковий керівник: Антохова О.Ю.

*Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича
Україна*

Почну з того, банківська система України почала своє існування, становлення та формування ще задовго до проголошення незалежності сучасної Української держави. Загалом, початком роботи будь-якої системи можна ототожнити із введенням в обіг грошей. Сьогодні банківська система вважається однією із найважливіших установ, без відповідної діяльності якої в сучасних умовах не можливий успішний розвиток економіки. Отже, враховуючи те, що ринкова економіка почала вимагати від банківської системи дещо інших підходів для підтримки її розвитку, виникає потреба у створенні цілої низки установ, які б надавали банківські послуги. Поступово почали створюватись комерційні банки, які залучали в своїй діяльності не лише державні кошти, але і фінансові ресурси приватних інвесторів, розширюючи таким чином свою діяльність. Але переважно у своїй роботі

вони зосереджувались на обслуговуванні комерційних інтересів своїх власників і були не надто активними в обслуговуванні нових потенційних клієнтів. Хочеться сказати, що сучасна банківська система України є дворівневою. Перший рівень представлений центральним банком України - НБУ, завданням якого є розробка грошово-кредитної політики і контроль за її проведенням. Другий рівень складається з комерційних банків, що підрозділяються на універсальні та спеціалізовані банки. Їх завдання - обслуговування юридичних і фізичних осіб, надання їм різноманітних послуг.

Національний банк України, відповідно до Конституції України, є центральним банком, основною функцією якого є забезпечення стабільності грошової одиниці України. При виконанні своєї основної функції НБУ має виходити із пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі. На НБУ покладено функцію банківського нагляду і контролю за виконанням банками законодавства з банківської справи, нормативних актів Національного банку та економічних нормативів. Головною метою банківського нагляду і контролю є безпека та фінансова стабільність банківської системи, захист інтересів вкладників і кредиторів. Українські банки змушені працювати в умовах підвищеного ризику, тому вони частіше, ніж їх закордонні колеги, бувають в кризових ситуаціях. На мою думку, більшість таких випадків пов'язана з неадекватною оцінкою банками власної фінансової спроможності, саме це на мою думку є основною проблемою.

Саме тому, на мій погляд, основним завданням розвитку сучасної банківської системи в Україні є нарощування обсягів грошей, оскільки саме капітал і гроші складають основу функціонування і розвитку всієї банківської системи, забезпечують її фінансову стійкість. В умовах глобалізації, для стабільної роботи банку необхідно мати достатній розмір капіталу і ліквідності. Для визначення достатнього рівня капіталу існує норматив регулятивного капіталу, рівень адекватності якого повинен бути не менше 10 %, інакше Національний Банк має повне право ввести тимчасову адміністрацію. Серед найбільших банків України на сучасному етапі є доволі багато банків, у яких норматив регулятивного капіталу знаходиться на рівні, близькому до мінімального значення. Такі події, як девальвація гривні та погіршення якості кредитного портфеля, призводять до значних збитків. Саме тому НБУ створює певні групи класифікації банків і відносить до групи найбільших ті банки, у яких розмір активів перевищує 20 мільярдів гривень. Ні мій погляд, така класифікація у теперішній час критично необхідна, адже дозволяє провести аналіз ліквідності, прибутковості банку, його фінансової спроможності і віднести його до тих груп яким необхідно втручання в діяльність банку НБУ чи ні.

Отже, можу узагальнити, що за роки незалежності в Україні створена і діє банківська система, яка активно впливає на соціально-економічний комплекс держави Від надійного та ефективного функціонування банків

залежить також і ефективність розвитку всіх галузей господарства нашої держави. На мою думку, ефективне функціонування банківської системи на засадах удосконалення організаційної структури банківської системи, підвищення капіталізації банківського сектору, укрупнення вітчизняних банківських установ шляхом злиття та поглинань, підвищення рівня їх капіталізації та збільшення сукупних активів окремих банків і банківської системи в цілому, посилення контролю за діяльністю банків, що сприятиме оптимізації ризиків банківської діяльності забезпечить зростання її конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках банківських послуг та вирішення однієї із най-гостріших проблем - розриву її із розвитком реального сектору економіки. Отже, впровадження реформ та вдосконалення банківської системи України в умовах глобалізації забезпечить гідний рівень розвитку банківської системи, дозволить привести іноземні інвестиції в нашу економіку, дозволить банкам ефективно працювати, а не зникати, як це, на жаль, відбувається сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Тарасова О. В. Проблеми формування капіталу підприємств корпоративного сектору економіки / О. В. Тарасова // Економіка харчової промисловості. - № 1(9). - 2011. - С. 40-44.
2. Кузнецова С. А. Банківська система: навч. посіб. / Кузнецова С. А., Болгар Т. М., Пестовська З. С. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 400 с.
3. Гетманцев Д. О. Банківське право України: навчальний посібник / Гетманцев Д. О., Шукліна Н. Г. – К. : Центр учбової літератури, 2007. — 344 с.
4. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.

СИСТЕМА БЮДЖЕТІВ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Бальоха Анна Олегівна

Науковий керівник: д.е.н., Диха М. В.

*Хмельницький національний університет
Україна*

В ринкових умовах господарювання ефективно діючим вважається те підприємство, яке отримує прибуток від своєї діяльності. Прибутковість підприємства можна забезпечувати на стабільній основі завдяки бюджетуванню – інструменту управління, використання якого ґрунтується

на даних бухгалтерського обліку шляхом формування аналітичних бюджетів, що поєднують у собі прогностичні та фактичні показники. Бюджетування – це, з одного боку, процес складання планів і кошторисів, а з другого – технологія фінансового планування, обліку і контролю доходів і витрат, що одержуються від бізнесу на всіх рівнях управління [1, с. 99]. Бюджетування дозволяє аналізувати прогнозовані фінансові показники з метою підвищення фінансової обґрунтованості схвалюваних управлінських рішень.

В наш час спостерігається зростання попиту на послуги з розробки та впровадження систем бюджетного управління. Разом з цим багато фахівців, які узагальнено уявляють зовнішні компоненти подібних систем, а саме: наявність декількох взаємопов'язаних бюджетів, інтеграція з системами бухгалтерського та оперативного обліку, використання засобів автоматизації тощо, не завжди можуть об'єктивно оцінити співвідношення між витратами часу і коштів на запровадження та використання системи бюджетного управління й віддачі від отриманої інформаційної підтримки у вигляді прийняття ефективних рішень. В основі побудови системи бюджетів підприємств повинні лежати науково-обґрунтовані принципи, які визначають характер та зміст діяльності підприємства, створюють умови для їх ефективної роботи і зменшують можливість впливу негативних факторів на процес виробництва та реалізації продукції [6, с. 39].

Впровадження системи бюджетування надає підприємству неоціненних вигод і переваг. Але при цьому не виключено виникнення певних проблем, передусім щодо вартості та трудомісткості реалізації даного процесу. Крім того, негативне ставлення до розробки бюджетів з боку працюючих може бути зумовлено неможливістю врахувати в бюджетах усі чинники, які впливають на господарські операції, а також невідповідністю між зусиллями, спрямованими на досягнення мети.

Досвід країн Заходу, а також багатьох українських підприємств свідчить, що бюджетне планування є важливим чинником комерційного успіху організації. Складання бюджетів і їх виконання дає змогу менеджерам функціональних підрозділів краще зрозуміти і реалізувати поставлені перед ними завдання, оцінити можливості їх вирішення у встановлені терміни, своєчасно внести необхідні корективи, забезпечити програму виробництва ресурсами у відповідний час у потрібному місці і тим самим досягти поставлених цілей [2, с. 60].

Важливим аспектом бюджетування в контексті системи управління є те, що воно змушує менеджерів обґрунтовувати свої плани кількісно та дає змогу усвідомити витрати, пов'язані з їх виконанням. У процесі складання бюджету менеджер може порівняти витрати та вигоди альтернативних напрямків дій, визначити найефективніший спосіб використання наявних ресурсів. Крім того, бюджети мотивують працівників підприємства на досягнення поставленої мети за умови, що вони беруть участь у розробці бюджетів і зацікавлені у досягненні встановлених результатів. В рамках

бюджетування збирається інформація для оцінки діяльності підприємства у звітному періоді. Використовуючи збалансовану систему показників ефективності фінансово-господарської діяльності, бюджетування здатне забезпечувати прозорий, оперативний взаємозв'язок із чинниками, що впливають на їх зміну. За допомогою аналізу бюджетних відхилень (у разі від'ємних значень), шляхом запровадження своєчасних заходів по їх усуненню, забезпечується самоокупність, а в подальшому й прибуткова діяльність підприємства.

Бюджетування сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. Бюджети дозволяють оцінити інвестиційну привабливість операцій, здійснити обґрунтований вибір найперспективніших сфер інвестування, підвищити обґрунтованість виділення додаткових ресурсів для окремих напрямків діяльності. При цьому рівень деталізації бюджетів буде різний залежно від рівня прийняття рішень (рис. 1).

Рис. 1. Бюджетування як елемент процесу прийняття рішень [3, с. 58]

При здійсненні бюджетування відбувається певне перегрупування загальних управлінських функцій, при якому саме бюджетування є певним центром функціонального управлінського циклу. На нашу думку, функція планування економічної діяльності частково ніби поглинається бюджетуванням.

У дослідженні [4, с. 260] виділено такі функції бюджетування:

1. Планування операцій, що забезпечують діяльність організації. Планування – це якісний і кількісний опис завдань, проектування можливих результатів і шляхи їх досягнення.

2. Координація різних видів діяльності і окремих підрозділів. Узгодження інтересів окремих працівників і груп в цілому по організації.

Координація в бюджетуванні припускає узгодженість робіт всіх ланок управління, апарату управління і фахівців.

3. Стимулювання керівників усіх рангів у досягненні цілей своїх центрів відповідальності. Стимулююча роль бюджету проявляється ще більше, якщо менеджери беруть активну участь у розробленні бюджету свого підрозділу.

4. Контроль з метою оцінювання виконання плану центрами відповідальності і їх керівників. Визначення відхилення від бюджету, порівняння фактичних і планових показників є основою оцінювання кожного центру відповідальності і його керівника наприкінці аналізованих періодів.

5. Засіб навчання персоналу. Бюджет також слугує хорошим засобом навчання менеджерів. Складання бюджетів сприяє детальному вивченню діяльності своїх підрозділів і взаємостосунків одних центрів відповідальності з іншими центрами в цілому по організації.

Також варто виділити такі завдання бюджетування як удосконалення процесів розподілу ресурсів, підвищення ефективності використання ресурсів, що знаходяться в розпорядженні підприємства та його окремих структурних підрозділів, а також відповідальності за них керівників відповідного рівня, зміцнення фінансової дисципліни, планування постачання, засіб навчання менеджерів, засіб зворотного зв'язку тощо.

Практика розробки й впровадження систем бюджетного управління виділяє такі бюджетні моделі [5, с. 55]:

- 1) індивідуальна модель комплексного бюджетування;
- 2) універсальна бюджетна модель;
- 3) бюджетування окремих видів діяльності;
- 4) бюджетування фінансових потоків;
- 5) бюджетування товарно-матеріальних потоків.

Вибір оптимальної бюджетної моделі на етапі розробки фінансової та бюджетної структури дозволить підприємству не тільки скоротити час і витрати, але й отримати максимальний результат, який виражатиметься у підвищенні прозорості бізнесу й поліпшенні фінансових показників його діяльності, а також у забезпеченні можливостей розвитку.

Список використаних джерел:

1. Біленко Л.М. Бюджетування як головний напрямок підвищення ефективності менеджменту / Л.М. Біленко // Регіональні перспективи. – 2012. – № 5,6. – С. 97–101.
2. Дробот Н.М. Напрями удосконалення бюджетування на підприємствах / Н.М. Дробот // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2011. – Вип. 163. – Ч. 3. – С. 59–62.

3. Калініна О. М. Етапи розробки і дослідження бюджетування / О. М. Калініна // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2010. – № 1(9). – С. 57–64.
4. Куцик В.І. Технологія бюджетування як інструмент управління підприємством / В.І. Куцик, І.В. Горбатюк // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2011. – Вип. 21.5. – С. 248–253.
5. Квасницька Р.С. Бюджетування на підприємстві: суть та основні передумови ефективного застосування / Р.С. Квасницька, С.О. Джерелейко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2008. – № 5, Т. 1. – С. 54–56.
6. Мельник О.Г. Методи бюджетного планування / О.Г.Мельник // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 37–46.

СИСТЕМА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ У РОКИ КОМАНДНО-АДМІНІСТРАТИВНОЇ СИСТЕМИ

Кузян Катерина Вікторівна

Науковий керівник: д.е.н., проф. Ватаманюк О.З.

*Львівський національний університет імені Івана Франка
Україна*

Із здобуттям незалежності для України, як для нової суверенної країни, актуалізувалася ціла низка як економічних, так і соціальних питань, серед них і питання побудови ефективної системи пенсійного забезпечення. Проте, ставши незалежною, Україна все ж ще довго “працювала” за радянською схемою. Тому важливо дослідити систему, яку залишив нам у спадок колишній СРСР, аби в подальшому ефективно реалізувати розпочаті реформи у сфері пенсійного забезпечення.

Основою для побудови пенсійної системи колишнього СРСР була запозичена у Німеччини система, запроваджена канцлером Отто фон Бісмарком. Пенсійні виплати проводилися із фонду соціального забезпечення, де акумулювалися кошти, що формувалися із законодавчо встановлених відрахувань від прибутків підприємств. Цей фонд не був автономним і дотувався з державного бюджету [6].

Подібна ситуація в колишньому СРСР була і з пенсійним віком, який встановлювався за прикладом Німеччини (до прийняття Закону СРСР “Про пенсійне забезпечення громадян СРСР” 1990 року загально визначеного пенсійного віку не існувало): для чоловіків – 60 років, жінок – 55 років, за наявності 25-річного стажу роботи (цікаво, що Німеччина встановила такі вікові межі, виходячи із тривалості життя своїх громадян, що значно різнилися від радянських). Проте, навіть при настанні пенсійного віку і наявності необхідного стажу в колишньому СРСР не всі могли скористатися

правом на отримання пенсій – спочатку така можливість була тільки у військовослужбовців та членів їх сімей [7, с. 274]. Довгий час не мали такого права працівники колгоспів (до 1964 року, коли прийнято закон “Про пенсії та допомоги членам колгоспів” [3, с. 340] і так звана категорія “інших громадян”, до якої відносилися священники, а також ті, хто виконував випадкові, дрібні та короткотермінові роботи. Проте, поруч із такими громадянами у колишньому СРСР, були і привілейовані, котрі отримували персональні пенсії за особливі заслуги перед режимом, та й сам розмір пенсії залежав саме від масштабності цих “заслуг” і призначався в кожному окремому випадку безпосередньо урядом (максимально така пенсія становила 300 радянських рублів). Окрім привілейованої пенсії ці громадяни додатково отримували ряд пільг, таких як додаткова житлова площа, знижки на ліки, комунальні послуги, транспортні пільги та ряд інших [4, с. 52].

Згідно Закону СРСР “Про державні пенсії” 1956 року громадяни колишнього СРСР могли отримувати такі види пенсій: за віком; за інвалідністю (якщо особа виконувала державні, громадські обов’язки чи обов’язки щодо врятування життя людини, щодо охорони соціалістичної власності або соціалістичного правопорядку); у зв’язку з втратою годувальника [1]. До того ж, дія цього закону зрівняла для усіх умови призначення пенсій, а також дала змогу встановити єдині правила та порядок призначення і виплат пенсій, що скасовувало дискримінаційні обмеження.

Дещо змінився перелік пенсій, коли було прийнято Закон СРСР “Про пенсійне забезпечення громадян СРСР”: трудові; за віком (по старості); за інвалідністю; у разі втрати годувальника; за вислугу років; соціальні. Також була утворена цілісна пенсійна система, що забезпечувала єдині умови та норми всім категоріям населення [2].

Якщо працівник мав право отримувати кілька видів пенсій, то йому призначалася лише одна, на власний вибір, пенсія. Той, хто вийшов на пенсію, проте продовжував працювати, забезпечувався або пенсією зменшеного розміру, або взагалі її позбавлявся.

Щодо розміру пенсії у колишньому СРСР, то він становив трохи більше половини від отримуваної заробітної плати працівника – 55% (інвалідам III групи та у зв’язку із втратою годувальника для кожного непрацездатного члена сім’ї – 30%). Також такий мінімальний розмір пенсії не міг бути меншим мінімальної законодавчо встановленої заробітної плати [5, с. 120].

Після розпаду колишнього СРСР в Україні розпочався період переходу від командно-адміністративної до ринкової економіки. Проте, невдовзі після здобуття незалежності, Україна прийняла закон, що майже повністю відтворював норми Закону СРСР 1990 року – Закон України “Про пенсійне забезпечення” від 5 листопада 1991 р. Лише згодом, на початку 2004 року, його замінив Закон “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9 липня 2003 року. Черговий етап реформування пенсійної

системи, що необхідний Україні сьогодні, розпочався із набуттям чинності Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій” № 2148 від 3 жовтня 2017 року.

Список використаних джерел:

1. Закон СРСР “Про державні пенсії” від 14.09.1967р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0001400-56>
2. Закон “Про пенсійне забезпечення громадян в СРСР” від 15.05 1990р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v1480400-90>
3. Закон СРСР “Про пенсії і допомогу членам колгоспів” від 15.07.1964р. // Відомості Верховної Ради СРСР. – 1964. – № 29. – С. 340.
4. Дегтярев Г.П. От общественного призрения к социальному обеспечению и социальной защите // Пенсия. – 1998. – №3. – С. 3–8; №9. – С. 50–55.
5. Надточій Б., Яценко В. Пенсійне забезпечення в Україні: історичний аспект/Україна. – 2000. – № 1. – С. 102–132.
6. Об утверждении инструкции о порядке взимания страховых взносов, расходования и учета средств государственного социального страхования: Постановление Президиума ВЦСПС от 29.02.1960г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.knukim-edu.kiev.ua/download/ZakonySSSR/data/03/text15976.htm>
7. Советское социальное страхование: учебн. пособие / Ред. К.С. Батыгин. – М.: Профиздат, 1985. – 368 с.

СОВРЕМЕННЫЕ ПРИНЦИПЫ УПРАВЛЕНИЯ В СУБЪЕКТАХ СОЦИАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЙ СФЕРЫ В УКРАИНЕ (ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)

к.э.н., доц. Кучин Сергей Павлович

*Луганский национальный аграрный университет
Украина*

Экономическое положение социально-культурной сферы является важным показателем развития общества. В социально-культурной сфере аккумулируются социальные интересы различных слоев населения. Социально-культурную сферу целесообразно рассматривать как совокупность субъектов национальной экономики, которые в процессе общественного воспроизводства обеспечивают общество продукцией, способной удовлетворять социально-культурные потребности в общественной и творческой деятельности, общении, получении знаний, физической и психологической защищенности, духовному

совершенствованию человека. Современные подходы к усовершенствованию управления в социально-культурной сфере предполагают изменения как на микро-, так и на макроуровне.

Как подчёркивает Е. Морозова, взаимосвязь менеджмента, как профессиональной сферы деятельности по управлению ресурсами, с социально-культурной сферой состоит в установлении взаимосвязи и сотрудничества данной сферы с другими сферами деловой активности, хозяйственной самостоятельности, широком привлечении внебюджетных средств, идеологическом и политическом плюрализме, ориентации технологии маркетинга в коммерческой и некоммерческой деятельности [2, с. 58-62].

Эффективное управление и всестороннее развитие субъектов социально-культурной сферы невозможно без предъявления все более и более высоких требований к квалификации специалистов в области управления, организации и администрирования. Современный руководитель в социально-культурной сфере должен обладать определенными качествами, знаниями и навыками, отвечающими задачам, характеру и содержанию его труда. Он должен обладать качествами лидера, знаниями принципов современного менеджмента, уметь применять свои знания на практике, стремиться к собственному совершенствованию, быть энергичным, инициативным, решительным и настойчивым в достижении целей.

Известный исследователь организационных процессов в анализируемой сфере Г. Тульчинский утверждает, что роль административного управления в социально-культурной сфере заключается в возможности сотрудничества этой сферы с другими сферами деловой активности, привлечение средств заинтересованных "доноров", внедрение новых требований к компетентности специалистов и работников социально-культурной сферы, переход от чисто административно-распределительной технологии управления к все более широкому использованию экономических методов, от чисто дотационного бюджетного финансирования структур – к финансированию программ, к конкуренции за бюджетные средства, необходимости широкого привлечения внебюджетных средств, хозяйственной самостоятельности [3, с. 12-34].

Современная социально-культурная сфера включает в себя деятельность как сугубо некоммерческую, так и коммерческую, как местного, так и международного масштаба. Основными принципами хозяйственной деятельности современных социально-культурных институтов должны стать стремление к самоокупаемости и самофинансированию. Ещё на заре зарождения коммерциализации в социально-культурной сфере на постсоветском пространстве, в начале 90-х гг. XX ст. исследователи обращали внимание практикующих руководителей на необходимости рассматривать эту сферу не только в гуманитарной плоскости: "Актуальное значение имеют в этих условиях экономический и организационно-управленческий аспекты. При анализе экономического аспекта

доминирующими характеристиками выступают такие категории, как хозрасчет и рентабельность, затраты и освоение капиталовложений, эффективность, самоокупаемость, материальная обеспеченность. Бизнес все более интегрируется с другими сферами жизни общества: политикой, культурой, наукой, образованием, искусством, спортом" [4, с.78-83].

Таким образом, в условиях развития и усложнения социально-экономических отношений в национальной экономике Украины существенное внимание необходимо уделять созданию эффективного механизма экономического развития социально-культурной сферы. Ответственность за развитие социально-культурной сферы в равной степени ложится на институциональный руководителей, органы государственной власти и местного самоуправления, которые должны принимать во внимание необходимость внедрения изменения как на микро-, так и на макроуровне.

Список использованных источников:

1. Ключко Ю. Розвиток соціально-культурної сфери України в умовах ринкових відносин: пошук нових моделей [Текст] / Ю. Ключко. – К.: Нац. парл. 6-ка України, 2003. – 28 с.
2. Морозова Е.Я. Экономика и организация предприятий социально-культурной сферы [Текст] / Е.Я. Морозова. – СПб.: Михайлов, 2002. – 317 с.
3. Тульчинский Г.Л. Менеджмент в сфере культуры [Текст] / Г. Тульчинский. – СПб.: Издательство «Лань», 2001. – 384 с.
4. Экономические отношения в социально-культурной сфере: Межвуз. сб. [Текст] / Под ред. Ф.Ф. Рыбакова. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербург. ун-та, 1992. – 145 с.

СТАНОВЛЕНИЕ ИНСТИТУТА СОЦИАЛЬНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Дмитриева Наталья Юрьевна

*Гомельский государственный университет им. Ф.Скорины
Беларусь*

Современная практика реформ, осуществляемых в Республике Беларусь, накопление их позитивных тенденций, требуют новых подходов к изменению институциональной структуры и развития новых форм социального взаимодействия населения с бизнесом на некоммерческой основе. Это актуализирует формирование нового общественного феномена: так называемого «третьего сектора» экономики (или общественного, гражданского сектора), позволяющего на основе социального ресурса,

взаимодействия инициатив участвующих субъектов, мобилизовать дополнительные источники роста благосостояния.

«Третий сектор» является основой гражданского общества, его методы и формы работы часто превосходят по эффективности государственные. Он играет роль катализатора действий рынка и государства. Субъекты хозяйствования этого сектора предоставляют социальные блага более эффективно и целенаправленно, поскольку имеют в распоряжении ряд специфических ресурсов:

- они достаточно малы и не отягощены бюрократической иерархией;
- эластично адаптируются к новым ситуациям и условиям;
- гибко реагируют на изменение потребностей людей и предоставляют блага и услуги более высокого качества, из-за максимальной приближенности к местным условиям и относительно невелики;
- их социальная миссия важнее, чем финансовая, поскольку прибыль реинвестируется для дальнейшей реализации выбранных целевых ориентиров, на уставные цели;
- используют инновационные технологии поиска и сочетания ресурсов;
- независимы, так как для их деятельности характерна множественность финансовых источников и форм использования человеческого потенциала.

В этом проявляются конкурентные преимущества «третьего сектора» и обуславливает необходимость интенсификации развития его и инновационных социальных институтов, деятельность которых в Беларуси представлена, например, субъектами социального предпринимательства. Социальное предпринимательство – это часть социальных инноваций, являющихся способом осуществления социальной деятельности, соединяющей социальную миссию с достижением экономической эффективности и предпринимательским новаторством [1]. Специфика его социальной инновационности состоит в том, чтобы соединить предпринимательский подход, способность диагностировать провалы рынка и, аккумулируя ресурсы, разработать новые решения их использования, комбинации знаний для производства социально значимых товаров и услуг, которые оказывают долгосрочное позитивное влияние на общество.

В Беларуси сложились объективные предпосылки для интенсификации развития этого института «третьего сектора» экономики. Во-первых, необходимость достижения долгосрочных целей социально-экономического развития Республики Беларусь в условиях адаптации бюджетной системы к замедлению темпов роста бюджетных доходов стоит задача оптимизации механизмов распределения расходов и эффективности их использования. Функциональная структура расходов консолидированного бюджета свидетельствует о том, что наибольший удельный вес расходов – более 50% приходится на социальную сферу. Известно, что увеличение доли этой статьи расходов только косвенно стимулирует рост экономики и занятости. В этой связи перед бюджетными органами поставлена задача повышения заинтересованности государственных органов в активизации платных услуг

в бюджетной сфере. Однако, исследования проведенные Всемирным банком показали, что рост госрасходов отрицательно сказывается на динамике ВВП, где исходный размер таких трат составляет 35-40% и более: увеличение госрасходов на один пункт ведет к сокращению экономического роста на 0,3 – 0,4% в год. [2, с.15]. И одним из таких механизмов может быть социальное предпринимательство.

Во-вторых, одно из наиболее существенных отличий современного курса социальной политики заключается в стремлении способствовать активной жизненной позиции людей, создании условий для более полной реализации их потребностей к самоутверждению и достижению большего материального достатка, взаимоувязки жизненного уровня трудоспособного члена общества и его собственных усилий, результатов труда и предприимчивости. Другими словами, в социальной сфере Республики Беларусь осуществляется переход от патерналистской модели к модели, в которой ответственность за реализацию направлений социальной политики распределяется между государством и гражданами. И эту задачу призвано осуществить социальное предпринимательство.

В-третьих, специфика национальной модели социальной политики Беларуси в настоящее время состоит и в том, что она нацелена на модернизацию экономики, качество и инновационность экономического роста. В этой связи все большее значение для реализации этих целей приобретает стратегия поиска вариантов сочетания экономических и социальных ресурсов как условие повышения жизненного уровня все более значительных слоев населения.

В-четвертых, в Беларуси около 90% предпринимателей участвуют в благотворительной деятельности, являются социально ответственными. Однако в настоящее время существует ряд ограничений институционального порядка, которые препятствуют интенсификации потока благотворительных средств и позволяют говорить о несовершенстве законодательных норм и механизмов оказания благотворительной помощи. Так Указ №300 «О предоставлении и использовании безвозмездной (спонсорской) помощи» предполагает обязательную статистическую отчетность юридических лиц об оказанной помощи – за несоблюдение этого требования налагаются штрафные санкции (до 100 базовых величин, для индивидуальных предпринимателей – до 50 базовых величин). Устанавливается закрытый перечень целей, на которые может быть использованы эти средства. Нормативное закрепление целей, в рамках которых может оказываться спонсорская помощь, а также обязательное определение видов, товаров, работ и услуг, которые будут приобретены на денежные средства получателями, существенным образом ограничивает возможности коммерческого сектора по социальному инвестированию.

В-пятых, всеобщей проблемой является рациональное, своевременное, качественное использование ресурсов, направляемых в социальную сферу. Нередкими являются случаи нецелевого их использования. В этой связи

социальное предпринимательство – основа для эффективного мониторинга за распределением и использованием располагаемых ресурсов и ускорения решения возникающих в социальной сфере проблем.

В-шестых, в республике ежегодно в органы по труду, занятости и социальной защите обращаются около 5 тысяч инвалидов (в настоящее время в стране 539 инвалидов), имеющих трудовые рекомендации и желающих получить работу. Не смотря на то, что 40% из них решают эту проблему, она остается острой. Только 18% трудоспособного возраста вовлечены в профессиональную деятельность. Более чем 80% безработные. Происходит это ввиду множества факторов: несовершенства законодательства и механизма трудоустройства; низкой заинтересованности предпринимателей в них; отсутствии возможности получить достойное образование. Хотя в Беларуси предусмотрена система бронирования рабочих мест, она малоэффективна, поскольку бронируются наименее привлекательные на рынке труда рабочие места с низкой зарплатой и системой безопасности, отсутствием карьерного роста. Отказ воспринимается, как нежелание работать. Характерна длительность процесса трудоустройства из-за необходимости получения информации об условиях труда для медицинских учреждений. Наниматели не заинтересованы в найме инвалидов, поскольку устарели способы стимулирования и льготирования: для получения льгот необходимо, чтобы 50% работников имели одну из степеней инвалидности.

В-седьмых, часто сталкиваются с дискриминационными проблемами на рынке труда и такие социально уязвимые категории населения – молодежь в возрасте до 21 года, впервые ищущая работу, многодетные матери, дети-сироты, уволенные с военной службы и другие. Это – условия найма, зарплаты, увольнения; занятость в отраслях нематериального производства с неудовлетворительными условиями труда и непроемких отраслях с низкой оплатой труда.

В-восьмых, необходимость интенсификации развития конкурентной среды требует вовлечения в ее поле субъектов социальной сферы. Однако, действующее законодательство, например, исключает из сферы социального обслуживания населения негосударственные организации и индивидуальных предпринимателей, не позволяет привлекать их средства к решению и расширению перечня оказываемых социальных услуг. Такие услуги, в соответствии с законодательством, приравниваются к коммерческой деятельности, что сдерживает развитие рынка некоммерческих социальных услуг и делает эту сферу непривлекательной для частной инициативы [3, с.28].

Доминирующий способ создания и функционирования социального предпринимательства определяется национальной экономической системой, степенью зрелости предпринимательской среды, моделью социально-экономического развития. В Беларуси в настоящее время нет законодательно закреплённого понятия социального предпринимательства и

четких критериев его определения и оценки. Однако наблюдается интенсификация этой сферы предпринимательской деятельности. Во-первых, стартовала в 2017 году реализация программы «Инкубатор социального предпринимательства», которая осуществляется при поддержке Евросоюза и включает он-лайн обучение и тренинги по уникальным международным методикам, а также мини - гранты для начинающих свою деятельность в рассматриваемой сфере. Исследования социального предпринимательства осуществляет лаборатория «Общественное мнение» государственного института управления и социальных технологий БГУ при поддержке Белорусского республиканского фонда фундаментальных исследований. Проводятся конкурсы на лучшие проекты в сфере социальных инноваций. В 2016 проводился уже третий республиканский форум «Социальные инновации в условиях современных вызовов», где обсуждались основные направления и приоритеты развития инноваций в социальной сфере. В республике регулярно проводится республиканский конкурс социальных проектов «Social Weekend». Цель которого – развитие социального капитала, внедрение социальных инвестиций, поддержка социального предпринимательства. В 2017 проводился уже девятый по счету конкурс. Заявители участвуют в народном голосовании и отбираются экспертами, проходят всестороннее обучение, формируют команду, получают экспертную поддержку. Победителями становятся только те, кто обосновывает свои предложения конкретными шагами по реализации и новыми подходами к решению проблем и духом социального предпринимательства. С 2013 года рассмотрено почти 1000 уникальных идей и инвестировано в проекты более 125 тысяч долларов. Аналогичные цели преследует конкурс «100 идей для Беларуси», хакатон (марафон программирования) социальных проектов – это форум разработчиков социальных проектов, во время которого специалисты из различных областей программного обеспечения решают проблемы разработки и использования социальных инноваций.

Во-вторых, в результате оценки отечественных и международных экспертов в Беларуси, на основании трех критериев: частная собственность; наличие возможности заниматься коммерческой деятельностью; наличие социальных целей, к категории социальное предпринимательство отнесены в 2015 году 182 организации. Составлен реестр этих организаций и дана количественная оценка их структуры, которая характеризуется следующими соотношениями: 46% из них занимается производством товаров; 10% занято в сфере торговли и 44% оказывают другие услуги. Основные виды деятельности: швейно-трикотажное производство – 28%; производство электробытовых и хозяйственных товаров – 20%; производство металлических изделий и конструкций – 12%; производство полиэтиленовых изделий и пластмассовой пленки – 12%; мебельное производство – 4%; сувениры – 4%; производство ритуальных

принадлежностей – 3%; деревообработка – 2%; производство упаковки – 2%; прочее – 11%. Основные виды услуг – это строительно-монтажные работы – 30%; электромонтажные работы – 13%; полиграфические услуги – 7% и другие: организация отдыха, проведение образовательных мероприятий, стоматологические, бытовые, бухгалтерские, проектно-исследовательские, ритуальные услуги, краудфандинг, обслуживание компьютерной техники [4]. Эти услуги оказываются социально проблемным группам бесплатно или со скидкой.

По данным отечественной статистики в 2016 году социальным предпринимательством занимались уже около 200 субъектов по следующим направлениям деятельности: в сфере историко-культурного развития – 32%; развивающего досуга – 13%; физкультура, спорт, оздоровление – 13%; образование и развитие личности – 13%; социальная работа и реабилитация – 8%; информационное обеспечение – 8%. Их уровень и масштаб: республиканский – 51%; региональный – 46%; локальный – 3% [5].

Все большее число проектов появляется на отечественных краудфандинговых платформах. Наиболее популярные «Талака», «Улей», «МаеСенс». Их деятельность основана на коллективном финансировании проектов и инициатив поддерживающими их инвесторами на условиях платности, срочности, возвратности. Предпочтение отдается социальным проектам.

Можно утверждать, что развитие социального предпринимательства в республике подтверждает его исходные преимущества:

- сокращаются госрасходы на административные издержки и поиск новых методов решения социальных проблем, а также время воплощения социальных программ;
- выполняется миссия выравнивания и роста уровня жизни социально уязвимых слоев населения;
- обеспечивается прирост ВВП до 1% и создаются дополнительные рабочие места;
- расширяются границы конкурентной борьбы;
- обеспечивается постоянство источников финансирования;
- реализуется многовариантность применения инновационных методов хозяйствования в социальной сфере; используются инновационные методы, комбинации ресурсов для создания механизма производства и предоставления целевого социального блага, что модифицирует всю общественную систему.
- управляются компетентными и заинтересованными в успешной реализации своих конечных целей предпринимателями;
- субъекты социального предпринимательства способствуют мобилизации ресурсов в социальном направлении и становлению гражданского общества, являются катализатором общественной активности.

Однако, все же, сложились проблемы, с которыми сталкиваются субъекты социального предпринимательства, и они состоят в следующем:

1. В Беларуси отсутствуют законодательные и нормативные акты, определяющие особые условия деятельности социального бизнеса, его воспринимают как обычную коммерческую структуру.

2. Ограничено, или вовсе отсутствует, микрофинансирование и субсидии, льготные кредиты таких субъектов хозяйствования.

3. В силу специфики и ограниченности ресурсов социальный бизнес не может полноценно конкурировать с традиционным бизнесом и издержки производства продукции выше, чем в традиционных коммерческих структурах.

4. Не все предприятия соответствуют критерию социальной инновационности, не ориентированы на применение демократических методов управления.

5. Потребители осуществляют свой выбор без учета статуса организации производителя.

6. Не отработан механизм реализации государственного социального заказа, он находится на стадии становления, что уменьшает диапазон источников финансирования этой формы предпринимательства.

7. Нет четко выработанной системы предпочтений для социального предпринимательства или они действуют бессистемно.

В этой связи целесообразно:

1. Инициирование изменения законодательных норм в отношении стратификации этой формы предпринимательской деятельности и введение в оборот понятия «предпринимательство в социальной сфере».

2. Выработка четких критериев и методики оценки социального предпринимательства, которые могут включать: - требования к инвесторам:

- условия возврата инвестиций и механизма распределения прибыли;

- оценка социального воздействия: диапазон и количество получателей социального блага, качество, доступность и безопасность получаемых;

- оценка финансовой устойчивости: вероятность по истечении трех лет получения операционной прибыли; долгосрочная конкурентоспособность на рынке; возможность возврата всего объема инвестиций; сбалансированность инвестиционного портфеля;

- в менеджменте – это показатели профессиональной квалификации; успешности обслуживания конкретного клиента; мотивация сотрудников по достижению соответствующих целей;

- оценка инновационности оказываемой услуги, производимого блага, оригинальности бизнес-идеи, новых комбинаций ресурсов, хозяйственных рисков и маркетинговой стратегии.

3. Выработать систему предпочтений для этой сферы бизнеса, причем не только в налоговой и субсидиарной сфере, базовых ставках аренды, но и при участии в конкурсе на государственный социальный заказ.

4. Для стимулирования потребительских предпочтений следует использовать различные информационные источники и средства, в том

числе социальную рекламу. А также создать определенный бренд, марку «продукция социальных предпринимателей».

5. Необходимо формирование кадровой базы: расширения сеть обучающих центров и введение в систему высшего образования специальных программ по подготовке специалистов для третьего сектора. Ежегодно проводить региональные конкурсы поддержки социального предпринимательства с целью выявления наиболее эффективных и перспективных инновационных проектов.

Список использованных источников:

1. Кротенко А. «Обзор социального предпринимательства» [Электронный ресурс] – Режим доступа к ресурсу: www.cloudwatcer.ru/analystycs/1/view/2/.
2. Тарасевич Ж. Предпринимательство в социальной сфере./ Ж. Тарасевич. // Финансы, учет, аудит. – 2015. – С.13-15.
3. Щеткина М.А. Совершенствование социального обслуживания – во благо человека /М.А. Щеткина. //Проблемы управления. – 2009. – № 9. – С. 26-30.
4. Ерофеева О.Н., Подберезкин М.А. Социальное предпринимательство в Беларуси: характеристики, особенности и перспективы развития с учетом Европейского опыта /О.Н. Ерофеева, М.А. Подберезкин. //Вестник Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта ім. Я Купалы. Сер.5. Эканоміка, Сацыялогія, Біялогія. – 2016. – №2. – С. 94-105.

СТРАХУВАННЯ ЗАСТАВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОГО РИНКУ

Піскун Анастасія Ігорівна

Науковий керівник: д.е.н., проф. Волосович С.В.

*Київський національний торговельно-економічний університет
Україна*

Економічні та політичні трансформації в Україні спрямовані на побудову нової моделі господарювання. При цьому успішність реформування національної економіки залежить від ефективності функціонування кредитної сфери, динамічний розвиток якої є важливим каталізатором якісних змін у вітчизняній економіці. У цих умовах страхування застави виступає надійним інструментом кредитного ринку, яке перебуває на стадії розвитку та удосконалення.

Практика засвідчує, що в сучасних умовах фінансово-економічної кризи виникають нові ризики, пов'язані з кредитною сферою. Саме тому одним з важливих завдань для кредиторів має стати забезпечення надійності

системи кредитування, а це, в свою чергу, певною мірою пов'язано із застосуванням застави. З іншого боку, предмет застави може зазнавати впливу несприятливих факторів, що зазвичай призводить до його пошкодження та втрати надійного забезпечення кредиту. Тому деякі втрати зможе компенсувати страхування предмета застави і, цим самим, зменшити ризики, отже, гарантувати принцип зворотності кредиту.

Застава є одним із основних способів забезпечення виконання зобов'язань позичальників перед кредиторами, що сприяє мінімізації кредитних ризиків та активізації економічної діяльності суб'єктів господарювання. В Україні банки майже 90% кредитів надають під забезпечення, з них 87–90% – під заставу. Однією із основних причин зростання частки проблемних кредитів виступає зниження ринкових цін на майно, що перебуває у банківській заставі та погана диверсифікованість заставних портфелів банків.

Заставою можуть виступати житлова і комерційна нерухомість, земельні ділянки, транспортні засоби, цінні папери, товаророзпорядчі документи, валютні цінності, ювелірні вироби, товари в обороті або переробці.

Статтею 10 Закону України «Про заставу» від 02.10.1992 р. № 2654-ХІІ передбачено можливість страхування предмету застави. При цьому акцентується увага на тому, що якщо він не підлягає обов'язковому страхуванню, то може бути застрахований за згодою сторін на погоджену суму, але не більшу його ринкової вартості [2].

Поліс страхування застави гарантує компенсацію збитків, що можуть виникнути внаслідок пошкодження або знищення майна, що передане під заставу, унаслідок вогневих ризиків, стихійних явищ, дії води, транспортних ризиків, бою скла, протиправних дій третіх осіб. Проте в договорі страхування вказуються також винятки із страхового покриття предмету застави. Тому, до ризиків, збитки від яких не відшкодовуються страховиком, слід віднести ядерні ризики, ризики страйків, демонстрацій або тероризму.

Основними чинниками, що впливають на вартість поліса страхування застави, є перелік обраних страхових ризиків; вид і стан об'єкта страхування; термін страхування; розмір страхової суми; розмір франшизи; розташування об'єкта страхування відносно джерел небезпеки [1, с.42].

Види страхування застави класифікують за такими наступними ознаками: предмет застави, види страхових ризиків, форми страхування, кредитори, види кредитних продуктів.

Існує декілька схем страхування застави, зокрема, страхувальником і вигодонабувачем за договором страхування є банк-кредитор; страхувальником та вигодонабувачем за договором виступає позичальник; страхувальником за договором є позичальник, а вигодонабувачем – банк-кредитор.

Особливостями страхування застави є те, що страхування застави має бути безперервним процесом; застосування співстрахування у випадку,

коли страхування застави виступає забезпеченням великого кредиту; наявність перестраховального захисту у страховика, який здійснює його страхування при страхуванні застави із високою вартістю.

Серед основних проблем страхування застави можна виділити зниження ринкових цін на майно, що перебуває в банківській заставі як одну з причин зростання частки проблемних кредитів; скорочення ринку страхування застави через зменшення обсягів іпотечного кредитування; застосовування страховими компаніями демпінгу в умовах скорочення кредитування; зростання випадків шахрайства серед клієнтів страхових компаній.

Поряд з цим, не мають законодавчого підтвердження думки деяких авторів про те, що в Україні страхування кредитних банківських ризиків здійснюється лише завдяки існуванню системи обов'язкового заставного страхування [3].

Для вирішення вказаних проблем необхідно привести у відповідність вітчизняне законодавство з міжнародним правом щодо обов'язковості страхування предмету застави, із застосуванням зарубіжного досвіду; посилити взаємодію всіх учасників страхового ринку, зокрема, банкам і страховикам взаємодіяти на основі інноваційних технологій та обґрунтованої тарифної політики; удосконалити існуючі, а також сприяти розробці нових форм та методів страхування кредитів; підвищити ступінь довіри клієнтури до страхових компаній, запобігання шахрайству у кредитній сфері.

Окрім цього, органам, що здійснюють державне управління у сфері ринків фінансових послуг, в тому числі на страховому ринку, треба: Антимонопольному комітету України сприяти здоровій конкуренції на ринку страхування застави шляхом проведення виваженої політики державного регулювання; Національній комісії з державного регулювання у сфері ринків фінансових послуг вживати заходів із запобігання демпінгуванню при страхуванні предмету застави.

Таким чином, реалізація зазначених напрямів сприятиме зростанню ролі та значення страхування застави як важливого інструменту розвитку кредитного ринку. При цьому, в сучасних умовах страхування застави у кредитній сфері вимагає подальших досліджень та напрацювань, зокрема, удосконаленню механізму організації страхування застави в умовах фінансово-економічної кризи, розробку та впровадження нових форм та важелів з метою підвищення ефективності ринку страхування застави.

Список використаних джерел:

1. Волосович С.В. Особливості розвитку страхування предмету застави в Україні // Економічний часопис.-2012.-№11-12(2).- С. 42-44
2. Про заставу : Закон України від 02.10.1992 р. № 2654-ХІІ [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2654-12>

3. Страхування банківських ризиків: ризики банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://strahuvannya.org.ua/strahuvannya-bankivskyh-ryzykiv-ryzyky-bankiv.html>

СУЧАСНА КЛАСИФІКАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ГОТЕЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Гаврилюк Анастасія Віталіївна

Науковий керівник: к.е.н., ст. викл. Онищук Н.В.

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

Україна

Готельні підприємства України в сучасних умовах функціонують в середовищі багатовимірної конкуренції, при якій ефективне господарювання залежить від своєчасного впровадження інновацій. Зростання конкуренції у сфері готельного господарства вимагає використання інноваційних методів управління персоналом, матеріальними ресурсами, інформацією, впровадження інфраструктурних і технологічних та інших інновацій в діяльність готельних підприємств.

Для залучення туристів використовують нові методи керування й технології обслуговування у секторі розміщення. Отож вивчення інноваційних підходів у готельному господарстві актуальне у сучасному світі та потребує вивчення й для нашої країни [1, с. 334].

Багато дослідників такі як: О. О. Балашова, М. Вудроу, Г. Клікет, А. Майлер, Р. Мартін, Я. Мюррей, М. І. Кабушкін, В. С. Новіков, Б. Сміт, Р. Розенберг та інші, виділяють певну класифікацію інновацій в готельному господарстві, а саме:

- за сферою діяльності підприємства: інновації на вході в підприємство як системи (цільові, якісні або кількісні зміни у виборі чи використанні матеріалів, сировини, обладнання, інформації, працівників чи інших видів ресурсів), інновації на виході з підприємства (зміни у результатах виробничої діяльності, якими можуть бути вироби, послуги, технології), інновації структури підприємства (цільові зміни у виробничих, обслуговуючих і допоміжних процесах);

- за змістом діяльності інновацій: технологічні (спрямовані на створення та освоєння виробництва нової продукції, технологій і матеріалів, на модернізацію обладнання, реконструкцію споруд, реалізацію заходів зі збереження довкілля), виробничі (орієнтовані на розширення виробничих потужностей, диверсифікацію виробничої діяльності, зміну структури виробництва), економічні (спрямовані на зміну методів і способів

планування всіх видів виробничо-господарської діяльності, зниження виробничих витрат, вдосконалення матеріального стимулювання, раціоналізацію системи обліку), торговельні (використання нових методів цінової політики, нових форм взаємовідносин з постачальниками і замовниками, надання чи одержання фінансових ресурсів у формі кредитів тощо), соціальні (пов'язані з поліпшенням умов і характеру праці, соціального забезпечення, психологічного клімату у колективі тощо), управлінські (спрямовані на вдосконалення організаційної структури, стилю, і методів прийняття рішень, використання нових засобів обробки інформації та документації);

- за рівнем сприйняття: абсолютна новизна (фіксується за відсутністю аналогів даної інновації), відносна новизна (інновацію було застосовано на інших об'єктах або ж оновлено один з елементів виробу системи у процесі поточної модернізації), умовна новизна (виникає завдяки незвичайному сполученню раніше відомих елементів), суб'єктивна новизна (новизна для певних споживачів, які раніше були знайомі з даним продуктом);

- за причинами виникнення : реактивні (інновації, що забезпечують виживання і конкурентоспроможність фірми на ринку, з'являючись як реакція на нові перетворення, здійснювані основними конкурентами), стратегічні (інновації, впровадження яких має випереджальний характер з метою здобуття вирішальних конкурентних переваг у перспективі) [3, с. 225].

Для того, щоб застосувати та впровадити інновації розвитку готельного підприємства, кожен власник закладу повинен визначити можливості підприємства та його стратегічні напрямки діяльності.

У сучасному світі є багато готелів, номери яких оснащені новітніми панелями Grow, які кріпляться на зовнішній стороні фасаду і акумулюють енергію сонця і вітру. Температура і вологість в будівлях регулюється за допомогою водоспаду у внутрішньому критому дворіку - атриумі. Величезна скляна стіна періодично відкривається, щоб в приміщення проникав свіжий морський бриз. Прикладом готелю з таким радикальним оновленням є: Helix Hotel, Абу-Дабі.

В готелі «Hotel 1000», м. Сіетл окрім інноваційних сантехнічних рішень (наповнення ванни водою, яка летить зі стелі) в готелі також є "безшумні електронні дверні дзвінки". Обслуговуючий персонал натискає на кнопку дзвінка біля ваших дверей, і у вашому номері включається інфрачервоний сканер. Якщо він фіксує якийсь рух, з'являється електронний сигнал "не турбувати" і службовець йде, щоб прийти пізніше. У деяких готелів, встановлений 24-дюймовий iMac, який виконує функцію "центру розваг".

Орієнтований на юних мандрівників, нью-йоркський готель «Pod Hotel» організував внутрішнє співтовариство Pod Community Blog, відкрите для тих, хто забронював номер. Це дозволяє постояльцям і майбутнім постояльцям обмінюватися інформацією, ставити питання один одному.

Отже, ми можемо побачити що дані готельні комплекси є втіленням багатьох інноваційних технологій, які ми не часто можемо зустріти у повсякденному житті, і саме завдяки цьому дані готелі користуються неабиякою популярністю.

Таким чином, в умовах безперервних економічних змін інновації стають основним чинником, що сприяє динамічному розвитку і підвищенню результативності функціонування підприємств готельно-ресторанного господарств.

Список використаних джерел:

1. Борисова О.В. Тенденції розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні / О. В. Борисова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2016. – Вип. 1(2). – С. 331–338.
2. Зайченко С.А. Развитие инноваций в сфере услуг / С.А. Зайченко // Форсайт. – 2015. - №1 (1). - С. 30-33.
3. Шаповалова О.М. Інноваційна діяльність, як основа підвищення конкурентоспроможності готельного господарства / О.М. Шаповалова // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2014. – № 16. – С. 224–228.
4. Криворотенко О. Загородный комплекс БАТТЕРФЛЯЙ [Електронний ресурс] / О. Криворотенко – Режим доступу до ресурсу: <https://citycard.travel/vinnitsa-ua/catalog/residence/hotels/batterfly/>.
5. Портал гостиничного и ресторанного бизнеса [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prohotelia.com.ua/>

ІНДУСТРІАЛЬНА РЕВОЛЮЦІЯ 4.0. ЯКОЮ БУДЕ ЕКОНОМІКА МАЙБУТНЬОГО

Змельська Дар'я В'ячеславівна

Науковий керівник: к.е.н. Гришина Н.В.

*Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова
Україна*

Штучний інтелект, БПЛА(безпілотний літальний апарат), тривимірний друк, автономні автомобілі, зростаючі обсяги електронних даних, «розумні» виробничі лінії, інноваційні фінансові технології та криптовалюта «біткойн»: все це реалії нашого часу і відмінні риси нового світу, побудованого на інноваціях і приватній ініціативі нестандартно мислячих і вільних людей.

Світ сьогодні перебуває на порозі нового економічного укладу. Його ще називають «Індустрія 4.0». По суті, мова йде про перехід до цифровізації всієї економіки, яка повинна кардинально змінити світ навколо нас. Якщо перша промислова революція трапилася з появою перших верстатів на

виробництві, головним драйвером другий стало електрика, а третій - автоматика і електроніка, то четверта призведе до злиття технологій і стирання граней між фізичною, цифровою і біологічною реальністю. Говорячи простіше, суть цифрової економіки - в повному проникненні інтернету і штучного інтелекту в усі сфери життя. І ті наші підприємства, які захочуть не просто вижити в жорсткій конкуренції, але ще і розвиватися, просто зобов'язані приймати нові правила гри[4].

Очевидним фактом дня сьогоднішнього є поступове становлення Індустрії 4.0 в розвинених країнах. Україна теж вступає в еру науково-технічної революції «Індустрія 4.0» як парадигма майбутнього. Практично всі висхідні (по кривій Гартнера) технології мають безпосередньо відношення до Індустрії 4.0, а це горизонт 5-10 років. Аналітики компанії Gartner свого часу придумали графічну інтерпретацію життєвого циклу розвитку будь-якої нової технології. Графічна інтерпретація отримала назву Hype Cycle і стала зареєстрованою торговою маркою компанії Gartner[2].

Індустрія 4.0 переверне наше уявлення про бізнес, про виробництво. З чим Україна вступає в нову технологічну еру? Насправді потенційно сильних позицій не так вже й багато, можна виділити:

- Зростаюча ІТ екосистема;
- Поки що непогана базова технічна освіта.

Рис.1. Шкала життєвого циклу технології за Гартнер

Чи можливо з такими початковими умовами зайняти своє почесне місце в економіці майбутнього? Очевидно, що ні. Рано чи пізно, якщо нічого не зміниться, фахівці зі зрозумілих причин просто виїдуть, а освіту в сьогоднішньому вигляді перестане задовольняти потреби ринку. Не можна бути статичним в динамічному світі. Необхідне рішення системоутворюючих проблем.

Наразі в Україні діє неформальний рух «Індустрія 4.0», яке об'єднує близько сотні компаній. Першим кроком стало відкриття регіонального центру.

В Одесі регіональний центр «Індустрія 4.0» відкрила Асоціація підприємств промислової автоматизації України (АППА). Центр заробив на базі лабораторії мехатроніки і робототехніки MiRONAFT в Одеській національній академії харчових технологій. Протягом року відкриються ще два таких центри в Києві та один - в Харкові. Всі розуміють, що промислові компанії не будуть інвестувати в технології, про які вони нічого не знають або яким не довіряють. Тому регіональний центр буде проводити освітні заходи для учасників ринку[1].

Щодо попередніх початкових кроків до становлення «Індустрія 4.0» в Україні, то слід згадати про перший національний конкурс Industry 4.0 Ukraine, який проходив з 20 березня до 21 вересня 2017 року. Таким чином, в 5-ку кращих продуктів 4.0 в 2017-му році, за версією журі, ввійшли 3 платформи ІоТ-ІоТ та 2 прикладні рішення, пов'язані з областю big data. АППАУ вважає, що такий вибір є важливим маркером розвитку ринків промислових АСУ-ІТ в Україні – кращу перспективу розвитку матимуть ті компанії, які будуть швидше переходити на технології 4.0. Зрозуміти краще, в чому ж полягають розробки цих компаній та їх зв'язок з індустрією 4.0 допоможе зображена нижче таблиця 1.

Таблиця 1

Переможці конкурсу «Індустрія 4.0» в Україні[6]

1 місце	Predix (General Electric), www.predix.com	Визнана кращою платформою PaaS (Platform-as-a-Service) промислового інтернету речей (ІІоТ). Платформа Predix є однією з кращих в світі і це одна з перших в реалізації ІІоТ для завдань управління виробничими активами підприємств в реальному часі. Платформа Predix є однією з кращих в світі і це одна з перших в реалізації ІІоТ для завдань управління виробничими активами підприємств в реальному часі.
2 місце	Smart Factory (IT-Enterprise), www.it.ua	Кращий продукт автоматизації та цифрової трансформації в промисловості. IT-Enterprise – український лідер ринку промислових ІТ-систем, забезпечує оптимальне управління всіма аспектами діяльності підприємства. Ключові особливості 4.0 продукту Smart Factory стосується можливостей перепланування в реальному часі, віртуалізації обладнання та цехів з використанням 3D моделей, а також новим рівнем організації людино-машинного інтерфейсу, включно з мобільними пристроями.
3 місце	Overvis (Новатек-Електро), https://www.w.overvis.com/	Отримав приз як «Краща платформа ІІоТ українського виробника». Новатек-Електро, http://novatek-electro.com – український виробник засобів промислової автоматизації та електротехніки, знаходиться в м. Одеса, на ринку з 1998 р. Overvis пропонує прикладні готові рішення дистанційного моніторингу для чисельних застосувань в секторах Utilities (управління електроенергією, холодильні установки, вентиляція та кондиціонування, управління двигунами, охоронна сигналізація тощо), а також в ретейлі.

4 місце	uMuni, https://umuni.com/	Отримала оцінку журі як кращий вітчизняний виробник 4.0 в категорії малих підприємств . uMuni – український IT стартап зі Львова, заснований в 2015 році, що спеціалізується на розробці систем енергоефективності з використанням великих даних.
5 місце	Leantegra, https://leantegra.com/	Краща IoT платформа для локаційних сервісів. київська IT компанія, заснована в 2014 році. Leantegra пропонує ринку набір локаційних сервісів Location Intelligence Suite.

Загалом, цифрова ера в хорошому сенсі перевертає з ніг на голову цілі галузі. Само собою, перехід до нової бізнес-моделі, організації виробництва не може існувати без необхідних умов. Такими умовами є:

1. Верховенство права. Так, закони повинні виконуватися і працювати. Правоохоронна система як обслуговуюча сервісна ланка повинна стати, по-перше, ефективною, а по-друге, непомітною. Верховенство права повинно поширюватися не тільки на природні соціальні та економічні відносини, а й ефективно працювати в сфері інтелектуальної власності. Інтелектуальна власність - це приватна власність в Індустрії 4.0.

2. Освіта. Вона повинно стати фундаментом зростання. Україна має глибокі історичні традиції в освіті, але цього мало. Вища школа повинна стати ефективним комунікатором між теорією і практикою. Важливим завданням є уникнути надмірної гуманітаризації. Країні потрібні інженери, математики, фізики, хіміки.

3. Інвест-клімат повинен стати привабливим. А значить повинні бути вирішені базові питання: корупція, податки, фінанси і т.д.

4. Інноваційна екосистема. Необхідні умови для творчості і для реалізації ідей. Індустрія 4.0. - це ера творчості, ера творення і створення і для успіху держава повинна володіти екосистемою, в рамках якої хотілося б не тільки генерувати ідеї, але також їх успішно втілювати.

Це завдання державного рівня. Хороша новина - частина з цих завдань в процесі рішення (реформа інтелектуальної власності, відкриття НТО). Але багато ще належить зробити. Тільки від нас з вами залежить наш успіх в новій технологічній епосі[5].

Список використаних джерел:

1. Асоціація Підприємств Промислової Автоматизації України[Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://appau.org.ua/publications/rezultaty-konkursu-industry-4-0-ukraine/>
2. Американська компанія, що спеціалізується на дослідженнях ринку інформаційних технологій [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.gartner.com
3. Київський Міжнародний Економічний Форум[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forumkyiv.org/uk/analytics/industrialna-revoluciya-4.0-yakoyu-bude-ekonomika-majbutnogo>
4. Мэтью Аллен (Matthew Allen), «Экономику — 4.0» обсудят в Давосе// Научная библиотека – 2016 [Электронный ресурс]. URL:

http://www.swissinfo.ch/rus/%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D1%81-2016_-%D1%8D%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D1%83---4.0--%D0%BE%D0%B1%D1%81%D1%83%D0%B4%D1%8F%D1%82-%D0%B2-%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D1%81%D0%B5/41902498

5. Платформа для бізнесу[Електронний ресурс] – Режим доступу:http://www.liga.net/projects/ukraine_investment/
6. Офіційний сайт конкурсу «Індустрія 4.0»[Електронний ресурс] – Режим <http://awardsua.tech/>

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Мосійчук Тетяна Вікторівна

Науковий керівник: к.е.н. Гасій О.В.

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
Україна*

Економічно важливою функцією банків є кредитування, адже від ефективної її реалізації залежить розвиток усієї економіки держави. Одночасно кредитні операції дають банківським установам основну частину доходу. Однак аналіз ситуації, що склалася у банківській сфері України свідчить, що більшість банків зазнає фінансового краху у зв'язку з надзвичайно ризикованою кредитною політикою [1].

Дослідження кредитних операцій банківських установ в сучасних умовах показало, що їх частка в загальних активах банківської системи України є досить значною, хоча й знижується (у 2017 р. перевищила рівень у 78% проти показника у 80% за 2008 р. [2]). Більш детальний аналіз кредитної діяльності банків України за 2007-2017 рр. показав наступні зміни:

- незначне зменшення частки кредитних операцій в загальних активах банківської системи України;
- уповільнення темпів відновлення кредитної активності у посткризові періоди;
- переорієнтація вітчизняних банків із кредитування населення на кредитування економіки в особі сектору нефінансових корпорацій, що свідчить про незначне відновлення виробничого призначення кредиту;
- зростання частки кредитів суб'єктам господарювання та зменшення обсягів кредитування населення;

- зростання обсягу кредитів, наданих у національній валюті;
- збільшення кредитних і валютних ризиків як результат нарощення обсягів кредитного портфеля вітчизняних банків саме в іноземній валюті;
- зміна структури кредитного портфеля домашніх господарств за валютами: частка кредитів у національній валюті зросла до 60,4% і перевищувала частку кредитів в іноземній валюті (39,6%).
- дисбаланс структури кредитного портфеля банків за різними видами економічної діяльності позичальників. Розподіл кредитів банківських установ України за галузями економіки свідчить про концентрацію кредитів у таких галузях як торгівля (22,2%) та переробна промисловість (48,6%);
- погіршення якості кредитного портфеля за рахунок зростання простроченої заборгованості та обсягів проблемних кредитів;
- високий рівень процентних ставок за кредитами як для домашніх господарств, так і для реального сектору економіки;
- наявність регіональних диспропорцій в розміщенні банківських кредитів [3, с. 102].

На нашу думку, перспективними напрямками розвитку кредитної діяльності банків в Україні є:

1. Диверсифікація кредитів за регіонами та підтримка пріоритетних галузей економіки.
2. Удосконалення методики оцінювання рівня проблемних кредитів та застосування механізму сек'юритизації активів для банківської системи.
3. Зменшення боргового навантаження на позичальників та зниження рівня кредитного ризику, особливо по кредитах в іноземній валюті.
4. Зниження вартості кредитних ресурсів з метою стимулювання розвитку реального сектору економіки.
5. Посилення євроінтеграції банківської діяльності у напрямі встановлення мінімального рівня кредитних вкладень (60%) у виробничий сектор.
6. Розвиток й вдосконалення інфраструктури банківської системи у сфері підтримки кредитної діяльності за рахунок створення регіональних бюро кредитних історій як центрів зосередження інформації щодо отримання та погашення кредитів мешканцями регіонів, суб'єктами малого та середнього бізнесу, комунальними підприємствами [4].
7. Робота з проблемною заборгованістю, одним із методів зменшення якої є співпраця банківських установ з колекторськими агентствами, що зменшить, у цілому, банківські кредитні ризики та сприятиме зниженню відсоткових ставок.

Таким чином, дослідження кількісних параметрів розвитку кредитної діяльності банків в Україні свідчить про необхідність активізації кредитування в умовах економічної нестабільності, що, у свою чергу, матиме прямий вплив на відновлення та економічний розвиток держави.

Список використаних джерел:

1. Чайковський Я. І. Тенденції, сучасний стан та перспективи розвитку банківського кредитування в Україні / Я. І. Чайковський // Економічний аналіз. – 2013. – Т.13. – С. 238–246.
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>
3. Шиндер О. В. Аналіз банківської діяльності в регіонах України / О. В. Шиндер // Проблеми та перспективи становлення фінансової системи України: матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф., 14–17 жовтня 2009 р. – Севастополь : Вид-во СевНТУ, 2009. – С. 100–102.
4. Єгоричева С.Б. Сучасний механізм функціонування регіональної банківської системи : монографія / С.Б. Єгоричева, О.В. Гасій. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 217с.

СУЧАСНІ ФОРМИ МОТИВАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Ткачук Анастасія Вікторівна

Науковий керівник: доц. Хитрова О.А.

*Чернівецький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
Україна*

В сучасних умовах ринкової економіки нагальною проблемою сьогодення постає питання мотивації працівників до продуктивної праці, оскільки персонал – це найважливіший економічний ресурс підприємства, джерело прибутку та конкурентоспроможності на ринку. Таким чином, неефективне використання людських ресурсів, може призвести до відсутності прибутку, зниження продуктивності праці, плинності кадрів тощо.

Широке коло питань, пов'язаних із дослідженнями мотивації знайшли відображення в роботах багатьох вчених, зокрема: Л. Вдовенко, О. Гніденко, М. Гунченко, М. Каразей, О. Клокар, І. Кошелупов, М. Степура, І. Стец, В. Ушкальов, Л. Червінська, Єгоркіна Т.О. та ін. Однак враховуючи той факт, що потреби та бажання працівників змінюються потрібно відповідно і змінювати підходи до їх мотивації, а це у свою чергу спонукає до необхідності дослідження проблематики питань щодо мотивації.

Мотивація є одною з функцій адміністративного менеджменту, оскільки досягнення основної мети залежить від злагодженості роботи людей. Термін «мотивація» використовується у всіх галузях психології, менеджменту, соціології, які досліджують причини та механізми цілеспрямованої поведінки людини [5]. Загалом, мотивація – це могутня рушійна сила, спрямована на активізацію участі людей у процесі трудової діяльності.

Підводячи підсумки можна сказати, що кожному успішному керівникові необхідно турбуватися не лише про власну посаду та збереження лідерських позицій, а й спрямовувати усі свої зусилля на благо підприємства та працевлаштованих людей.

На сьогодні в адміністративному менеджменті виділяють адміністративну, економічну, моральну та матеріальну мотивації.

Адміністративна мотивація враховує виконання працівником наказів, команд адміністрації, при цьому використовуються заохочувальні заходи (матеріальна винагорода, посадове підвищення, подяки, поліпшення умов праці тощо) або санкції за порушення вимог (стягнення, догана, переведення на нижчу посаду, звільнення). Адміністративна мотивація спирається на дисципліну праці, тобто на скільки працівник швидко та якісно виконує поставлене адміністрацією завдання. Якщо працівник добре втілює накази, то до нього застосовуються дисциплінарні заохочення, а якщо не виконує накази та завдання адміністрації, то дисциплінарні покарання, навіть до звільнення.

Економічна мотивація полягає у застосуванні економічних стимулів, до яких відносять такі заходи: виплату зарплати, участь в розподілі прибутків тощо [3].

Сутність матеріальної мотивації працівників у формуванні загального підходу до оплати праці працівників і надання їм інших матеріальних заохочень, що сприяє посиленню прагнення працівників до продуктивної праці або досягнення інших позитивних результатів діяльності [1]. Заробітна плата є одною з основних елементів матеріальної мотивації найманих працівників. Збільшення заробітної плати працівникам зумовить зменшення плинності кадрів та формуванню стабільного трудового колективу. А також при зниженні плинності персоналу зменшуються витрати на навчання та стажування нових працівників, що дає змогу вивільнити більше коштів та спрямувати їх на виробництво.

Керівники повинні використовувати різноманітні методи матеріальної мотивації, тобто крім зарплати мають бути грошові виплати (премії) за результатами роботи чи спеціальні індивідуальні винагороди як визнання цінності того чи іншого працівника [2,с.35].

Дослідження показує, що матеріальна мотивація трудової діяльності працівника залежить від дії низки чинників, зокрема[4]:

- а) рівня заробітної плати та перспектив її зростання;
- б) залежності рівня оплати праці від її результатів;
- в) обґрунтованості диференціації заробітної плати на підприємстві;
- г) структури особистого доходу працівника та його родини;
- д) матеріального забезпечення наявних грошових доходів тощо.

До моральних способів мотивації відноситься визнання заслуг (особисте та публічне). Працівник для задоволення своїх цілей намагається відчувати себе потрібним та корисним для підприємства. Сама суть моральної мотивації полягає у тому, що працівники хочуть отримувати похвалу та

визнання від інших людей, яких вони поважають. Людина стає більш задоволеною коли відчуває, що праця дає відчуття цінності та приналежності до чогось значущого.

Основним недоліком системи мотивації на сучасних підприємствах України є те, що використовуються тільки окремі елементи мотивацій, які не пов'язані між собою та застосовуються окремо. Також негативним є те, що ці системи мотивації мають короткотривалий характер, що негативно впливає на подальшу діяльність підприємства.

Отже, ефективне використання форм мотивації є основним фактором стимулювання працівників до праці, що в подальшому сприятиме підвищенню продуктивності праці та конкурентоспроможності підприємства. Використовуючи певну форму мотивації потрібно враховувати інтереси та потреби працівників. А також процес впровадження системи мотивації має бути спрямований на досягнення результатів, які поставило для себе підприємство та задоволення працівників.

Список використаних джерел:

1. Вознюк А.М. Особливості застосування форм і методів стимулювання персоналу промислового підприємства / А.М. Вознюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Venu/2009_1/11.pdf
2. Грифін Р., Яцура В. Основи менеджменту: Підручник / Наук. ред.. В. Яцура, Д.Олесневич. – Львів: БаК, 2001. – 624 с
3. Єгоркіна Т.О. Формування мотиваційного механізму на торговельних підприємствах / Т.О. Єгоркіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdnuet/econ/2010_4/Egorkina.pdf
4. Міокова Г.І. Вплив мотивації на результативність трудової діяльності / Г.І. Міокова // Україна наукова – 2002 : матер. Другої всеукр. наук.-практ. конф. – Т. 5. – Сер.: Економіка. – Дніпропетровськ : Изд-во “Наука і освіта”. – 2002. – С. 24-26.
5. Щєбликіна І. О. Проблеми мотивації та стимулювання працівників в організації / І. О. Щєбликіна // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). - 2013. - № 2(5). - С. 294-299

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ

**Табас Людмила Іванівна
Машлій Галина Богданівна**

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Україна*

Глобалізація світової економічної системи, лібералізація міжнародної торгівлі, високі темпи науково-технічного прогресу за останніх тридцять років істотно змінили технології проведення біржових торгів. У ході еволюції біржова торгівля значно розширила можливості реалізації важливих економічних функцій як на мікро-, так і на макроекономічному рівні.

Виділимо основні сучасні тенденції організації бірж і їх розвитку в умовах сучасної економіки світу:

- універсалізація, злиття та укрупнення бірж, перетворення деяких з них в міжнародні;
- розширення географії біржової торгівлі товарами;
- стрімкий інформаційно-технологічний розвиток світового фінансового ринку;
- скорочення частки похідних фінансових інструментів, в основі яких лежать товари, в результаті введення їх у фінансові активи;
- розширення переліку нових інвестиційних інструментів (гібридні інструменти, ф'ючерсні контракти, синтетичні опціони та ін.);
- збільшення частки ринків, що розвиваються, в сукупному біржовому торговому обороті;
- істотне збільшення кількості членів товарних бірж та розширення кількості економічних суб'єктів, які беруть участь у біржових торгах;
- концентрація бірж в провідних фінансових центрах, що зумовлено наявністю розвинутої банківської інфраструктури, достатніх вільних капіталів, а також можливості швидкого переливу коштів з однієї форми вкладення в іншу;
- різке збільшення значущості інформаційних технологій на біржах, зростання їх можливостей;
- зміна стилю і методів державного регулювання бірж з метою підвищення їх конкурентоспроможності на міжнародній арені;
- якісне поліпшення рівня інформації про біржові торги.

У зв'язку з глобалізацією світової економіки система біржової торгівлі не тільки не втратила свого значення, але значною мірою зміцнилася. Це, зокрема, пояснюється впровадженням нових похідних фінансових інструментів, які надають все більш суттєві можливості учасникам торгів, впливаючи на окремі галузі та економіку в цілому. Розвиток міжнародної

біржової торгівлі сприятиме не лише досягненню інтересів окремих її учасників, а й процесам економічного зростання держав світового ринку.

Список використаних джерел:

1. Фельдман А.Б. Производственные финансовые и товарные инструменты [Текст]/ А.Б. Фельдман – М. «Финансы и статистика», 2003. – 304 с.
2. Соловьев П.А. Современные тенденции биржевого рынка производных финансовых инструментов: преимущества и опасности [Текст]/ П.А. Соловьев// Срочный рынок. – 2004. - №8 (10) – С. 16-18.
3. Офіційний сайт ДКЦПФР. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua/>.
4. Шаров О. Концептуальні засади створення конкурентоспроможного ринку фінансових послуг / Шаров О. // Фінансовий ринок України. – 2008. –№7–8. – С. 9–13.

УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Войтко Дмитро Олександрович

Науковий керівник: к.е.н., доц. Карвацка Н.С.

*Хмельницький національний університет
Україна*

Вступ. Оборотні активи є найважливішою складовою майна підприємства. Однією з головних умов успішної діяльності будь-якого підприємства є створення та постійне вдосконалення стану та ефективності їхнього використання. Ринкові умови господарювання постійно створюють нові умови їхньої організації. Кризові явища в економіці, її нестабільність, докорінні зміни в сфері фінансових відносин, значні темпи інфляції, неплатежі змушують суб'єкти господарювання змінювати тактичну та стратегічну політику стосовно оборотних коштів, спонукають знаходити додаткові джерела поповнення, поглиблено вивчати проблему ефективності їхнього використання.

Від якості управління оборотними коштами залежить безперервність процесу виробництва, реалізації продукції, стан ліквідності підприємства, його платоспроможність й фінансові результати. Різноманіття господарської діяльності промислових підприємств зумовило необхідність застосування нових підходів до управління, заснованих на симбіозі досягнень сучасної теорії управління разом із досвідом її практичного застосування. Кінцевий результат діяльності промислових підприємств завжди зводиться до отримання прибутку й підвищення рентабельності. Це неможливо без удосконалення процесу управління таким ресурсним елементом

промислових підприємств як оборотні активи, а також без ухвалення ефективних управлінських рішень у цьому напрямі, оскільки формування та регулювання обсягу оборотних коштів сприяє підтримці їх необхідного рівня та забезпечення ліквідності підприємства загалом.

Виклад основного матеріалу. В системі заходів, спрямованих на підвищення ефективності роботи підприємства й зміцнення його фінансового стану, важливе місце займають питання раціонального використання оборотних активів. Оскільки оборотні кошти у своєму складі мають певні елементи, розглянемо особливості управління за кожною складовою.

Предметом політики управління запасами товарно-матеріальних цінностей є два основних блоки: політика формування запасів товарно-матеріальних цінностей та політика використання запасів. Управління формуванням товарно-матеріальних цінностей передбачає розробку обґрунтованих норм запасів, їх планування, облік, аналіз, контроль за фактичним станом й оперативне регулювання. Управління використанням запасів здійснюється через оцінку їх ефективності. Покращенню ефективності управління запасами сприяють такі чинники: використання автоматизованих систем управління запасами; розвиток економіко-математичного моделювання; підвищення надійності й оперативності отримання даних за допомогою сучасних інформаційних систем; розвиток методів прогнозування; підвищення кваліфікації персоналу, що займається управлінням запасами; інтеграція, автоматизація логістичних операцій, функцій, бізнес-процесів; розвиток інформаційних систем; розвиток систем управління якістю, що сприяє зниженню потреби в запасах; скороченню тривалості циклу виробництва; посиленню конкуренції на ринку та підвищенні якості обслуговування клієнтів тощо.

Для покращення ефективності процесу управління матеріальними запасами і здешевлення контролю їх стану в практиці використовуються різні моделі та методи управління. Сучасний прогресивний аспект управління в галузі постачання та збуту заснований на діалектичному розвитку чотирьох елементів: статистичний контроль процесів, реінжиніринг бізнес-процесів, комплексне управління якістю. Класичні концепції та моделі, що раніше використовувались, у сучасних умовах не виправдовують себе. В практичну діяльність підприємств необхідно впроваджувати концепції, що позитивно зарекомендували себе за кордоном (точно в строк - just-in-time; кайдзен – постійні поліпшення; ощадливе виробництво - lean production та система «мінімально можливих запасів») [3, с. 16].

Зарубіжні автори Томас Пайздек, Пітер Панд, Рон Басу вважають, що вищезгадані концепції, такі як ощадливе виробництво, „шість сігм”, тотальна система забезпечення діяльності підприємства, є компонентами величезної системи японського менеджменту кайдзен (постійні поліпшення), заснованої на ідеях Демінга. Менш ефективним втіленням

схожих ідей є система збалансованих показників розроблених Робертом Капланом і Девідом Нортоном; облік, заснований на процесному підході, запроваджений Джураном; система синхронного виробництва – Хамільтоном.

Приєднуючись до економістів, які сповідують такий підхід до сучасного трактування управління бізнесом, вважаємо, що це є системи, які полегшують перехід від централізованого жорсткого управління до бізнесу, заснованого на залученні працівників й переважанні горизонтальних підходів до управління перед вертикальними. З цього погляду є різні класичні варіанти (MRP та ERP), що також забезпечують підтримку неефективним концепціям бізнесу, які все менш використовуються. На зміну їм приходять різні варіанти уявлення про кайдзен.

Управління асортиментом, гнучка збутова та цінова політика є важливими заходами прискорення оборотності готової продукції. На будь-якій стадії життєвого циклу підприємства результативність збутової діяльності залежить від ефективності маркетингових стратегій управління збутом, які охоплюють сім груп стратегій: управління бізнесом; управління цільовим ринком; управління товарним портфелем; цінові стратегії; управління збутовим потенціалом; управління збутовими ризиками; управління збутовим персоналом. Крім того, покращання становища на ринку передбачає стабільність у відносинах з покупцями, вибір форм розрахунків, що гарантують платежі і забезпечують прискорення завершення реалізації продукції й надходження коштів на рахунки підприємства. Тобто, значних успіхів у зниженні загальної потреби в оборотних активах можна досягти сформувавши ефективну політику управління дебіторською заборгованістю. Невиправдана дебіторська заборгованість є іммобілізацією власного капіталу, а перевищення її рівня може призвести до втрати ліквідності, платоспроможності й навіть зупинки діяльності. Така ситуація досить характерна для національної економіки з її хронічними неплатежами.

Управління дебіторською заборгованістю, як і управління товарно-матеріальними запасами підприємства, грошовими коштами та їх еквівалентами, є однією із найбільш актуальних ланок діяльності керівництва підприємства, котра потребує щоденного контролю за її станом й прийняття ефективних рішень. Ефективність управлінських рішень, що стосуються управління дебіторською заборгованістю підприємства, має забезпечити баланс між: прибутком підприємства та його ліквідністю; кредитною політикою підприємства та інкасацією його дебіторської заборгованості.

Політика управління дебіторською заборгованістю є одночасно складовою не лише фінансової, але й маркетингової стратегії підприємства. Оскільки шляхом пом'якшення умов розрахунків з покупцями продукції можна розширити обсяги її реалізації, тим самим збільшити доходи й прибутки від основної діяльності.

Основна мета управління дебіторською заборгованістю полягає в мінімізації її обсягу та строків інкасації боргу. В процесі управління вирішуються такі завдання: визначення обсягу інвестицій у дебіторську заборгованість за комерційним й споживчим кредитом; формування принципів та умов кредитної політики щодо покупців продукції; визначення потенційних дебіторів; забезпечення інкасації дебіторської заборгованості; прискорення отримання платежів за допомогою сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості [1, с. 20].

Збільшення поточної дебіторської заборгованості за певних умов підвищує ліквідність підприємства, однак й одразу ж зменшує прибутковість. Зважаючи на таку залежність, менеджмент підприємства повинен підтримувати оптимальну величину дебіторської заборгованості у структурі оборотного капіталу, яка б збалансувала прибутковість підприємства, знизилала ризик втрати платоспроможності.

Висновок. У сучасних умовах господарювання кожне підприємство робить акцент на вирішенні питань стабільності функціонування та максимізації прибутку. Для того, щоб досягти поставлених цілей, необхідна правильно підбрана, чітка та ефективна політика управління оборотними активами підприємства. Прискорення оборотності оборотних коштів дає змогу зекономити значні суми і збільшити обсяги виробництва та реалізації продукції підприємства без додаткових фінансових ресурсів.

Система планування й контролю придбання, виробництва та реалізації запасів значною мірою визначає ефективність використання оборотних коштів, успіх підприємства, особливо за умов нестабільної економіки та жорсткої конкуренції. Основною метою управління запасами є своєчасні поставки запасів та мінімізація витрат, пов'язаних із замовленням, зберіганням. Управління збутом передбачає майстерне використання комплексу маркетингу і тісний зв'язок зі споживачами. Метою управління дебіторською заборгованістю - мінімізація її обсягу та строків інкасації боргу.

Список використаних джерел:

1. Дубровська Є.В. Формування підходів щодо класифікації дебіторської заборгованості // Формування ринкових відносин в Україні. - 2009. - №5. - С. 18 – 23
2. Семенов Г.А. Економічний механізм формування та використання оборотного капіталу підприємств: Монографія // Г.А. Семенов, А.В. Бугай, О.О. Єропутова; Клас. приват. ун-т. – Запоріжжя: КПУ, 2009. – 363 с.
3. Сущность и оценка эффективности использования оптимизационных технологий «Лин» и «Шесть сигм». // Вестник Омского университета. Серия «Экономика»: Журнал. – 2014. – №1.
4. Хохленков Р.В. Solid Edge с синхронной технологией. — ДМК Пресс, 2010. — С. 376.

УПРАВЛІННЯ ІНОВАЦІЯМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ткачук Анастасія Вікторівна

Науковий керівник: к.е.н., доц. Бутирська І. В.

Чернівецький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

Україна

На сьогодні інноваційна діяльність посідає важливе місце в економічному процвітанні будь-якого підприємства та країни в цілому й відіграє значну роль в соціальному та економічному прогресі всього суспільства. Інновація в сучасних умовах є необхідним компонентом успіху підприємств, вона захищає активи підприємств від нестабільності на ринку, забезпечує збільшення доходів і вартості бізнесу, вона вносить зміни необхідні для розвитку підприємства. Тому інноваціями потрібно управляти. Головним елементом від ефективності якого залежить збільшення статку населення та активізації підприємницької діяльності є управління інноваціями. Тому набуває актуальність дослідження управління інноваціями на рівні підприємства.

Дослідженням проблеми управління інноваційною діяльністю присвячені наукові праці вітчизняних та закордонних вчених, зокрема А. Гальчинського, В. Гееця, Л. Довганя, М. Долішнього, П. Друкера, П. Завліна, В. Захарченка, В. Козловського, О. Кузьміна, Л. Пономаренко, М. Портера, А. Савчука, В. Стадника, А. Стрікланда, А. Томпсона, Ф. Янсена та інших.

Інноваційна діяльність підприємства спрямована на створення і залучення із зовнішнього середовища таких інновацій, які б сприяли підвищенню його конкурентоспроможності, зміцненню ринкових позицій, забезпечували перспективи розвитку. Отже, управління інноваційною діяльністю підприємства має здійснюватися, з одного боку, з огляду на потенційні можливості інновації у формуванні конкурентних переваг, а з іншого - з урахуванням інвестиційних можливостей підприємства. [4]

В Законі України «Про інноваційну діяльність» інновації визначаються як новостворені та вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція чи послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери [2].

В.В. Стадник та М.А. Йохни стверджують, що управління інноваційною діяльністю – це складова менеджменту сучасного підприємства, яка включає в себе планування, організацію та стимулювання інноваційної діяльності, реалізацію інноваційних проектів, розрахованих на отримання конкурентних переваг та зміцнення ринкових позицій підприємства[3]. П.Н. Завліна дає таке визначення управління інноваційною діяльністю: «формування цілей інноваційної діяльності, планування інновацій,

організація роботи та контроль за здійсненням інновацій». Л.А. Пономаренко ототожнює управління інноваційною діяльністю з інноваційним менеджментом, даючи стисле визначення управлінню інноваційною діяльністю: «воно є предметом інноваційного менеджменту». І.Б. Лебедева трактує визначення управління інноваційною діяльністю як: «...процес упровадження інновацій, діяльність органів керування її фінансування наукових досліджень і розробок» [1, с. 99-102.].

Отже, управління інноваціями – це комплекс економічних, організаційних засобів та методів управління інноваційною діяльністю підприємства метою якого є оптимізація економічних результатів господарської діяльності.

Для дієвого управління інноваціями на нашу думку потрібно здійснювати такі головні кроки як:

- визначення найбільш ризикованих напрямів діяльності підприємства;
- використання різноманітних джерел новаторських ідей;
- визначення кількісних цілей, на досягнення яких спрямований інноваційний проект;
- визначення основних етапів роботи з реалізації інноваційного проекту, при цьому перехід до наступного етапу є неможливим, доки не закінчений попередній.

Основною проблемою управління інноваційною діяльністю є відсутність кваліфікованих кадрів, оскільки інноваційна діяльність реалізується через працівників підприємства. Також необхідно зазначити, що ефективне управління інноваційною діяльністю залежить від розуміння доцільності співпраці керуючої та керованої систем.

Основними завданнями реалізації управління інноваціями на підприємстві

на сучасному рівні повинні бути:

1. формування інноваційної стратегії організації в контексті її загальної стратегії;
2. розроблення концептуальних засад і принципів формування інноваційної політики, адекватної інноваційній стратегії;
3. розроблення планів і програм інноваційної діяльності;
4. обґрунтування і вибір масштабних інноваційних проектів, що розширюють чи диверсифікують діяльність організації;
5. визначення джерел ресурсного забезпечення реалізації інноваційних програм і проектів;
6. формування організаційної структури, чутливої і сприйнятливої до інноваційних змін.

Активне залучення до інноваційної діяльності працівників організації підвищує потенціал її розвитку, створює нові інноваційні можливості, оскільки впровадження нових ідей здійснюється не під тиском вищого керівництва, а на основі розуміння важливості і за безпосередньої участі у генеруванні ідей та створенні новинок всього персоналу. Саме розуміння

сутності та схеми здійснення управління інноваційною діяльністю сприятиме збільшенню ефективності й результативності інноваційних процесів підприємства. Тому, запровадження управління інноваційною діяльністю є передумовою радикальних зрушень, що призводить до підвищення активності впровадження підприємством соціальних, економічних та технологічних нововведень.

Таким чином, аналізуючи, вище наведене, можна стверджувати що інноваційна діяльність підприємства є запорукою його ефективного функціонування. Однак інноваційна діяльність як будь-яка інша, потребує системного управління за допомогою механізму, який повинен бути елементом загального стратегічного механізму управління підприємством.

Список використаних джерел:

1. Колінко Н.О. Управління інноваційною діяльністю як основа якісних зрушень / Н.О. Колінко// Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – №4. – С. 98-105.
2. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс]: Закон України № 40-IV від 04.07.2002 - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/40-15/para02#o2>
3. Стадник В.В. Інноваційний менеджмент / В.В. Стадник, М.А.Йохна. - К.: Академвидав, 2006. – 464 с
4. Теленчук В.С. Теоретичні засади управління інноваційною діяльністю / В.С. Теленчук // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/telenchuk-vs-teoretichni-zasadi-upravlinnyainnovatsiynouy-diyalnisty-pidpriemstva/>

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

**Бабушкін Олександр Анатолійович
Мартиненко Юлія Олександрівна**

*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
Україна*

В сучасних економічних умовах для того щоб підприємство вело ефективну діяльність йому необхідне постійне залучення позикового капіталу. Перш ніж планувати залучення капіталу шляхом одержання банківської позики, фінансові служби підприємства мають оцінити можливість отримання кредиту. Для цього доцільно провести аналіз відповідності параметрів діяльності підприємства критеріям кредитоспроможності, які визначають ті чи інші банки.

Кредитоспроможність – це наявність у потенційного позичальника передумов для отримання кредитів, своєчасної сплати процентів за користування ними і погашення основного кредитного боргу в установлені строки [1].

Управління кредитоспроможністю підприємства можна визначити як сукупність управлінських дій, спрямовану на розробку і реалізацію управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням достатнього потенціалу підприємства та ефективності його діяльності для залучення позикового капіталу, його повного повернення і сплати відсотків за користування ним.

Метою управління кредитоспроможністю підприємства є підтримка її на такому рівні, при якому кредитори будуть готові надати підприємству кредит, а підприємство буде спроможне його повернути без великого ризику.

Управління кредитоспроможністю здійснюється за допомогою реалізації наступних функцій: планування, регулювання, контроль. П.І. Гайдуцький та В.М. Жук вводять до цього переліку бухгалтерський облік як інструмент виявлення трансакційних витрат, обсяг яких здатен впливати на кредитоспроможність підприємства [2].

Список використаних джерел:

1. Ковбасюк М.Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємства: Навчальний посібник / М.Р. Ковбасюк. - К.: Видавничий дім «Скарби», 2001. – 336 с.
2. Гайдуцький П.І. Облік трансакційних витрат – вагомий фактор конкурентоспроможності в сучасній економіці / П.І. Гайдуцький, В.М. Жук // Облік і фінанси АПК. - 2012. - № 3. - С. 9-19.

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Омельченко Максим Сергійович

*Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
Україна*

В результаті розвитку ринкових відносин в Україні виникла гостра необхідність ефективного формування і використання оборотних активів підприємств. Ефективне функціонування окремого підприємства – запорука ефективного функціонування економіки країни загалом. Оборотні активи є найбільш мобільною частиною активів підприємств, ефективне використання яких приводить до суттєвого збільшення загального рівня прибутковості їх господарської діяльності.

Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаних протягом одного операційного циклу [1].

Важливим аспектом максимізації прибутку суб'єкта господарювання є забезпеченість виробничого процесу необхідними активами в необхідній кількості та їх ефективне використання для нормального функціонування підприємства.

Щодо облікового аспекту активи є ресурсами підприємства у вигляді конкретних елементів господарського обороту, а головним критерієм відображення їх в активі балансу. Національні стандарти бухгалтерського обліку акцентують увагу на наявності двох основних умов: власності на активи та можливість отримання економічних вигод від їх використання в майбутньому.

Метою управління оборотними активами підприємства є забезпечення оптимального поєднання необхідних обсягів усіх складових оборотних активів із джерелами їх фінансування відповідно до цільового призначення, що сприятиме формуванню належного рівня платоспроможності та рентабельності.

Управління оборотними активами є частиною короткострокової фінансової політики підприємства, направленої на вирішення найбільш важливих поточних фінансових проблем, що дозволяє поліпшити фінансовий стан підприємства та підвищити його фінансову стійкість і платоспроможність за достатньо короткі терміни. Розглядають управління оборотними активами як систему обґрунтованих заходів, направлених на формування раціональної складу та структури оборотних активів та визначення оптимального поєднання джерел їх фінансування [2].

Список використаних джерел:

1. Ковальчук І. В. Економіка підприємства: [навч. посіб]. – К. : Знання, 2008. – С. 203–204.
2. Бондаренко О.С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – №4. – С. 40–44.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Ап'юнкіна Катерина Григорівна

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Україна*

Основні засоби є невід'ємною частиною майна будь-якого підприємства, без яких неможливе здійснення господарської діяльності. Тому для підтримки об'єктів основних засобів у робочому стані, а також досягнення оптимальних показників фінансово-господарської діяльності власникові потрібно виділяти кошти на поточний і капітальний ремонт, технічне обслуговування, модернізацію, реконструкцію й інші види поліпшень основних засобів.

Значний внесок у розробку теоретичних основ обліку основних засобів внесли роботи М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, А.М. Герасимовича, С.Ф. Голова, В.П. Завгороднього, В.Г. Лінника, Ю.І. Осадчого, В.М. Пархоменка, М.С. Пушкаря, В.В. Сопка, Н.М. Ткаченко, М.І.Бондара, Л.М.Кіндрацької, Ю.А.Кузьмінського, Л.А. Лахтіонової, В.О. Мец, Є.В. Мниха.

Отримані ними протягом багатьох років результати теоретичних і практичних розробок із проблем удосконалення обліку основних засобів мають велике значення для розвитку вітчизняного бухгалтерського обліку.

Фінансовий стан підприємства багато в чому залежить від достовірного обліку витрат на поліпшення основних засобів і економічних вигід від їх здійснення, від правильного відображення таких витрат у бухгалтерському обліку. Дослідження розбіжностей у визначенні понять та визнанні витрат, які стосуються ремонту основних засобів та ставок їх амортизації може виявити значні резерви підвищення ефективності їх використання. Зазначене вище і визначає актуальність, теоретичну та практичну значущість наукових досліджень економічних, організаційних та законодавчих проблем, пов'язаних із правильним віднесенням витрат на поліпшення основних засобів та їх амортизації, а також розробки рекомендацій і пропозицій щодо вирішення.

Більшість авторів наукової літератури під «основні засоби» розуміють матеріальні активи підприємства. А от визначення поняття «основні засоби» у нормативних документах досить неоднозначне. Згідно ПСБО 7 «Основні засоби», основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк

корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)[1].

Згідно ПКУ, основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [2].

Згідно МСБО 16 «Основні засоби», основні засоби – це матеріальні об'єкти, що їх[3]:

а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей;

б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду.

Збереження майна підприємства, у тому числі основних засобів, є основною функцією бухгалтерського обліку, що реалізується правильним документальним оформленням, своєчасним відображенням у облікових регістрах операцій руху основних засобів, контролем за збереженням основних засобів, встановленням строку корисного використання та ліквідаційної вартості основних засобів, нарахуванням амортизації тощо. Організація обліку основних засобів визначена як «процес цілеспрямованого вибору та безперервного упорядкування способів і прийомів збирання, обробки та видачі достовірної та своєчасної вихідної інформації про наявність, рух, збереження та використання основних засобів із метою прийняття управлінських рішень»[4,с.135].

Аналіз наявності й стану основних засобів підприємства дає можливість розраховувати показники та шляхи підвищення ефективності їхнього використання, прогнозувати необхідність залучення коштів для придбання нових основних засобів у зв'язку з фізичним зношенням наявних. Головною ознакою підвищення рівня ефективного використання основних засобів того чи іншого підприємства є зростання обсягу виробництва продукції [5].

Шляхами економічно вигідного та ефективного використання основних засобів, було запропоновано модернізувати устаткування; поліпшувати склад, структуру й стан основних засобів підприємства; вдосконалювати планування, управління й організацію праці та

виробництва; знижувати фондомісткість; підвищувати фондовіддачу та продуктивність праці на підприємстві; підвищувати якості ремонтів.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. №92. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
2. Податковий кодекс України / Верховна Рада України ; Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби», від 01.01.2012р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_014
4. Шмигель А. Д. Организация бухгалтерского учета в промышленности / А. Д. Шмигель. – К. : Вища школа, 1978. – 208 с.
5. Півень Я. В. Аналіз використання основних засобів на підприємстві / Я.В. Півень // Управління розвитком. – 2013. - №10. – С. 4 – 6.

ФОРМУВАННЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ У ВНУТРІШНІЙ (УПРАВЛІНСЬКІЙ) БУХГАЛТЕРСЬКІЙ ЗВІТНОСТІ

к.е.н., доц. Дерев'янка Світлана Іванівна

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
Україна*

Мета складання звітності полягає у наданні користувачам інформації, необхідної для прийняття рішень. При цьому інформація є результатом, який продукує облікова система у процесі виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення та обробки даних про події та факти життєдіяльності суб'єкта господарювання. Узагальнення даних та надання їх користувачам відбувається під час складання звітності. Фінансовий облік та звітність мають суттєвий недолік – вони продукують інформацію про факти господарської діяльності, на які користувачі не можуть вплинути, змінити зміст та форму подання інформації у фінансовій звітності теж не має можливості. Останнім часом в науковій літературі з'явилися думки про те, що інформаційна база управління підприємством не обмежується лише фінансовими звітами. Це призвело до появи такого поняття, як управлінська звітність.

У різні часи проблеми звітності досліджувалися багатьма вченими, проте існує ряд невирішених суперечностей як методологічного характеру, так і

проблем застосування на практиці. В.О.Іваненко, провівши ретроспективний аналіз спеціальної літератури (1938-2010pp.) зробив висновок, що трактування цієї категорії відбувалося за напрямками: як елемент методу бухгалтерського обліку, як джерело інформації та як форма спостереження [4, с.6].

У науковій та спеціальній літературі категорія «звітність» має змістовно близькі, але з деякими відмінностями визначення. Характеризуючи звітність як елемент методу бухгалтерського обліку, В.Г.Швець зазначає, що вона є підсумковим узагальненням інформації та отримання підсумкових показників, що характеризують діяльність підприємства [10]. М.М.Шмигун вважає, що з одного боку звітність є елементом бухгалтерського обліку, способом узагальнення та подання інформації про результати діяльності підприємства, а з іншого – виступає системою узагальнених та взаємопов'язаних економічних показників, які характеризують виробничу та фінансово-господарську діяльність підприємства за певний період [11]. Всі науковці підтримують твердження про те, що звітність є джерелом інформації. Розглянемо характеристику видів звітності підприємств (табл.1).

Таблиця 1

Характеристика видів звітності підприємств

Вид звітності	Характеристика
Бухгалтерська	Єдина система даних про майновий та фінансовий стан організації та про результати господарської діяльності, що складається на основі даних бухгалтерського обліку за встановленими формами
Фінансова	Бухгалтерська звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період
Податкова	Звітність, що стосується обчислення і сплати податків та зборів
Статистична	Сукупність звітів підприємств (установ, організацій), які складають за затвердженими формами та у встановлені терміни подають у регіональні статистичні органи
Оперативна	Документ, що містить дані про зміни в роботі підприємства (об'єднання), а також необхідні відомості про виконання планів та графіків випуску продукції, виробництва, будівельних і сільськогосподарських робіт, руху транспорту, енергопостачання та обслуговування в народному господарстві
Внутрішньо-господарська	Звітність внутрішньогосподарських підрозділів підприємства, яка містить короткі відомості про діяльність його підрозділів за встановленими для них показниками

Тривалий час вважалося, що всі види звітності формуються на основі єдиної інформаційної бази, яка створюється у системі бухгалтерського обліку. Проте, А.Б.Жданова вважає, що базисом для підготовки будь-якої звітності є саме управлінський облік [3, с.10]. Зауважимо, що основні види звітності мають свої особливості як щодо змісту та рівня деталізації інформації, так і щодо періодичності складання, подання, вимірників, показників, користувачів, призначення тощо. Внутрішня (управлінська) бухгалтерська звітність спрямована на забезпечення менеджерів (керівників підприємства) якісною інформацією, необхідною для прийняття обґрунтованих рішень з питань управління підприємством. Вона надає можливість управлінцям приймати обґрунтовані рішення при виборі альтернативних варіантів використання обмежених ресурсів при управлінні господарською діяльністю фірми [7].

На думку О.Адамик головними ознаками внутрішньої (управлінської) бухгалтерської звітності є такі: 1) формування інформації на виході з інформаційної системи бухгалтерського обліку; 2) узагальнення даних, подання їх у зручній для користувача формі та у повному змісті для прийняття управлінських рішень [1, с.113].

Під організацією процесу формування та інтерпретації внутрішньої (управлінської) бухгалтерської звітності розуміють сукупність засобів, прийомів, способів, методів упорядкування та оптимізації існування внутрішньої (управлінської) бухгалтерської звітності та організацію управління цим процесом у часі та просторі. Про необхідність підвищення ефективності цього процесу почали говорити давно. Так, А.М.Кашаєв вказував на ряд недоліків в організації інформаційних потоків у процесі управління: дублювання інформації, при якому однакові дані надходять у різні відділи (підрозділи) та опрацьовуються окремо; недотримання принципу єдності первинних даних, у результаті чого кожен підрозділ використовує різномінітні первинні документи; недостовірна інформація, яка є непридатною для управління; неповнота і зайвий обсяг, що знижує рівень управління; незіставлення інформації [5, с.8]. Зауважимо, що в переважній більшості така інформація належить до сфери комерційної таємниці.

На ефективність управління впливає багато факторів, виявлення та вивчення яких дає можливість впливати на рівень показників діяльності підприємства шляхом управління ними та шукати внутрішні резерви щодо їх підвищення. По відношенню до суб'єкта господарювання розрізняють зовнішні та внутрішні фактори. Так, зовнішні фактори не піддаються впливу з боку керівництва окремих підприємств та вимагають пристосування до них. З огляду на це завданням внутрішньої (управлінської) бухгалтерської звітності є забезпечення повною, своєчасною та корисною інформацією для протидії негативному впливу зовнішніх факторів. До інформації про зовнішні фактори належить інформація про стан розрахунків з покупцями, постачальниками,

податківцями тощо, які тісно пов'язані з функціонуванням підприємства та впливають на його діяльність. Внутрішні фактори безпосередньо знаходяться під впливом системи управління. До такої інформації належить інформація про обсяги виробництва, доходи і витрати підприємства, розрахунки з працівниками тощо. Внутрішня (управлінська) бухгалтерська звітність повинна своєчасно реагувати на зміни, які відбуваються не лише у зовнішньому, а й у внутрішньому середовищі підприємства.

Дослідження, проведене окремими науковцями, дало підставу зробити їм висновок про те, що 1/3 провини за банкрутство підприємств припадає на зовнішні, а 2/3 – на внутрішні фактори [9, с.92]. Отже, з метою деталізації внутрішньої бухгалтерської інформації потрібно виокремлювати бухгалтерські внутрішні звіти в окрему групу, якій має бути притаманна додаткова аналітичність та зіставність показників, коротші звітні періоди, автоматизація процесу їх складання.

Перед користувачами інформації стоять такі завдання: систематизація облікових даних для прийняття управлінських рішень; визначення очікуваного прибутку від того чи іншого економічного заходу; оцінка впливу різних чинників на підсумкові результати роботи підприємства; складання прогнозу рентабельності випуску нових видів продукції; складання прогнозу фінансового стану фірми на перспективу; здійснення контролю господарських процесів підприємства; фінансова оцінка варіантів розвитку підприємства; вчасне виявлення причин недоліків у роботі для попередження виробничих втрат; здійснення контролю та оцінки діяльності менеджерів [6, с.202]. Керівник підприємства або менеджер високого рівня, які приймають управлінські рішення, можуть не знати тонкощів бухгалтерського обліку, оскільки інформація внутрішньої (управлінської) бухгалтерської звітності має бути представлена в такому вигляді та формі, які необхідні управлінцю і саме тоді, коли в ній є потреба.

Однією із складових організації процесу формування внутрішньої (управлінської) бухгалтерської звітності є визначення основних вимог щодо неї: суттєвість подання інформації; оперативність представлення інформації; однозначність тлумачення інформації користувачами за умови достатніх знань; відсутність помилок та перекозів, що можуть вплинути на рішення користувачів звітності; можливість порівнювати звітність за різні періоди та в різних центрах відповідальності.

На думку Соколова Я.В. при організації процесу формування та інтерпретації внутрішньої (управлінської) бухгалтерської звітності доречним є врахування принципів організації бухгалтерського обліку, які були сформовані в XIX ст. англійською бухгалтерською школою позитивізму:

1) розподіл праці – передбачає, що робота бухгалтера має бути доведена до виконання простих маніпуляцій; запровадження цього принципу можливо досягти в умовах організації автоматизованого процесу формування внутрішньої (управлінської) бухгалтерської звітності з чітким

виокремленням функцій та обов'язків бухгалтерів по всіх стадіях облікового процесу;

2) локалізація інформації – передбачає здійснення первинного обліку оперативними працівниками; використання цього принципу має забезпечити можливість системи управління на рівні керівників у межах встановлених повноважень, самостійно формувати внутрішні (управлінські) бухгалтерські звіти в залежності від існуючих інформаційних потреб;

3) конкуренція в контролі – передбачає зіставлення одного і того самого факту господарського життя з різними реєстрами та документами; забезпечує додатковий контроль якості показників, що формуються у внутрішній (управлінській) бухгалтерській звітності;

4) дієвість бухгалтерії – передбачає її спроможність задовольняти вимоги системи управління;

5) методологічна незалежність – передбачає множинність способів обліку, самостійну розробку підприємствами форм внутрішньогосподарської звітності з врахуванням власної специфіки та умов функціонування власних компонентів (звітів) внутрішньої (управлінської) бухгалтерської звітності;

6) психологічний клімат – передбачає первісне припущення професійної непорядності працівника; врахування цього принципу дозволяє проаналізувати можливість створення технічних помилок та умисних чи неумисних викривлень у процесі підготовки звітності, розробити контрольні заходи, які б дозволяли запобігати різноманітним викривленням звітів, які складаються для забезпечення інформаційних потреб системи управління [8, с.190-191].

Ряд українських вчених [6, с.20-23; 2, с.300-305] запропонували принципи організації бухгалтерського обліку, які при відповідній інтерпретації можуть застосовуватись при організації процесу формування внутрішньої (управлінської) бухгалтерської звітності:

- цілісності – передбачає розгляд системи як об'єкту, якість якої не зводиться до властивостей будь-якої з окремих частин, що утворюють її. Застосування цього принципу для внутрішньої (управлінської) бухгалтерської звітності проявляється у комплексному використанні всіх джерел облікової інформації з метою забезпечення останньою системи управління;

- повноти – передбачає врахування усіх внутрішніх зв'язків і відносин системи, факторів, які впливають на її функціонування. Перед системою управління підприємством стоять різноманітні завдання, а тому потрібно враховувати галузеву специфіку, наявні людські та технічні ресурси, обсяги бізнесу тощо. Внутрішню (управлінську) бухгалтерську звітність слід розглядати як складову всього спектру управлінської інформації суб'єкта господарювання;

- безперервності – передбачає послідовну побудову процесу формування та інтерпретації внутрішньої (управлінської) бухгалтерської звітності при розв’язанні окремих управлінських завдань;
- прямоточності – передбачає раціональну організацію інформаційних потоків між користувачами в межах функціонування системи управління підприємством;
- субординації – передбачає побудову ієрархії елементів та відносин за визначеними критеріями, такими як мобільність, адекватність, доречність;
- динамічності – передбачає змінність усіх складових системи управління, перегляд завдань, які стоять перед керівниками, необхідність змін у звітності по формі, змісту, строкам подання, рівню аналітичності тощо;
- випереджувального відображення – передбачає постійну наявність проблем, розв’язання яких продиктоване часом; вимагає складання звітів у найкоротші терміни з врахуванням можливості надання інформації прогнозного характеру;
- системоутворювальних відносин окремих складових – передбачає визначення саме тих зв’язків між елементами (окремими звітами), які забезпечують їх цілісність, існування та розвиток.

На наш погляд, до вищезгаданих принципів слід додати ще принцип відповідності: витрати, які виникають при формуванні та інтерпретації внутрішньої (управлінської) бухгалтерської звітності мають відповідати тій економічній вигоді, досягненню якої вони сприяли.

Формування внутрішньої (управлінської) бухгалтерської звітності та її використання при прийнятті управлінських рішень є обов’язковою умовою функціонування підприємств. В умовах розвитку сучасних інформаційних систем управління внутрішня (управлінська) бухгалтерська звітність відіграє одну із найважливіших ролей, забезпечуючи надання менеджменту необхідної інформації для прийняття управлінських рішень щодо оперативного, тактичного і стратегічного управління, довгострокового планування, ефективного розподілу наявних на підприємстві ресурсів тощо. Вона містить облікові дані, зібрані з метою задоволення потреби користувачів стосовно прийняття відповідних управлінських рішень, забезпечуючи комунікативну взаємодію між керуючою та керованою підсистемами системи підприємства. Це дозволяє розглядати внутрішню (управлінську) бухгалтерську звітність як інформаційний продукт, що є набором відповідних облікових показників, який виступає основним засобом інформаційної підтримки прийняття менеджментом підприємства управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Адамик О. Бухгалтерський облік як основа інформаційного забезпечення оподаткування підприємства // Галицький економічний вісник. – 2004. - №1. – с.109-114.
2. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку. – К.: КДТЕУ, 2000. – 692 с.
3. Жданова А.Б. Международные системы управленческого учета. – Томск: Изд-во Том. политех. ун-та, 2011. – 162с.
4. Іваненко В.О. Облікове забезпечення формування та аналізу статистичної звітності з виробництва продукції промислових підприємств: автореф. дис. на здобуття...канд.екон.наук спеціальності 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит» /за видами економічної діяльності. – Ж.,2011. – 23с.
5. Кашаев А.Н. Проблемы учета и анализа экономической эффективности в производственных объединениях. – М.: Финансы и статистика, 1978. – 224с.
6. Кузьмінський А.К., Сопко В.В., Завгородній В.П. Організація бухгалтерського обліку, контролю та аналізу. – К: Вища школа, 1993. – 223 с.
7. Нидлз Б., Андерсон Х., Колдуэлл Д., Принципы бухгалтерского учета. – М.: Финансы и статистика, 1994. – 458 с.
8. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней. – М.: Аудит: ЮНИТИ, 1996. – 638 с.
9. Хорев А.И., Акулова Н.Г. Экзогенные и эндогенные факторы финансовой устойчивости предприятия // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 76. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2001. –106 с.
10. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку. – К.: Знання, 2008. – 535с.
11. Шмигун М.М. Види звітності підприємств: підходи до їх класифікації // М.М.Шмигун, В.О.Іваненко // Проблеми теорії та методики бухгалтерського обліку, контролю та аналізу: міжн.зб.наук.праць. – ЖДТУ, 2008. – Вип.3. – с.432-443

ЦІНОУТВОРЕННЯ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Слободюк Алла Миколаївна

Науковий керівник: асист. Дзьоба Н.Б.

Національний університет «Львівська політехніка»

Україна

Одним з важливих елементів вибудовування моделі економічного зростання є аудит, що дозволяє учасникам ринків отримувати інформацію не тільки про їх фінансовий та майновий стан, але і про достовірність фінансової звітності, яка підтверджується незалежними зовнішніми аудиторами. Існує незалежний ринок аудиторських послуг, на якому аудиторські послуги купуються приватною власністю кому (з позиції його інтересів) у приватних аудиторських фірм, що реалізують свої послуги. При цьому вартість аудиторських послуг не є чітко встановленою, і відрізняється між собою, аудитори як правило використовують власну систему формування ціни. В умовах економічної нестабільності на формування ціни на аудит впливають різні критерії, що у свою чергу зумовлює необхідність аналізу складових ціни на аудиторські послуги, їх обґрунтування, визначення та оцінка адекватності ціни аудиту у вітчизняних компаніях. Аналіз інформації, розміщеної на офіційних сайтах аудиторських фірм та інтернет-сторінках аналітичних компаній, показав, що в даний час в Україні не існує єдиної ціни на аудиторські послуги, вартість таких послуг визначається, як правило, шляхом переговорів виконавця і замовника.

Згідно з Законом України «Про аудиторську діяльність», яким передбачається заборона на проведення аудиту, якщо розмір винагороди за надання аудиторських послуг не враховує необхідного для якісного виконання таких послуг часу, належних навичок, знань, професійної кваліфікації та ступінь відповідальності аудитора [1]. Відповідно цієї норми суб'єкт аудиторської діяльності бере на себе відповідальність за рішення про можливість укладання договору із замовником, коли результати наданих послуг не будуть відповідати очікуванням зовнішнього користувача щодо рівня споживчої вартості наданих послуг.

Вивчаючи різні підходи щодо ціноутворення аудиторських послуг таких науковців як В.В. Рядська, К. Д. Салямон-Міхєєва, А.С. Сумкин [2-4] та ін. ми згрупували такі складові вартості аудиторської перевірки:

- щодо об'єкта аудиту: багатoproфільність діяльності змовника, організаційно-технічна структура, територіальна розкиданість офісних і виробничих приміщень підприємства, що перевіряється, регіон, ефективність системи внутрішнього контролю, стан бухгалтерського обліку, ступінь автоматизації облікової роботи, кваліфікація співробітників

бухгалтерської служби, наявність на підприємстві служби внутрішнього аудиту та ін.;

- щодо суб'єкта аудиту: професіоналізм аудиторів, терміновість надання послуг, ділова репутація аудиторської організації (її ім'я і місце на регіональному ринку аудиторських послуг), наявність в штаті аудиторської організації висококваліфікованих аудиторів, підвищення кваліфікації працівників, автоматизація на усіх етапах роботи тощо.

При цьому варто виокремити витрати пов'язані з такими операціями, а саме: лізинг, фінансові вкладення, оціночні зобов'язання і резерви; здійснення аудиту нетипових видів діяльності: ломбарди, інвестиційні фонди; необхідність присутності на інвентаризації, якщо у організації істотні запаси товарів; види діяльності та організаційно-правові форми та ні.

Невирішеним залишається питання про те, що значення собівартості аудиторської перевірки, величину трудовитрат на її проведення аудиторської організації необхідно знати в момент узгодження умов проведення аудиту, на етапі підписання договору між аудиторською організацією та замовником. З огляду на це, виникає потреба у створенні певної методики, яка дозволила б на підставі інформації, отриманої від управлінського персоналу, покладаючись на достовірність такої інформації, з достатньою точністю визначити трудомісткість аудиторської перевірки. На підставі отриманого значення трудомісткості аудиторської перевірки аудиторська організація визначає вартість своїх послуг. Така методика може бути заснована на формуванні робочого переліку операцій. Знаючи норми часу для здійснення кожної операції, можна визначити передбачувані трудовитрати на здійснення всього комплексу робіт для конкретної аудиторської перевірки.

При формування цінової політики аудиторських послуг ми вважаємо необхідним є встановлення мінімальної вартості перевірки на законодавчому рівні, або визначання граничних меж тарифу на проведення аудиту. Встановлені тарифи необхідно переглядати з огляду на інфляційні процеси в державі, та щодо визначеної мінімальної заробітної праці. Також організації аудиторів повинні здійснювати контроль цін на аудиторські послуги, завищених тарифів на послуги аудиту та цін безпідставно занижених, для запобігання демпінгу. Обов'язковою умовою для здійснення аудиторської перевірки є представлення розрахунку параметра аудиту - трудомісткості, суттєвості, ризиків, вибірки, впевненості у відсутності помилок. Ключовим є система контролю якості, яка повинна включати оцінку якості аудиту під час укладення договору і безпосередньо після проведення перевірки.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 14.09.2006 р. № 140. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>;

2. 2.Саямон-Міхеєва К. Д. Ціна і цінність аудиторських послуг/ К. Д. Саямон-Міхеєва, В. П. Саямон. [Електронний ресурс]. - Режим доступу http://www.economy.in.ua/pdf/6_2017/8.pdf;
3. Рядська В.В. Аналіз взаємозв'язку між ціною та якістю аудиторських послуг/ В.В. Рядська// Вісник чернігівського державного технологічного університету: облік, контроль та аудит: теоретико-методологічний аспект.-№ 2 (74).- 2014.- С.236 -242;
4. Сумкин А.С. Ценообразование и себестоимость аудиторской проверки. [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://dspace.susu.ru/xmlui/bitstream/handle/0001.74/1342/36.pdf?sequence=1>

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЦТВА

Грінченко Аліна Юріївна

Науковий керівник: к.е.н., доц. Варламова І.С.

Запорізький національний університет

Україна

Основою господарської діяльності будь-якого підприємства є процес виробництва. Основне місце в якому займає облік витрат і калькування різних видів продукції. На основі даних про розмір та види витрат працівники виробничого апарату підприємства отримають інформацію про використання ресурсів, формування собівартості продукту у результаті чого, ухвалюються ефективні управлінські рішення.

Виробничі витрати –це фактичні витрати на придбання й використання всіх необхідних умов виробництва, які забезпечують досягнення кінцевого результату господарської діяльності. Відсоткове співвідношення елементів витрат характеризує їх структуру. Матеріаломісткими вважають галузі, у структурі витрат яких велика питома вага матеріальних витрат (харчова, легка промисловість), трудомісткими – галузі добувної промисловості, де витрати на зарплату становлять 50%. Фондомісткими вважають галузі, в структурі яких велику питому вагу мають амортизаційні відрахування (електроенергетика). Витрати виробництва поділяються на зовнішні та внутрішні [1].

Відповідно до П(с)БО 16 витрати – це зменшення економічних вигод протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасником [2].

Облік витрат є важливим фактором успішної роботи підприємства і є одним з найважливіших облікових процесів.

Економічний підхід до витрат виробництва передбачає врахування не тільки зовнішніх, а й внутрішніх витрат, пов'язаних з можливістю альтернативного використання ресурсів. Економічні витрати відрізняються від бухгалтерських на величину альтернативної вартості власних ресурсів. Таким чином, економічні витрати – справжні витрати виробництва на даний товар, що визначаються як найвища корисність тих благ, які суспільство може отримати за оптимального використання ресурсів [3].

Аналіз витрат виробництва здійснюється у довгостроковий період, короткостроковий період функціонування виробництва. У короткостроковому періоді одна частина ресурсів є перемінною (природні й трудові ресурси), а друга частина – постійною. Тому, короткостроковий період не рідко називають періодом фіксованих виробничих потужностей. Зменшення витрат на виробництво продукції збільшує доходи, і навпаки. Товаровиробники в умовах конкуренції повинні прагнути до скорочення витрат виробництва або собівартості продукції.

В Україні надзвичайно важливу роль у зниженні собівартості на підприємствах відіграє економія сировини, електроенергії, палива [4].

Отже, собівартість продукції відображає реальні витрати підприємства на виробництво продукції, дає можливість визначити ефективність його роботи. Слід, особливу увагу звернути на зниження непродуктивних витрат – штрафів, відшкодування збитків тощо, пов'язаних із невиконанням підприємством своїх договірних зобов'язань. Так, для зниження витрат, пов'язаних з використанням основних фондів, необхідно поліпшувати якість машин, устаткування, споруд, зменшувати частку пасивної частини основних фондів, а саме кількість складських приміщень, інших споруд, тари тощо.

Список використаних джерел:

1. Гура Н.О. Облік видів економічної діяльності: навч. посіб. – К.: Знання, 2004. – 541 с.
2. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». – [Електронний ресурс]: Режим доступу: [http:// proaudit.com.ua/standart/p-s-bo-16-vitrati.phtml](http://proaudit.com.ua/standart/p-s-bo-16-vitrati.phtml)
3. Иохин В.Я. Економічна теорія /В.Я. Иохин. – М.: 2006. – 681с.
4. Кирей А. Ударим стандартом по бухучету и розгильдяйству / А. Кирей// Бухгалтерія. – 2008. – №48.

ЩОДО ЗАВДАНЬ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОБЧИСЛЕННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК

**к.е.н., доц. Шевчук Сергій Валентинович
магістр Шевчук Наталія Олегівна**

*Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна*

Важливим атрибутом організації будь-якого процесу є наявність мети та завдань його здійснення. Як зазначає Р.О. Костирко, функція контролю проявляється у формі впливу на методи управління шляхом оцінки стану з метою виявлення відхилень та розробки заходів щодо вибору доцільних управлінських рішень [1, с. 29]. Виявлення відхилень, або підтвердження їх відсутності є основною метою організації внутрішнього контролю, яка деталізується за допомогою комплексу завдань. Серед основних завдань господарського контролю науковцями виділяються такі, як: достовірність та правильність формування інформації; законність, доцільність, ефективність здійснення господарських операцій; виявлення, усунення та профілактика відхилень; захист та збереження майна підприємства [1, с. 29; 2, с. 5; 3, с. 141;]. Слід відмітити, що завдання внутрішнього контролю не існують самостійно, як ознака самого процесу, а безпосередньо пов'язані з цілями та діями суб'єктів господарських відносин. Завдання контролю, які ставляться перед платниками податку на прибуток, повинні бути направлені на вивчення достовірності, законності та доцільності здійснення господарських операцій при формуванні інформації про податок на прибуток (див табл. 1).

Завдання попереднього контролю пов'язані з виконанням профілактичної функції контролю, яка полягає у виявленні та попередженні явищ та процесів, які можуть призвести до появи відхилень у процесі формування інформації про податок на прибуток

Таблиця 1

Завдання внутрішнього контролю операцій з формування оподаткованого прибутку

Види контролю	Завдання внутрішнього контролю
Попередній контроль	своєчасна ідентифікація ризиків формування інформації щодо розрахунків з податку на прибуток
	оцінка обґрунтованості елементів облікової політики формування інформації про податок на прибуток
	оцінка законності та доцільності здійснення господарських операцій, які впливають на обчислення податку на прибуток
Поточний контроль	перевірка правильності відображення інформації про податкові різниці щодо доходів
	перевірка правильності відображення інформації про податкові різниці щодо витрат

	перевірка правильності визначення оподаткованого прибутку та податку на прибуток
Наступний контроль	перевірка своєчасності усунення виявлених відхилень та порушень при формуванні інформації щодо податку на прибуток
	усунення причин виникнення відхилень та порушень при формуванні інформації щодо податку на прибуток
	встановлення ступеня відповідності обраної облікової політики в частині оподаткованого прибутку завданням її формування
	оцінка відповідності формування інформації про податок на прибуток показникам бюджетів

Завдання поточного контролю повинні бути направлені на здійснення перевірки законності та достовірності формування інформації про окремі об'єкти податкового контролю, виявлення відхилень від встановлених нормативних показників. Завдання наступного контролю покликані забезпечити своєчасне коригування виявлених відхилень та усунення причин, які призвели до їх виникнення; здійснити оцінку доцільності прийнятих управлінських рішень щодо формування інформації про податок на прибуток.

Завдання внутрішнього контролю за своєю структурою є складними, такими, які синтезують в собі завдання нижчих рівнів, які відповідають окремим етапам організації контрольного процесу: ідентифікація об'єктів та ризиків; спостереження та перевірка господарських фактів; виявлення відхилень від затверджених нормативів та їх усунення; узагальнення результатів та прийнятті рішень. Завдання нижчого рівня завжди виступатимуть засобом реалізації завдань вищого рівня. Для того, щоб перевірити правильність формування податкових різниць щодо витрат, перш за все, необхідно перевірити інформацію за окремими групами та видами витрат, достовірність інформації про останні підтверджується дослідженням окремих ознак господарських операцій. При цьому, якщо завдання вищого рівня мають загальний характер, то зі зниженням рівня вони конкретизуються доходячи до елементарних результатів, які мають бути досягненні під час здійснення контрольних дій.

Від обґрунтованості завдань, узгодженості завдань різних рівнів залежить досягнення кінцевої мети, яка ставиться суб'єктом контрольного процесу, а саме забезпечення достовірності інформації про господарські факти, законності і доцільності прийняття управлінських рішень щодо їх здійснення та відображення в процесі формування інформації про податок на прибуток підприємств. Досягнення поставленої мети передбачає здійснення визначених контрольних дій суб'єкта по відношенню до об'єкту контролю. В свою чергу результативність таких дій залежатиме від обґрунтованості поставлених суб'єктом завдань та правильності вибору методичного інструментарію, який використовуватиметься з метою вивчення предмету дослідження. Тому, важливим з позиції системності вивчення контрольного процесу, є обґрунтування методики внутрішнього

контролю операцій щодо обчислення податку на прибуток, сутність якої полягає у визначенні сукупності прийомів та процедур, порядку їх застосування щодо об'єктів контролю відповідно до поставлених суб'єктом мети та завдань.

Список використаних джерел:

1. Костирко Р.О. Концептуальні основи внутрішнього контролю в системі корпоративного управління/ Р.О. Костирко // Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/eiou/2008_4/03%20-%20Ek%204-2008.pdf.
2. Суйц В.П. Внутрипроизводственный контроль / В.П. Суйц. – М.: “Финансы и статистика”, 1987. – 127 с.
3. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління/ Є.В. Калюга. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. – 360 с.

СЕКЦІЯ 13. ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

МЕДІАСИСТЕМА ФРН: ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ЗМІ ТА ПОЛІТИКИ

Гондюл Олександра Дмитрівна

*Київський університет імені Бориса Грінченка
Україна*

Постановка проблеми. Складно уявити сучасний світ без засобів масової інформації та технологій, що поширюють ЗМІ. Люди працюють, щоб відпочивати, і відпочивають, щоб працювати. І під час роботи, і під час відпочинку вони звертаються до газети або пошукової системи в Інтернеті, вмикають радіо або телевізор, гортають книги або телефонують. Всі ці засоби інформації і комунікації складають сьогодні єдину, комплексну і всепроникаючу медіасистему. Аби вона ефективно розвивалась та працювала, мають бути відповідно ефективні відносини ЗМІ та політики, результативність яких проявлялась би у плюралізмі ЗМІ, незалежності від держави, активному розвитку і, звичайно, щоб працювала на користь суспільства. При цьому до цих пір немає чіткого розуміння, що таке медіасистеми, тобто не існує єдиного усталеного визначення даного терміну.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Найбільший внесок в дослідження медіасистем зробили Деніел С. Галлін та Паоло Манчіні. В своїх роботах вони аналізують медіасистеми за чотирма основними

параметрами, що стосуються економічних і політичних аспектів діяльності ЗМІ: ступінь розвитку медіаринків і розвитку масової преси; політичний паралелізм, тобто зв'язок медіа з політичними партіями; ступінь професіоналізації ЗМІ, а саме розвиток автономної професійної медіаспільноти; зв'язок медіасистеми з державою та ступінь втручання держави у діяльність ЗМІ [2, с. 27–36].

В праці «Сучасні медіасистеми: три моделі ЗМІ та політики» Д. Галлін та П. Манчіні на основі даних чотирьох параметрів виділяють три основні моделі взаємозв'язків між медіасистемами і соціально-політичними системами.

1. Модель поляризованого плюралізму, що розвинулася у Середземноморському регіоні, її особливості – низький рівень тиражів газет і професіоналізації ЗМІ та високий рівень політичного паралелізму.

2. Демократична корпоративістська модель, притаманна переважно країнам Північної та Центральної Європи, яка відзначається високими рівнями усіх чотирьох виділених параметрів.

3. Ліберальна модель притаманна кільком державам Північно-Атлантичного регіону, характеризується середнім рівнем тиражів масових газет, низьким рівнем політичного паралелізму і державного втручання та високим ступенем розвитку професіоналізації ЗМІ [2, с. 66–67].

Виклад основного матеріалу. Німеччина відноситься до демократичної корпоративістської моделі медіасистем. У Німеччині перші періодичні видання, або *Messrelationen*, які містили відомості про найважливіші події, почали з'являтися ще на початку XVI ст., однак перші справді регулярні видання датуються 1609 р. - це були *Aviso* у Вольфенбюттелі. Перше щоденне видання у Німеччині, *Einkommende Zeitungen*, засноване у Лейпцизі 1650 р. Після нацистського панування в Німеччині спочатку виходили лише так звані ліцензійні газети. В американській окупаційній зоні 1 серпня 1945 року була видана перша ліцензія газеті «Франкфуртер Рундшау» [2, с. 134].

Медіа-ландшафт у Німеччині формувався після Другої світової війни під впливом західних союзників. Враховуючи гіркий досвід використання ЗМІ як інструменту пропаганди Третього рейху, можливість існування державних медіа навіть не розглядалася. В результаті зупинилися на системі суспільно-правових теле- та радіомовників за британським прикладом. Вони фінансуються не з держбюджету, як класичні державні ЗМІ, а напряду суспільством через спеціальний податок. Нині суспільно-правовими є 22 телеканали, Німецьке радіо та радіо «Німецька хвиля», розрахована на закордон.

Свобода преси та вільне висловлення думки забезпечуються в Німеччині на високому рівні та захищаються конституцією. В «Індексі свободи преси» («*Press Freedom Index*») неурядової організації «Репортери без кордонів» Німеччина в 2017 році розташувалася на 16-му місці серед 180.

Німецька хвиля (Deutsche Welle, DW) є державною телерадіокомпанією Німеччини і членом об'єднання ARD. DW здійснює передачі 30 мовами, вона пропонує прийом телепередач, радіо й інтернет, а також сприяє розвитку міжнародних ЗМІ навчанням у своїй Академії Німецької хвилі [3].

Свобода комунікації в Німеччині передбачає, що органи влади зобов'язані давати інформацію журналістам. Правові норми у сфері преси регулюються законами федеральних земель про пресу. До них належить обов'язкова публікація вихідних даних, обов'язок журналістів ретельно перевіряти й повідомляти правдиву інформацію, а також право журналістів на відмову виступати свідком у суді. Орган самоконтролю видавців і журналістів – Німецька рада з питань преси, яка розглядає випадки порушення правил ретельної перевірки матеріалів і журналістської етики.

Німецькі журналісти мають серйозні гарантії працевлаштування та утримання за ними робочого місця. Дуже ефективний проект запустила німецька газета «Die Zeit». Вона почала знайомити читачів із своїми журналістами. Для цього на сайті газети було опубліковано відеогалерею «Я пишу для Die Zeit».

«Газета живе з своїх історій – автори яких часто залишаються на задньому плані. Ми читаємо по-іншому, інтенсивніше, як тільки більше дізнаємося про авторів», йдеться на сайті із відео про співробітників газети [3]. У коротких роликах медійники пояснюють чому вони стали журналістами, які емоції у них виникають, коли пишуть про конфлікти, якими цінностями керуються, як обирають питання для інтерв'ю з головними політиками і що відчують, коли їх задають. Під кожним відео також розміщено посилання на статті конкретного медійника та посилання на їх профілі у Twitter.

Аналізуючи ступінь втручання держави у діяльність окремих ЗМІ та медіасистему в цілому, то тут ми маємо сильне втручання держави поряд із захистом свободи ЗМІ та потужне громадське телерадіомовлення.

Німецька система телерадіомовлення доволі складна, оскільки Німеччина є федеративною країною і регулювання телерадіомовлення належить до юрисдикції окремих земель, тож в кожній із земель воно організовано трохи по-іншому.

Організації громадського телерадіомовлення в кожній землі управляються спеціальними, незалежними від держави радами, які включають представників різних партій, що призначаються за пропорційним принципом, а також представників «соціально значущих груп», включно з профспілками, церквами, різними громадськими об'єднаннями тощо [3].

В Німеччині суспільне мовлення розвинене на дуже високому рівні. Навіть існують Відкриті канали. Вони в Німеччині входять до структури суспільного мовлення — тут автором програми може бути будь-хто, особливо популярні вони серед літніх людей. Відкриті канали — громадські організації, які входять до структури суспільного мовлення й відповідальні

головним чином за плюралізм думок та медіаграмотність німців [1]. Будь-хто може прийти на один із каналів і, залишивши дані документа про посвідчення особи, взяти необхідну техніку для створення контенту, який згодом вийде в ефір. Єдине обмеження — обладнання дозволяється брати тим, хто зареєстрований у місті, де працює такий канал. За бажанням користувачі можуть отримати короткий курс про те, як знімати чи монтувати. Усе безкоштовно й доволі швидко організовується.

На відкритих каналах Німеччини активні бюргери щодня безкоштовно виготовляють 1500 годин аудіо- та відеоконтенту. У середньому по Німеччині щодня Відкриті канали у своєму місті вмикають 1,5 млн глядачів та слухачів [1].

Завдяки відкритості на Відкритий канал приходять люди з такими темами, які ніколи не потрапляють на великі екрани. Представники Каналів дають камери, мікрофони, місця для монтажу та навіть можливість запису у студії для кожного. Якщо подивитися на їх ефіри, можна побачити ведучих, яким за 75 або яким ще й 16 немає. Вони роблять програми або знімають фільми без редакторського втручання. Там немає вказівок і вимог щось дозняти чи, навпаки, вирізати.

В містах, де є Відкриті канали приблизно 50 нових користувачів щороку. Це люди, які загорілися ідеєю, зняли щось своє й повернулися на канал, щоби це повторити. Крім того, є й постійні користувачі Відкритого каналу. Відкриті канали, як і приватних і суспільних мовників, контролює Медіарада. До її складу входять різні представники громадського життя: політики, громадські активісти, діячі культури, представники релігійних груп [1]. Найбільша частина фінансування надходить із бюджету суспільного мовлення. Це приблизно 80 % бюджету. Решта — гранти, поректи. Тобто, Відкриті канали — це чудова практика для розвитку демократії та плюралізму.

В ФРН медіа-інструменти застосовуються і в інших сферах. Наприклад, в економіці. Німецька економіка перебуває на порозі четвертої індустріальної революції. Федеральний уряд прискорює цифрові зміни і в політиці також. Мається на увазі, що нові медійні технології охопили не лише сам медійний простір, а і інші сфери. Своїм створенням «Планом дій цифрової епохи» Німеччина на середньострокову перспективу має стати провідним пропонувальником Індустрії 4.0 і країною цифрового зростання номер один у Європі [6]. Дослідження оцінюють за позитивними сценаріями додатковий потенціал зростання завдяки Індустрії 4.0 між 200 та 425 мільярдами євро до 2025 року. Сектору інформатики й телекомунікації (СІТ) як міжгалузевій технології належатиме при цьому ключова роль.

Новою і актуальною програмою є FinTech Deutschland, тобто зв'язок економіки та фінансів з використанням нових технологій. Міністерство фінансів Німеччини запустило свій власний FinCamp, нову серію заходів, спрямованих на розвиток діалогу з німецькими технологічними фінансовими компаніями. Перший захід називався «Майбутнє цифрової

банківської діяльності» і відбувся 14 квітня 2016 року. Під патронатом парламентського державного секретаря, учасники обговорили майбутнє цифрових фінансових послуг. Дана нова ідея (FinTech) може процвітати тільки, якщо вона підтримується суспільством, в якому вона може бути обговорена і розроблена. Саме це ФРН і забезпечує [6].

Не відстає Німеччина і у висвітленні своєї внутрішньої та зовнішньої діяльності, активно реалізуючи проект «Медійні послуги» через надання різноаспектної інформації про політичні події в країні, а також про події у всіх сферах суспільного життя, а також проект «Ласкаво просимо до Німеччини», що спрямований на забезпечення посольств та консульств ФРН за кордоном інформаційними та рекламними матеріалами та залучення прихильників внутрішньої і зовнішньої політики держави [4].

Досить цікавим є проект Інститут європейської політики ФРН. Це проект «Правда про брехню щодо Європи (TruLies)». Проект виявляє заботони в німецькій дискусії про Європу і перевіряє правдивість аргументів євроскептиків. Потім результати будуть надані відповідним особам, які приймають рішення в політиці і громадянському суспільству. Ціль проекту – це раціоналізація дискусії щодо Європи за допомогою систематичного і аналітично обґрунтованого висвітлення помилкових тверджень, і образу ворога заботонів [5].

Висновки. Можна стверджувати, що медіасистема ФРН досить активно розвивається, відповідно до вимог часу. Вона характеризується наявністю високих тиражів, раннім розвитком масової преси, існує зовнішній плюралізм, особливо в національній пресі, також історично сильна партійна преса, а журналістська професіоналізація характеризується автономністю, відмітними професійними нормами і орієнтацією на служіння суспільству. Крім того, в ФРН досить потужний захист свободи ЗМІ і дуже високий рівень розвитку суспільного мовлення. Більш того, використання медіа-інструментів використовується Німеччиною в різноманітних сферах, таких як економіка, культура, дипломатія. Отже, медіасистема ФРН є досить динамічною, результативною та дієвою.

Список використаних джерел:

1. Білаш В. Німецькі телеканали для громад: безкоштовні камери для всіх і медіаосвіта на практиці [Електронний ресурс] / В. Білаш, – 2016 р. Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/nimetski_telekanali_dlya_gromad_bezkoshtovni_kameri_dlya_vsikh_i_mediaosvita_na_praktitsi/
2. Галлін Деніел С., Манчіні Паоло Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики [Текст]/ Переклад з англ. О. Насика. — К.: Наука, 2008. — 320 с.
3. Факти про Німеччину. Культура і мас-медіа [Електронний ресурс], – 2017 р. Режим доступу: <https://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/uk/kategoriya/kultura-i-mas-media>

4. Herzlich willkommen im Land der Ideen! Deutschland - Land der Ideen - Wir iiber uns. URL: <http://www.land-der-ideen.de/>
5. Institute for European Politics. URL: <http://iep-berlin.de/en/>
6. Website of Federal ministry of finance. URL: <http://www.bundesfinanzministerium.de/Web/EN/Issues/Featured/FinTech/fin tech.html>

ПРОБЛЕМА ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА ЖІНКИ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Гладка Юлія Юрївна

Науковий керівник: к.філос.н. Пивоварська К. С.

Полтавський юридичний коледж

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Україна

З давніх часів жінки намагаються вибороти свої права, зрівнятися у статусі з чоловіками. У сучасному світі гендерна рівність є однією з основ демократичного суспільства. Проте українські реалії досить часто показують нам зворотне як на побутовому, так і на політичному рівнях. Питання про політичне лідерство жінки нині є одним із найактуальніших. Звичайно, що гендерна рівність гарантована законодавством України, проте в житті статус жінок в суспільстві, а особливо у політичній сфері, дуже різниться зі статусом чоловіків.

Чимало сучасних українських дослідників - традиціоналістів твердять, що жінка в Україні керує опосередковано (жінка керує чоловіком, а він – державою), тому немає потреби боротися за утвердження гендерної рівності в Україні. Проте світовий досвід гендерних стосунків виявив «міфологічність» таких переконань [1]. У середньому в світі жінки посідають лише 22% місць у парламентах. Україна нині посідає аж 107 місце у рейтингу із лише 12% жінок у Верховній Раді [3]. Звичайно, що такі показники дають нам зрозуміти те, що нині жінки в українському парламенті мають досить обмежений доступ до влади, а якщо і мають, то це зовсім невелика кількість.

Дослідження, проведене Українським жіночим фондом серед політичних партій, представлених у ВРУ, виявило таке протиріччя: з одного боку, політичні партії декларують рівні умови та відсутність дискримінаційної політики щодо жінок в політичних партіях; з іншого, відсутність жінок на керівних політичних посадах пояснюють тим, що перевага надається більш професійним та конкурентоспроможним кандидатам (на їхню думку, чоловікам) [2]. Зрозуміло, що таке твердження не можна вважати справедливим і таким, що відповідає принципу рівності. Нині рівень

освіченості жінок є досить високим і тому вони можуть бути так само успішними у житті як і чоловіки. Тож, на нашу думку, не можна стверджувати, що чоловіки є більш професійним та конкурентоспроможним у політиці.

Для успішного запровадження гендерної рівності необхідна спільні зусилля різних суб'єктів процесу впровадження політики гендерної рівності. Зокрема, слід взяти до уваги вплив на рівні інституцій політики і держави – прийняття політичних рішень, на рівні громадських ініціатив, на рівні інституцій освіти і науки (тобто виховання культури гендерної рівності) та на рівні ЗМІ [3]. Ми гадаємо, що лише злагоджена робота органів державної влади, закладів освіти і науки та ЗМІ зможуть позитивно вплинути на ситуацію участі української жінки в політиці. Саме виховання та формування у свідомості українців принципів гендерної рівності, демократичності та доступності допоможе полегшити доступ жінок до влади і дасть можливість вивести Україну на новий рівень розвитку.

Отже, нині питання політичного лідерства жінки в Україні є досить актуальним та дискусійним. Сучасні жінки досить часто є розумнішими та досягають набагато більше у житті, аніж чоловіки і часто мають вищий авторитет на роботі. Тому недооцінювати та принижувати їх – це абсурд.

Список використаних джерел:

1. Грабовська І. Жіноче політичне лідерство як соціокультурна проблема / Ірина Грабовська // VERSUS / Ірина Грабовська. – Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2016. – № 1(17). – С. 49–53.
2. Участь жінок у політиці та процесі прийняття рішень в Україні. Стратегії впливу. – Київ: Український жіночий фонд, 2011. – С. 59.
3. Філіпчук В. Жінки в українській політиці: виклики і перспективи змін /В. Філіпчук, О. Захарова – Київ: Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД), 2015. – С. 36.

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Волкова Ірина Олександрівна

*Одеський державний аграрний університет
Україна*

Оскільки механізм державного соціального забезпечення не встигає за зростаючими потребами громадян, концепція громадянського суспільства стає все більш актуальною. Процес формування громадянського суспільства будує мережу залучення громадян, в рамках якої утворюються взаємні відносини, культивується довіра та створюються шаблони та прецеденти колективних дій. Громадянське суспільство являє собою простір добровільних колективних дій, що ґрунтуються на базі спільних інтересів, цінностей та цілей. Воно складається з груп та організацій як формального, так і неформального характеру, які діють незалежно від держави та ринку з метою сприяння та реалізації різноманітних інтересів суспільства. Уособленням подібних організацій виступає соціальний капітал, що є запорукою успішного формування громадянського суспільства. Соціальний капітал виступає в якості фундаменту демократії низового рівня, оскільки об'єднує членів суспільства, тим самим формуючи соціально-політичну свідомість. В статті наводиться аналіз динамічних взаємодій між громадянським суспільством та соціальним капіталом, досліджуються первинні етапи формування соціального капіталу на прикладі українських реалій.

Ключові слова: громадянське суспільство, соціальний капітал, народна демократія, колективна акція, скоординовані дії.

Термін «громадянське суспільство» став частиною загальнополітичного дискурсу Європи у XVI-XVII ст., проте розквіт цієї концепції припадає на XX століття, яке ознаменувалося критикою ідей «держави загального добробуту» (welfarism) та втратою віри у інститут держави, що призвело до переосмислення попередньої концепції громадського суспільства. Це відбувалося у трьох різних контекстах: згідно марксистському розумінню відносин між економічним інтересом та політичними інститутами, у спробі активізувати участь громадян у західних демократіях та в тоталітарних режимах соціалістичних суспільств.

Світова тенденція до демократизації відкрила простір для громадянського суспільства у колишніх диктаторських країнах світу. У країнах, що розвиваються приватизація та інші ринкові реформи запропонували громадському суспільству можливість діяти, оскільки уряди відмовилися від своїх напрацювань. Інформаційна революція забезпечила нові інструменти для формування зразків та розширення можливостей громадян [1, с. 15]. Значення сучасних соціальних мереж у акумулюванні соціального капіталу важко переоцінити.

Концепції громадянського суспільства, спрямовані на демократизацію, традиційно поділяються за двома напрямками: а) революційним – у якому громадянське суспільство виступає в якості місця суперечок, де індивіди протиставляють себе державній владі і в процесі усунення протиріч заміщають, або реформують її; б) у Токвіліанській інтерпретації, згідно якої громадські об'єднання виконують роль сторожових собак демократії, тим самим пов'язуючи громадянське суспільство з існуючим державним устроєм [2, с. 117].

Лондонська школа економіки визначає громадянське суспільство як простір стихійних колективних заходів щодо загальних інтересів, цілей та цінностей. В теорії його інституційні форми відрізняються від державних, сімейних та ринкових, але на практиці ці кордони розмиті. Громадянське суспільство зазвичай охоплює різноманітні області, учасників та інституційні форми, які відрізняються один від одного за ступенем формальності, автономії та влади.

Коен та Арато визначають громадянське суспільство як суспільний зону, сформовану поза межами публічної влади, де народ утворює асоціації, які не входять до компетенції держави. Ключовою функцією такого суспільства є роль медіатора між громадянами та державою – сучасний феномен, що виникає лише за умов, коли принцип формальної рівності стає нормою у суспільстві.

Згідно Грамскі, громадянське суспільство належить до надструктурної сфери та складається не тільки з матеріальних, а й з ідеологічних культурних відносин разом з комерційними та індустріальними складовими життя [3, с. 46]. Грамскі виступає проти суто економічної інтерпретації громадського суспільства, встановленої Марксом та його послідовниками. На його думку, громадянське суспільство не може бути знайдено у сфері виробництва чи економічної організації, тільки в державі. Тобто держава складається з двох складових – політичного та громадянського суспільства.

Добробут громадянського суспільства залежить від накопиченого ним соціального капіталу та способу його функціонування. Накопичення соціального капіталу відбувається шляхом створення сукупності норм, координованої поведінки, формування соціальних мереж та взаємодії крізь різні неурядові організації (різноманітні клуби, форуми тощо).

Походження соціального капіталу є однією з найбільш суперечливих соціологічних тем. Сам термін використовується протягом довгого часу, витоки його походження простежуються аж до XX століття. Перше використання цієї концепції пов'язують з роботами Л. Дж. Хеніфена, який наголосив на важливості залучення громади у сільських школах [4, с. 17]. Пізніше соціальний капітал згадувався в дослідженнях антрополога Мейера Фортеса та економіста Глена Лурі, дослідження якого вплинули на двох основних піонерів-теоретиків соціального капіталу - соціолога Джеймса Коулмена та французького антрополога П'єра Бурдью. Вслід за ними італійський політолог Роберт Патнем у своїй книзі „Making Democracy

Work” розробив повноцінну концепцію соціального капіталу. Патнем стверджує, що соціальний капітал базується на принципі тонкої, а не тісної довіри всередині суспільства. Тісна довіра робить структуру суспільства жорсткішою, індивід не може вийти за встановлені кордони для кооптування з іншими громадами.

Пізніше дослідники соціального капіталу розділилися на дві різні школи. Одна з яких – школа індивідуальних вигод, складалася з Бурдьо, Коулмена та МакКленагана, друга – школа колективних вигод, була представлена Патнемом та Фукуямою.

Коулман сприймає соціальний капітал з точки зору нео-ліберальної економіки, де він виступає в якості структури, що поліпшує взаємодії людей, що знаходяться в її межах. Соціальний капітал є більш суб’єктно-орієнтованим ніж універсальним. Коулман підтримує закритість системи соціального капіталу, членам якої притаманні норми взаємності. Саме тому формування соціального капіталу починається з індивідів.

Роберт Патнем, навпаки, пов’язує соціальний капітал більш з громадською активністю. Він стверджує, що норми взаємності та мережі громадської активності виступають каталізаторами формування соціального капіталу, який в свою чергу, стимулює та посилює взаємність та громадську активність. Він визначає соціальний капітал як наступні особливості соціальної організації: довіра, норми та зв’язки, що можуть покращити ефективність суспільства шляхом сприяння скоординованим діям.

З його точки зору, громадська залученість може вимірюватися наступними індикаторами: правом голосування, ступенем читання друкованих ЗМІ, щільністю спортивних та культурних об’єднань. Патнем вважає, що формуванню соціального капіталу більш сприяють слабкі зв’язки ніж міцні. Мережі, що містять соціальні рошарування, породжують більш жваву співпрацю.

Схема відображає взаємодії між громадським активістом, самою громадою, громадським суспільством та соціальним капіталом. Активіст долучається до життя громади через проблеми, з якими вона стикається. В процесі такого втручання починається формування соціального капіталу. Тобто, в межах такого замкнутого процесу створене громадянське суспільство кожного разу відтворює саме себе. Подібна характерна риса притаманна більшості типів громадського суспільства.

Проте, незважаючи, на свою актуальність, концепція соціального капіталу піддавалася й множинній критиці. Так, Джон Харріс критикує поняття соціального капіталу та громадського суспільства в цілому, адже вбачає у цих концепціях привабливий та добре структурований предмет програми світового банку, що ґрунтується на Вашингтонському консенсусі, який пропагує точку зору, що ринок має визначати розвиток суспільства. Його опоненти посиляються на те, що ринкова економіка Східної Азії

довела, що ринок, який регулюється державою здатен лише на зростання, але ніколи не еволюціонує до вільної ринкової економіки.

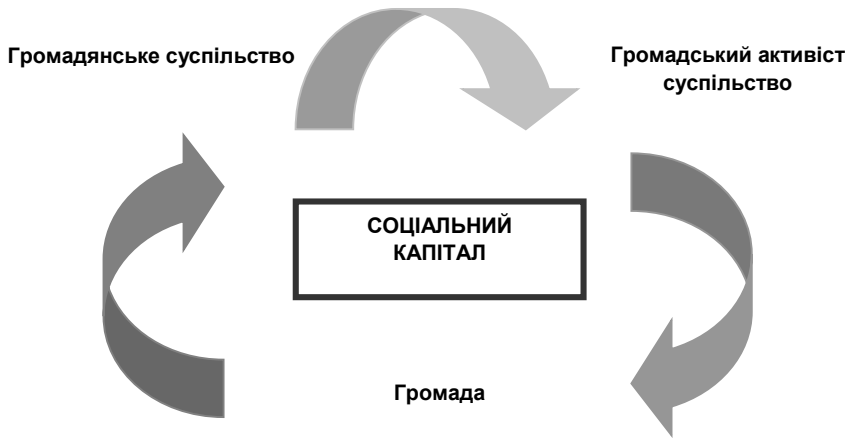

Рис.1. Схема взаємодії між громадянським суспільством, громадою та громадськими активістами [5, с. 103]

Оскільки більшість літератури, присвяченої громадському суспільству походить з західного суспільства, де класове розшарування часто використовується як модель для суперечок з громадським суспільством, отже її нелегко переносити на реалії незахідних держав, де капіталізм не є основою класової ідентичності [6, с. 9].

Марк Робінсон стверджує, що часто важко відрізнити громадські та політичні організації через те, що одні й ті самі, або ж пов'язані організації демонструють активність в обох секторах. У багатьох випадках місцеві органи влади демонструють більше якостей добровільних об'єднань ніж державних. Вони часто функціонують з метою лобіювання місцевих інтересів, конфронтації ієрархічної бюрократії та виявлення добровільної участі громадян у колективних проектах. Профспілки та асоціації роботодавців у західних державах нерідко так тісно співпрацюють з урядом, що це значно ускладнює розмежування влади та громадянського суспільства. [6, с.10-11].

Громадська активність в Україні у період 2011-2017 рр. перебуває у стані поживалення. Основні галузі розвитку: благодійність, волонтерство, екологія, захист тварин, освіта та урбаністика. Засновані конкурси соціальних проектів та ініціатив (Social Project Awards), чисельні краудфаундінгові платформи, активно розвивається напрямок соціально свідомого бізнесу. Складна політична ситуація та глибоке класове розшарування виступають каталізатором зростання чисельності

громадських активістів, як у політичній, так і у соціальній сфері. Відмічається суттєве підвищення рівня національної та громадської свідомості.

Усі ці позитивні зміни дозволяють робити стримані оптимістичні прогнози щодо закладення підвалин для формування розвинутого демократичного громадянського суспільства в Україні.

Висновки. Громадське суспільство та соціальний капітал перебувають у тісному прямому зв'язку. Аналіз критики концепції соціального капіталу та громадського суспільства показав, що більшість критичних зауважень обумовлена технічною складністю розмежування діяльності добровільних громадських об'єднань від державних, або недостатньою вивченістю існуючих громадянських суспільств. Зважаючи на те, що накопичення соціального капіталу виступає необхідною передумовою формування громадянського суспільства, проведений автором аналіз існуючих громадських організацій та реалізованих ними соціальних проєктів в Україні, дозволяє робити стримані оптимістичні прогнози щодо початку формування громадянського суспільства в реаліях української держави.

Список використаних джерел:

1. T. Carothers, W. Barndt, Civil society, Foreign policy, 1999
2. Jean L. Cohen and Andrew Arato, Civil Society and Political Theory (MIT Press, 1992)
3. N. Jayaram, On Civil Society: Issues and Perspectives, Tata Institute of Social Sciences, 2005
4. Harriss, J. (2001). Public Action and the Dialectics of Decentralisation: Against the Myth of Social Capital as The Missing Link in Development, Social Scientist 29, 25-40.
5. Role of Civil Society and Its Impact on Social Capital Mr. Neelmani Jaysawal Asst. Professor, Department of Social Work, Visva-Bharati, PO-Sriniketan, IOSR Journal Of Humanities And Social Science (IOSR-JHSS) Volume 11, Issue 1 (May. - Jun. 2013), PP 98-106 e-ISSN: 2279-0837, p-ISSN: 2279-0845.
6. http://www.jstor.org/stable/1149558?seq=1#page_scan_tab_contents
7. Civil Society and Democracy: A Reader. Edited by Elliott Carolyn M., New Delhi: Oxford University Press, 2003. xi, 508 pp.

СЕКЦІЯ 14. ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

ВЛИЯНИЕ ДОМАШНИХ ЖИВОТНЫХ НА ПСИХИЧЕСКОЕ И ЭМОЦИОНАЛЬНОЕ СОСТОЯНИЕ РЕБЕНКА

Гулиева Эфсане Мубариз гызы
ДЗ Днепропетровская медицинская академия»
Украина

Актуальность темы: В современном мире человек часто тесно взаимодействует с животными. Эта связь имеет разные проявления. Животные оказывают на человека всестороннее влияние, которое, кроме всего прочего имеет психологический эффект.

Методы исследования: анализ соответствующей литературы; проведение теста тревожности Р. Тэммл, М. Дорки и В. Амен [5]; методики «Кактус» [3] и цветового теста Люшера [2] с детьми старшей и младшей возрастных групп в ДНЗ г.Днепр.

Результаты исследования:

Как утверждают ученые, домашние животные способны помочь развитию у детей чувства ответственности, сопереживания, прививают им любовь к природе и всему живому. Исследования показывают, что животные облегчают тяжелые психологические состояния, связанные с тревожностью, смягчают восприятие физической и эмоциональной боли [4][8].

Наблюдения показывают, что присутствие животных на различных сеансах психотерапии значительно улучшает результат лечения, а также улучшает эмоциональное состояние пациентов[6][7].

Исследования проводились с детьми младшей (21 ребенок) и старшей (23 ребенка) возрастных групп ДНЗ. Путем опроса была установлено, что домашних животных имеют 17 и 19 детей соответственно.

По результатам цветового теста Люшера [2], благоприятное эмоциональное состояние имеют 16 детей младшей и 15 детей старшей возрастной группы. Удовлетворительное эмоциональное состояние имеют 3 и 5 детей соответственно. Неудовлетворительный результат показали 2-е учеников младшей группы и 3-е учеников старшей. При этом, все дети, имеющие домашних питомцев, входят в число показавших благоприятный и удовлетворительный результат.

Методика «Кактус» [3] показала, что большинство детей, не имеющих питомцев, склонны к агрессии и жестокости по отношению к сверстникам, однако эта агрессия не является сильно выраженной. Дети, имеющие домашних животных, относятся к остальным детям более внимательно и осторожно.

Тест тривожності [5] показав, що 80,9% дітей молодшої групи і 82,6% мають дуже низький рівень тривожності (ІТ від 0 до 20%), а інші 19,1% і 17,4% - середній рівень тривожності (ІТ від 20 до 50%). При цьому всі діти, які мають домашніх тварин, показали низький рівень тривожності (ІТ від 0 до 20%).

Висновки: Аналіз літератури показав, що більшість вчених і практикуючих лікарів-психотерапевтів, сходяться на думку про позитивний вплив наявності домашніх тварин на психіку дітей. Всі дані досліджень вказують на те, що тварини дійсно здатні розвивати в дітей такі позитивні якості, як відповідальність, уважливості, толерантності.

Проведені дослідження показують, що діти, які проводять багато часу з домашніми тваринами, мають сприятливе емоційне стан. Низький рівень тривожності таких дітей вказує на задовільний стан їх психіки на момент дослідження і передбачає позитивний ефект на подальшому її розвитку.

Список использованных источников:

1. Вережкина О.В., Анималотерапия как инновационный и перспективный метод психологической работы.
2. Люшер М., Цветовой тест Люшера.
3. Панфилова М.А, Методика «Кактус».
4. Серпелл Дж., Маккьюн С. Домашние животные и нормальное развитие ребенка.
5. Тэмпл Р., Дорки М. и Амен В., Тест тривожності.
6. Levinson B.M., Pets and Personality Development.
7. Levinson B.M., Mallon G.P., Pet-oriented Child Psychotherapy.
8. Serpell J.A., Kruger K.A., Animal-Assisted Interventions in Mental Health: Definitions and Theoretical Foundations.

МОТИВИ ТА СТИМУЛИ КАР'ЄРНОГО ЗРОСТАННЯ

Курієнко Анастасія Віталіївна

Науковий керівник: проф. Штифурак В.С.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Україна

Для того, щоб працівник успішно реалізовував свої знання, вміння, навички у професійній діяльності, повинна бути для цього достатня мотивація. У сучасних умовах проблемою мотивації та стимулів є їх недосконалість у трудовій сфері; недостатнє фінансування заходів, спрямованих на посилення мотивації працівників, а також у підсумку це

нівелює увагу питанням мотивації персоналу. На сучасних етапах розвитку України важливим напрямом розвитку персоналу є також планування кар'єри працівника, його просування за кваліфікаційними або службовими рівнями. Планування кар'єри виступає альтернативою стихійного переміщення персоналу. Кар'єра у широкому розумінні цього слова означає успішне просування в галузі суспільної, службової, наукової або виробничої діяльності, досягнення популярності, слави. Тому, для розвитку персоналу, важливим моментом є визначення етапів розвитку кар'єри, визначення видів кар'єри та факторів, що на них впливають.

Проблемами мотивації та стимулювання кар'єрного зростання, зокрема, присвячено чимало праць зарубіжних і вітчизняних авторів, а саме: Дж. Мургеда, Р. Гриффіна, Н. Гончарук, С. Гайдученка, В. Гончарова, А. Єгоршина, О. Єськова, С. Занюк, О. Крушельницької, Д. Мельничука, А. Кібанова, І. Баткаєва, О. Мітрофанова, М. Ловчева, В. Лукашевича, О. Озірської, О. Турчинова та інших. Проте актуальними є питання щодо мотивації зростання кар'єрного працівників, які потребують подальшого системного вивчення. Аналізуючи останні публікації, можна виділити праці учених, що займалися проблемами мотивів та стимулів кар'єрного росту, серед них Л. Артеменко, Т. Базарова, В. Бондаря, О. Волнухіної, В. Воронкової, Н. Гончарук, А. Єгоршина, Б. Єрьоміна, С. Занюка, А. Колота, О. Крушельницької, І. Крюгера, О. Машкова, О. Мельникова.

Ефективне управління неможливе без розуміння мотивів і потреб працівників, а також правильного використання стимулів до праці. В умовах, що склалися в Україні на нинішньому етапі її розвитку, проблема мотивації особистості працівника набула важливого значення, оскільки вирішення завдань, які постають перед суспільством, можливе лише за умови створення належної мотиваційної основи, здатної спонукати персонал до ефективної діяльності. Мова йде про застосування таких форм і методів стимулювання особистості, які б сприяли високій результативності його роботи. Вирішальним чинником результативності діяльності працівників є їх мотивація.

Мотивація в загальному розумінні – це сукупність рушійних сил, що спонукають людину до виконання певних дій; залежно від поведінки людини – це процес свідомого вибору нею того або іншого типу дій, зумовлених комплексним впливом зовнішніх і внутрішніх факторів (відповідно стимулів і мотивів); в управлінні – це функція керівництва, що полягає у формуванні в працівників стимулів до праці (спонукати їх працювати з повною віддачею), а також у довгостроковому впливі на працівника з метою зміни заданих параметрів структури ціннісних орієнтацій та інтересів, формування відповідного мотиваційного ядра і розвитку на цій основі трудового потенціалу. Мотивація є тією рушійною силою, яка базується на задоволенні певних потреб, примушує діяти з максимальним зусиллям для досягнення визначених цілей [4, с. 86].

Стимулювання праці передбачає створення умов, за яких активна трудова діяльність дає певні, раніше зафіксовані результати, стає необхідною і достатньою умовою задоволення значних і соціально обумовлених потреб працівника, формування у нього мотивів до праці.

Система мотивів і стимулів праці має базуватись на певній нормативно-правовій базі. Працівник, який планує кар'єрне зростання, має знати, які вимоги ставляться перед ним, яка буде винагорода при їх отриманні і які санкції будуть застосовуватися у випадку невиконання вимог. Стимулювання праці ефективне тільки у тому випадку, коли органи управління уміють добиватися і підтримувати той рівень роботи, за який платять. Ціль стимулювання – не взагалі спонукати персонал працювати, а зацікавити його працювати краще, продуктивніше.

Мотивація праці професіоналів формується до початку професійної трудової діяльності, шляхом засвоєння ними цінностей і норм трудової моралі та етики, а також через особисту участь у трудовій діяльності, в сім'ї та школі. В цей час закладаються основи ставлення до праці, як цінності, і формується система цінностей самої праці, розвиваються трудові якості особистості: працелюбство, відповідальність, дисциплінованість, ініціативність. Для формування трудової мотивації найбільшу значущість має характер засвоєння трудових норм і цінностей, які в майбутньому визначають спосіб життя.

Матеріальна мотивація – це прагнення певного рівня добробуту, певного матеріального стандарту життя. Матеріальна мотивація трудової діяльності залежить від таких чинників: рівня і структури особистого доходу; матеріального забезпечення наявних грошових доходів; дієвості системи стимулів, що застосовуються в організації. Мотивація є важливим фактором результативності роботи [3, с. 82-83].

Система стимулювання трудової активності передбачає оптимальне співвідношення робочого і вільного часу, праці і відпочинку. Активізація тільки економічної мотивації призводить до збільшення інтенсивності праці і тривалості робочого часу, внаслідок чого багато працівників працюють з відчуттям хронічної втоми, відчувають постійні нервово-емоційні навантаження.

Основним і визначальним фактором будь-якої діяльності є людина з її по-требами та можливостями задоволення їх, рівнем соціальної й інтелектуальної свідомості, ціннісними орієнтирами. Тому проблему мотивації необхідно розглядати через призму людини з її вимогами, психологією і філософією життя, життєвим кредо. Тобто початковим пунктом управління за допомогою мотивації є мотиви працівників.

Схема функціонування моделі мотивації така:

- визначаються людські потреби і стимули;
- внаслідок незадоволення потреб проявляється психологічне невдоволення;
- для задоволення потреб витрача- ються зусилля;

— зусилля приводять до досягнення певного рівня показників;
 — за певні показники передбачаються різноманітні види винагород, що задовольняють початкові потреби і стимули. Ця схема має замкнутий цикл. Адже в міру задоволення одних потреб виникатимуть нові, а для задоволення їх знову будуть потрібні нові зусилля [2, с. 14-16].

Обґрунтування мотиваційної основи кар'єрного зростання має бути багатофакторними; мати конкретну спрямованість на групу працівників або на окремого працівника; постійно вдосконалюватися та доповнюватися; бути значимими для організації. Такий підхід дає змогу враховувати такі фактори мотивації праці персоналу, які на даному етапі розвитку організації займають пріоритетну позицію, забезпечують індивідуальний підхід до працівників, що вкрай важливо для творчого ставлення до праці та розвитку інноваційних процесів. Мотивація персоналу ні за яких обставин не повинна стати самоціллю організації [5, с. 337].

У науково-практичному просторі дослідження мотивації персоналу можна виділити такі проблеми:

- неврахування індивідуальності кожної людини, внаслідок чого керівник неспроможний визначити ті фактори, які впливають на покращення праці;
- керівники не звертають уваги на покращення психологічного клімату в колективі;
- відсутність прямої залежності розміру премії від конкретних результатів роботи, вона перестала виконувати свою головну – стимулюючу функцію і перетворилась на просту надбавку до посадового окладу.

Одним із основних мотивів у діяльності працівників є мотив самоствердження. Почуття власної гідності, намагання самоствердитись у суспільстві, почуття власної значущості стимулює персонал до активнішої діяльності. Це особливо є актуальним для молодих працівників.

Тому важливими заходами мотивації для них на цьому етапі можуть бути:

- налагодження системи внутрішньої комунікації – обміну інформації на різних рівнях: вертикальному і горизонтальному;
- організація зворотного зв'язку від керівника, колег і підлеглих після завершення кожної важливої справи;
- колективне обговорення планів і заходів організації;
- перехресне навчання службовців і ознайомлення їх з роботою, яка виконується в інших відділах.

Ефективним методом стимулювання персоналу до роботи є інформування про вимоги керівництва установи. Кожний працівник у глибині душі відчуває потребу того, щоб те, що він робить, було позитивно чи негативно оцінено. Це дає змогу корегувати свою діяльність. Таким чином, мотивація за компонентним складом і структурою є складною структурою, забезпечує належну трудову діяльність, сприяє професійному вдосконаленню та кар'єрному розвитку співробітників. Вона включає:

справедливу, прозору та зрозумілу оплату праці; посаду і посадове просування; соціальну захищеність; об'єктивну і справедливу оцінку особистих професійних досягнень; суспільний імідж і престиж, умови для ініціативної, творчої, самостійної діяльності в межах посадових повноважень, функцій і завдань; матеріально-технічні та морально-психологічні умови роботи; почуття належності до професійного колективу, команди. Сучасна теорія управління розглядає системну кар'єру, яка потребує розподілу активного трудового життя людини на етапи. Кожному етапу відповідає певний статус і фактори, що мотивують співробітника [6, с. 198-201].

Щоб планування кар'єри співробітників дійсно сприяло зростанню ефективності їх роботи, доцільно враховувати такі умови:

1. Враховувати об'єктивні передумови кар'єрного зростання. Планувати кар'єру потрібно з врахуванням певних обмежень. В цьому випадку можуть розглядатися:

- верхня точка кар'єри - найвища посада, що існує в конкретній організації;
- тривалість кар'єри - кількість позицій на шляху від нижньої позиції до верхньої;
- показник рівня позиції - співвідношення кількості осіб, що працюють на наступному ієрархічному рівні, до кількості осіб, що працюють на тому ієрархічному рівні, на якому перебуває індивід в даний момент;
- показник потенційної мобільності - відношення (в деякий певний момент часу) кількості вакансій на наступному ієрархічному рівні до кількості осіб, що зайняті на тому ієрархічному рівні, на якому перебуває індивід.

2. Формувати кадровий резерв. Щоб забезпечити спадкоємність в управлінні компанією, потрібно завчасно готувати людей до переміщення на позиції, що потребують певної компетенції і пов'язані певною відповідальністю.

3. Об'єднувати особисті цілі працівників і цілі компанії. Оскільки кількість керівних посад в будь-якій компанії обмежена, то верхня точка окремих проявів кар'єри може виявитися досить низькою.

4. Враховувати індивідуальні здібності співробітників. Перш ніж моделювати кар'єру, слід оцінити особисті і професійні якості співробітника.

5. Залучати співробітників до процесу планування кар'єри. Як правило, плануванням кар'єри займається менеджер з персоналу, який час від часу консулюється з безпосереднім керівником співробітника.

6. Завжди документувати результати процесу планування. Термін планування рекомендується встановлювати на рівні 5-10 років. Менший період неефективний для відповідальних посад, що потребують тривалої адаптації, а більший неприйнятний через швидкі зміни в бізнес-середовищі.

Управління кар'єрою - це процес, завдяки якому кар'єра окремих співробітників планується з метою задоволення комерційних інтересів організації, а також переваг та інтересів кожного окремого співробітника. Кар'єрна стратегія є мистецтвом послаблення або усунення дії гальмівних чинників для досягнення поетапних цілей соціального або посадового статусу людини у стратегічному періоді. Метою кар'єрної стратегії є забезпечення стійкості кар'єрного процесу [1, с. 111].

Система мотивації персоналу має бути зорієнтованою на розвиток творчого потенціалу й здібностей працівників, їх ініціативи, партнерську співпрацю в колективі, узгодженість особистих інтересів з інтересами організації. Саме мотивація праці покликана сприяти формуванню працівника нового типу: ініціативного, заповзятливого, орієнтованого на максимальні досягнення в праці, здатного до творчої інноваційної діяльності, щоб працював з повною самовіддачею й усвідомленою зацікавленістю в досягненні високих кінцевих результатів діяльності. Рівень професіоналізму та міри мотивації – це два основні показники, якими визначається придатність працівника до праці, оцінюються результати його діяльності та перспективи кар'єрного просування. Справді, перспективи кар'єрного розвитку є одним з головних чинників для утримання кращих працівників, тому загальною тенденцією є той факт, що найчастіше залишають молодих і найбільш освічених працівників, а врахування їхніх професійних якостей у процесі просування кар'єрними східцями – головний мотивуючий фактор для досягнення успіхів.

Список використаних джерел:

1. Гайдученко С. О. Тексти лекцій з навчальної дисципліни «Мотивація персоналу» (для студентів 5 курсу спеціальності 7.03060101, 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування») / С. О. Гайдученко; Хар. нац. ун-т. міськ. госп-ва. ім. О. М. Бекетова – Х. : ХНУМГ, 2014. – 111 с.
2. Гришнова О., Левицький М. Трудова кар'єра: сучасні підходи до визначення ефективності // Україна: аспекти праці. - К. - 2013. - № 4. - С. 14-16.
3. Єськов О. Мотивація і стимулювання праці / О. Єськов // Економіка України. – 2016. – № 2. – С. 82 – 83.
4. Занюк С. Психологія мотивації / С. Занюк. – К.: Либідь, 2015.-86 с.
5. Колот А. М. Мотивація персоналу: Підручник. - К.: КНЕУ, 2013. - 337 с.
6. Мончак З. В. Проблема мотивації праці та створення мотиваційного механізму / З. В. Мончак, С. Т. Дуда // Науковий вісник НЛТУ України – 2015. – № 17.4. – С. 198–201.

ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ЯК ОДНА З ПРОВІДНИХ ПРОБЛЕМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАЦІ

Орлик Оксана Вікторівна

*Кіровоградський науково дослідний
експертно-криміналістичний центр МВС України
Україна*

Синдром професійного вигорання є надзвичайно розповсюдженим явищем в сучасному урбанізованому світі, найчастіше з ним стикаються представники професій пов'язаних з інтелектуальною діяльністю і роботою з людьми: педагоги, лікарі, наукові працівники, співробітники правоохоронних органів, журналісти, керівники і т.д.

Є багато підходів до визначення чим же власне є синдром професійного вигорання. Його не можна назвати в прямому сенсі слова захворюванням. Скоріше це сукупність змін особистісних і психологічних особливостей людини, під впливом негативних професійних факторів.[1, с. 40]

Кожна людина психологічно індивідуальна, тому симптоми і перебіг професійного вигорання у різних людей має суттєві відмінності, але все ж таки є певні найбільш розповсюдженні ознаки, які притаманні в більшій чи меншій мірі кожному хто зіткнувся з цією проблемою.

- Психофізіологічні симптоми:
- Швидка втомлюваність.
- Емоційне і фізичне виснаження.
- Зниження активності і загальна слабкість.
- Постійні головні болі.
- Порушення сну.
- Апатія.
- Зниження імунітету.
- Робоче - емоційні симптоми:
- Втрата інтересу до власної роботи.
- Підвищена тривожність.
- Незадоволення виконаною роботою, відчуття провини.
- Відчуття не потрібності.
- Негативне ставлення до подальших перспектив як у роботі так і в житті загалом.

Звичайно, цей список симптомів не є повним, але наявність хоча б декількох з цих ознак вже може свідчити про розвиток професійного вигорання.

Як правило, професійне вигорання це захисна реакція нашої психіки на різноманітні негативні фактори, та на відсутність балансу між роботою та іншими аспектами життя, наприклад між роботою та відпочинком, або між роботою та сім'єю. Вплив цих факторів на різних людей має різну інтенсивність. Швидше за всіх "вигорають" інтроверти, оскільки вони

психологічно не підходять для постійних комунікативних контактів з іншими людьми. Вони поступово накопичують психологічний дискомфорт, при цьому не можуть "викинути" свої переживання назовні. Ще одна група ризику це жінки. Встановлено, що жінки більш схильні до "вигорання" ніж чоловіки, причому немає принципової різниці в якій галузі діяльності зайнята жінка. Вважають, що це пов'язано з вищою емоційністю, схильністю до співчуття, орієнтованістю на людей. Крім того існує ще чимало факторів які також мають прямий вплив на формування синдрому професійного вигорання:

- Проживання у великому місті.
- Постійний "аврал" на роботі.
- Не чіткий розподіл обов'язків і функцій в колективі.
- Постійний емоційний тиск.
- Завищені вимоги до самого себе.
- Не відповідність винагороди вкладеній праці, та ін.
- Професійне вигорання розвивається поступово, але в ході його розвитку зазвичай виділяють три етапи:

Перший етап. На цьому етапі поступово згладжуються почуття і емоції - вони ніби притупляються, і відходять на другий план. Відносини в середині трудового колективу і у сім'ї стають відстороненими, з'являється бажання спокою. Людина все частіше відчуває невдоволеність від своєї діяльності, зростає тривожність.

Другий етап. Починає проявлятися хронічна роздратованість, пригніченість, постійне відчуття дефіциту часу. На роботі виникають різні суперечки з колегами, а потім і з клієнтами, пацієнтами та іншими людьми. В спілкуванні це має прояв в зневажливих висловах в їх адрес, особливо відносно їх професійної діяльності.

Третій етап. Притупляється уявлення про головні життєві цінності, з'являється не безпечна байдужість до всього - до професійної діяльності, сім'ї, життя загалом. Людина при цьому зовні може зберігати респектабельність, але при цьому в неї буде відсутній інтерес до будь чого і прагнення працювати. На цьому етапі у людини можуть розвинути небезпечні захворювання, що навіть можуть загрожувати життю людини.

Профілактика професійного вигорання.

В боротьбі з професійним вигоранням, власне кажучи, зацікавлений не тільки працівник, але не в меншій мірі і підприємство чи організація де він працює. Оскільки, співробітники уражені цим синдромом менш ефективні, що позначається на результатах їх роботи. Тому, виділяють рекомендації для профілактики професійного вигорання, як для людини що ризикує з ним зіткнутися, так і для керівників, що прагнуть не допустити виникнення подібного явища серед своїх підлеглих.[2, с. 8]

Рекомендації для працівника.

- Ніколи не забувати про відпочинок. Не можна відмовлятися від відпустки не залежно від завантаженості роботою. Під час вихідних

необхідно хоч іноді проводити прогулянки чи пікніки на природі. Не забувайте також про здоровий сон.

- Не забувайте про фізичне здоров'я. Заняття спортом, або хоча б елементарна ранкова зарядка не тільки покращать ваш фізичний стан, але і відволічуть від "самокопання".

- Зміни в робочій обстановці. Тут можливі різні варіанти: помінятися місцями з колегою, переставити меблі, навести лад на столі і т.д.

- Позитивний настрій. Оптимізм, впевненість у собі можна розвинути за допомогою спеціальних тренінгів та методик..

Рекомендації для керівника:

- Зробіть так щоб співробітники розуміли що вони необхідні.

- Не намагайтеся контролювати всі процеси і всіх працівників.

- Кожен працівник повинен мати інструкцію в якій чітко зазначені його обов'язки.

- Будувати відносини всередині колективу необхідно на принципі єднання. Проведення спільних заходів, змагань, свят.

- Потрібно організувати кімнату для відпочинку співробітників.

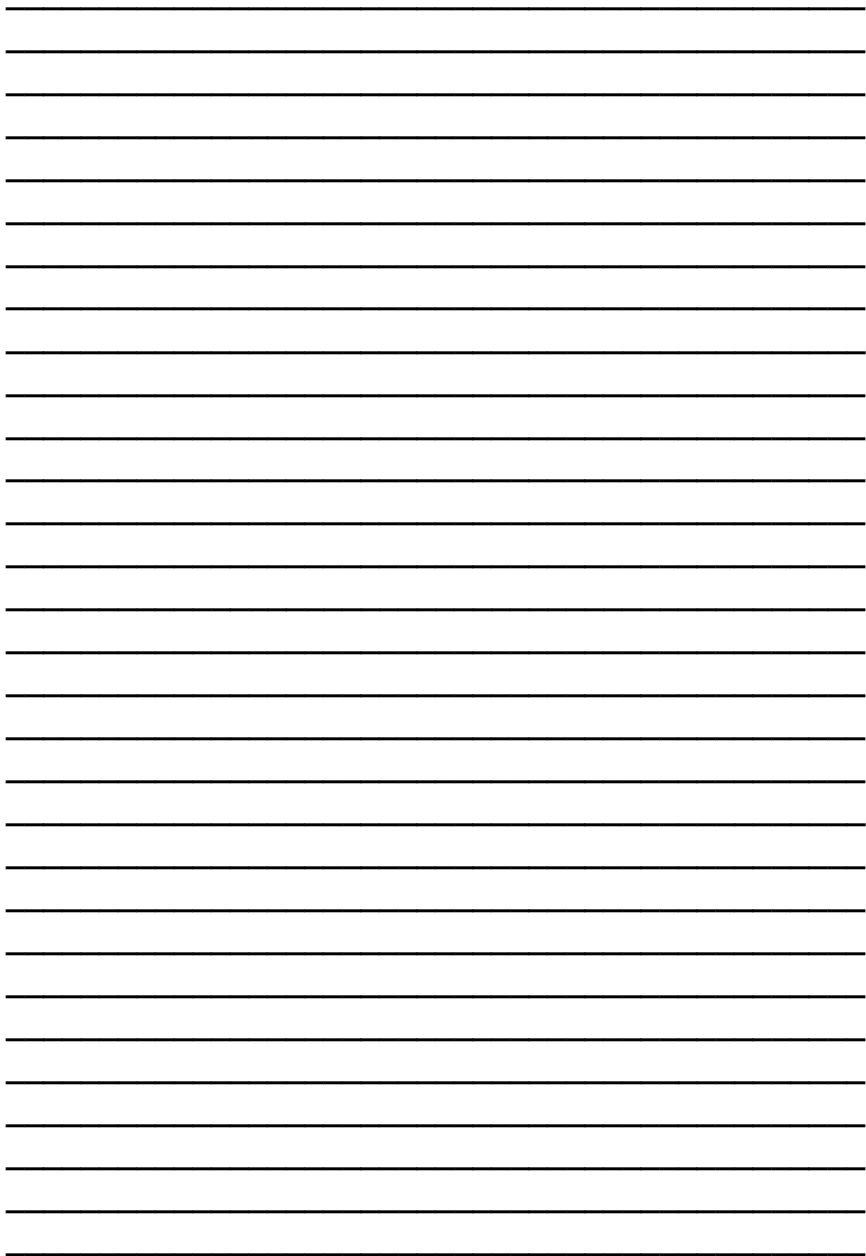
Професійне вигорання є соціальною проблемою, тому потребує комплексної боротьби, як зі сторони кожної окремої людини, так і з сторони держави загалом. Оскільки, тільки психологічно здорові члени суспільства, здатні приносити максимальну користь, як собі, так і суспільству.

Список використаних джерел:

1. Робертс Г. А. Профилактика выгорания / Г. А. Робертс. // Обзор современной психиатрии. – 1998. – №1. – С. 39–46.
2. Скугаревская М. М. Синдром эмоционального выгорания / М. М. Скугаревская. // Медицинские новости.– 2002. – №7. – С. 3–9.

НОТАТКИ

[illegible]

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СЬОГОДЕННЯ»

20 березня 2018 року, м. Вінниця

ТОМ 6

Українською та російською мовами

*Матеріали друкуються в авторській редакції
Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів
За точність викладеного матеріалу відповідальність несуть автори*

Підписано до друку 20.03.2018. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Лазерний друк.
Умовно-друк. арк. 7,67.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Контактна інформація організаційного комітету:

21037, Україна, м. Вінниця, вул. Зодчих 18, офіс 81

ГО «Європейська наукова платформа»

Телефони: +38 098 1948380; +38 063 6241556

E-mail: info@ukrlogos.in.ua

www.ukrlogos.in.ua

Видавець: Друкарня ФОП Гуляєва В.М.
08700, Україна, м. Обухів, мкрн. Сосновий 2, офіс 2,
E-mail: info@drukaryk.com

Свідомство суб'єкта видавничої справи:
ДК № 3909 від 02.11.2010 р.